

บทที่ 4

มาตรการให้ความคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ของประเทศสมาชิกอาเซียน ในปัจจุบัน

4.1. มาตรการภายในประเทศ

ดังจะเห็นได้ว่าประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศได้มีส่วนร่วมในการเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติและพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกัน ปรามปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก ดังนั้นจึงมีความน่าสนใจว่าประเทศสมาชิกอาเซียนที่เข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาและพิธีสารเพิ่มเติมดังกล่าวได้มีปฏิริยาในการตอบสนองต่อพันธะกรณีที่ตนเข้าไปผูกพันอย่างไรบ้าง ส่วนประเทศสมาชิกอาเซียนที่ไม่ได้เข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาหรือเป็นภาคีของอนุสัญญาแต่ไม่ได้เข้าเป็นภาคีของพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกัน ปรามปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก ก็มีความน่าสนใจเช่นกันว่าประเทศสมาชิกอาเซียนเหล่านี้มีปฏิริยาอย่างไรกับปัญหาการค้ามนุษย์และได้มีการแสดงออกอย่างไรในประเด็นของการให้ความคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ กรณีต่างๆเหล่านี้ล้วนแต่เป็นประเด็นที่มีความน่าสนใจดังรายละเอียดที่จะกล่าวต่อไปนี้

4.1.1. ประเทศไทย

ประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติและพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกัน ปรามปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก ในปี ค.ศ. 2000 แต่ประเทศไทยก็ถือเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกอาเซียนที่ถูกโจมตีว่ามีปัญหาเรื่องการค้ามนุษย์ในระดับที่รุนแรง โดยถูกระบุว่าเป็นทั้งประเทศต้นทางผ่านและปลายทางของเส้นทางการค้ามนุษย์ และหลายครั้งเราก็จะพบข่าวความหน้าหนังสือพิมพ์ว่ามีการลักลอบขนชาวต่างชาติ เช่น ชาวกัมพูชาหรือชาวพม่า เข้ามาในประเทศไทยหรือมิเช่นนั้นก็จะพบว่ามีลูกจ้างชาวลาวหรือกัมพูชาถูกนายจ้างทุบตีอย่างโหดร้ายหรือมีการปฏิบัติต่อลูกจ้างอย่างทารุณรวมทั้งการล่อลวงหญิงสาวทั้งจากประเทศเพื่อนบ้านมาสู่ขบวนการค้าประเวณี ซึ่งประเทศไทยเองก็ตระหนักดีถึงปัญหาที่เกิดขึ้นโดยเราสามารถเห็นได้จากการที่ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันและปรามปรามการค้าประเวณีที่สำคัญอยู่สองฉบับคือ พระราชบัญญัติป้องกันและปรามปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 (ค.ศ. 1996) และพระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปรามปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 (ค.ศ. 1997) ซึ่งในพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดความผิดเกี่ยวกับการค้าหญิงและเด็กเอาไว้ในมาตรา 5 ความว่า “ ในการการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้าหญิงหรือเด็ก ชื่อ ขยาย จำหน่าย พามาจากหรือ

ส่งไปยัง ที่ใด รับ หน่วงเหนี่ยว หรือกักขัง ซึ่งหญิงหรือเด็ก หรือจัดให้หญิงหรือเด็กกระทำการ หรือยอมรับการกระทำใดเพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น เพื่อการอนาจาร หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์ อันมิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ไม่ว่าหญิงหรือเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม อันเป็น ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การค้าประเวณี กฎหมายว่าด้วยสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน หรือพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้” นอกจากนี้ในประมวลกฎหมายอาญาก็ได้มีการกำหนดลักษณะ ความผิดเกี่ยวกับเพศเอาไว้เช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายต่างๆเหล่านี้ก็ยังไม่เพียงพอ และยังไม่สามารถตีความได้อย่างครอบคลุมตามค่านิยมของการค้ามนุษย์ตามที่ปรากฏใน บทบัญญัติของพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะ ผู้หญิงและเด็ก ดังนั้นในปี พ.ศ. 2546 (ค.ศ. 2003) เราจึงได้เห็นความพยายามอย่างเป็นทางการ และมีความชัดเจนในเรื่องของการแก้ไขปัญหการค้ามนุษย์ของประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทย ได้มีแผนปฏิบัติการแห่งชาติในเรื่องของการป้องกัน ปราบปรามและแก้ไขปัญหการค้าเด็ก และหญิงทั้งภายในประเทศและข้ามชาติ นอกจากนี้ยังได้มีการบัญญัติกฎหมายขึ้นมาโดยเฉพาะ คือ (ร่าง) พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์* ซึ่งได้กำหนดความผิด ฐานค้ามนุษย์ไว้โดยเฉพาะ² และพหุติการณ์อันเป็นการค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

๑ ประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะที่ 9 มาตรา 276 ถึง มาตรา 287

*ข้อมูลใน(ร่าง) พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ตามที่กล่าว ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ใช้อ้างอิงในช่วงระยะเวลาถึงสิ้นเดือนมีนาคม พ.ศ. 2550

² (ร่าง)พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ...มาตรา 39. ได้บัญญัติว่า “ผู้ใดเพื่อแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีหรือแสวงหาประโยชน์ทางเพศ ในรูปแบบอื่น หรือแสวงหาประโยชน์จากการเอาคนลงเป็นทาส การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การตัดอวัยวะหรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงกัน อันเป็นการขูดรีดบุคคลไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอม หรือไม่ก็ตาม ถ้าเป็นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ต้องระวางโทษ จำคุกตั้งแต่ สี่ปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

(1) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยว กักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว น้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจ โดยมิชอบ หรือให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อให้บุคคล หรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล หรือ

(2) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยว กักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็ก”

ก็มีความสอดคล้องพอสมควรกับค่านิยมของการค้ามนุษย์ ในพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกัน
 ปรามปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึง
 มาตรการให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ไว้ในหลายส่วน
 และหากได้พิจารณาถึงบทบัญญัติของกฎหมายอื่นที่ประเทศไทยมีก็จะเห็นว่าสามารถนำมา
 ปรับใช้ได้กับกรณีของการให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้
 เช่นกัน ซึ่งกรณีต่างๆ นั้นมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์เป็นผู้เสียหายไม่ใช่ผู้กระทำความผิด³

ประเทศไทยเห็นว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์เป็นผู้เสียหายไม่ใช่
 ผู้กระทำความผิด ดังนั้นจึงได้วางหลักว่าจะไม่เอาผิดกับบุคคลดังกล่าว ในความผิดลักษณะต่อไปนี้

1. ความผิดฐานออกไป เข้ามา หรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับ
 อนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง
2. ความผิดฐานแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา
3. ความผิดฐานปลอมเอกสาร(เอกสารเดินทาง) ตามประมวลกฎหมาย
 อาญา
4. ความผิดฐานใช้เอกสารปลอม(เอกสารเดินทาง)ตามประมวลกฎหมาย
 อาญา
5. ความผิดเกี่ยวกับการติดต่อ ชักชวน แนะนำตัว ติดตามหรือรับ
 บุคคลเพื่อค้าประเวณีและการเข้าไปมั่วสุมในสถานการค้าประเวณี ตามกฎหมายว่าด้วยการ
 ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี
6. ความผิดฐานเป็นคนต่างด้าวทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือทำงาน
 ผิดประเภทตามกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าวและตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบ
 ธุรกิจของคนต่างด้าว

แต่ทั้งนี้ก็มีข้อสังเกตว่า หากพนักงานสอบสวนได้รับอนุญาตเป็นหนังสือ
 จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมให้เอาผิดกับผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ตามความผิด
 ในลักษณะข้างต้นได้ พนักงานสอบสวนก็สามารถดำเนินคดีกับผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้

³ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 28.

การให้ความคุ้มครองในความเป็นส่วนตัวของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์⁴

การให้ความคุ้มครองในความเป็นส่วนตัวและการรักษาไว้ซึ่งข้อมูลของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ไม่ให้เผยแพร่ออกไปสู่สาธารณะนั้น ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับมาตรการดังกล่าวโดยได้มีการกล่าวถึงการลงโทษบุคคลที่การเผยแพร่ภาพหรือเสียงที่สามารถแสดงได้ว่าใครคือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ รวมทั้งการห้ามเผยแพร่ชื่อและที่อยู่ ประวัติ สถานที่ทำงาน สถานศึกษาและการห้ามโฆษณาหรือเผยแพร่ข้อความที่ปรากฏในทาง การสอบสวนของพนักงานสอบสวนหรือในทางพิจารณาคดีของศาล ไม่ว่าจะสื่อสารสนเทศประเภทใดก็ตาม ยกเว้นหากผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ยินยอมหรือเพื่อคุ้มครองและช่วยเหลือตัวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

การให้ความคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและร่างกายของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์⁵

ประเทศไทยได้เห็นถึงความสำคัญในชีวิตและร่างกายของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์จึงได้กำหนดมาตรการให้ความปลอดภัยกับผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดระบบรักษาความปลอดภัยให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อระหว่างที่อยู่ในความดูแลไม่ว่าบุคคลดังกล่าวจะพำนักอยู่ในที่ใด และให้คำนึงถึงความปลอดภัยของครอบครัวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ด้วย นอกจากนี้ในกรณีที่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ต้องเดินทางกลับประเทศของตนเองที่เป็นถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนา หรือในกรณีที่ครอบครัวของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์นั้นอาศัยอยู่ในประเทศอื่น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานในประเทศนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชนไม่ว่าจะกระทำผ่านสถานทูตหรือสถานกงสุลของประเทศนั้นหรือไม่ก็ตามเพื่อให้มีการรักษาความปลอดภัยให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์และบุคคลในครอบครัวของเขาอย่างต่อเนื่องในประเทศนั้น

การให้ความคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่ยินยอมจะให้การ หรือ เบิกความในฐานะพยาน⁶

สำหรับประเทศไทยนั้น เมื่อผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์นั้นยินยอมที่จะให้การหรือเบิกความเป็นพยานในความผิดฐานค้ามนุษย์ ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่อยู่ในฐานะพยานจะได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา

⁴ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 51

⁵ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 17 และมาตรา 23

⁶ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 23 วรรคสอง

(โดยในมาตรา 3 ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ให้ความหมายของคำว่า “พยาน” หมายความว่า พยานบุคคลซึ่งจะมาให้ หรือได้ให้ข้อเท็จจริง ต่อพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา หรือศาลในการดำเนินคดีอาญา รวมทั้งผู้ชำนาญการพิเศษ แต่มิให้หมายความรวมถึงจำเลยที่อ้างตนเองเป็นพยาน) ซึ่งบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญาได้วางมาตรการในการคุ้มครองพยานไว้สองหลักใหญ่ๆ คือ มาตรการในการคุ้มครองทั่วไปและมาตรการพิเศษ ซึ่งในกรณีความผิดฐานค้ามนุษย์นี้ น่าจะสามารถนำมาตรการพิเศษมาใช้ในการให้ความคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้ กล่าวคือในมาตรา 8 ของพระราชบัญญัติ คุ้มครองพยานในคดีอาญาได้วางหลักเกณฑ์ความผิดที่สามารถได้รับความคุ้มครองพิเศษซึ่งความผิดฐานค้ามนุษย์ น่าจะปรับได้กับกรณีความผิดเกี่ยวกับเพศและความผิดเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมตามที่ปรากฏในบทบัญญัติของ มาตรา 8 (3) และ (4) ส่วนมาตรการพิเศษในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่อยู่ในฐานะพยานในความผิดฐานค้ามนุษย์ สามารถได้รับความคุ้มครองในด้านต่างๆ โดยการดำเนินการของสำนักงานคุ้มครองพยาน ดังนี้⁷

1. ย้ายที่อยู่ หรือจัดหาที่พักอันเหมาะสม
2. จ่ายค่าเลี้ยงชีพที่สมควรแก่พยานหรือบุคคลที่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของพยานเป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอาจขอยกขยายระยะเวลาครั้งละไม่เกินสามเดือน แต่ไม่เกินสองปี
3. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล และหลักฐานทางทะเบียนที่สามารถระบุตัวพยาน รวมทั้งการดำเนินการเพื่อกลับคืนคืนสู่ฐานะเดิมตามคำขอของพยานด้วย
4. ดำเนินการเพื่อให้มีอาชีพหรือให้มีการศึกษาอบรม หรือดำเนินการใด เพื่อให้พยานสามารถดำรงชีพอยู่ได้ตามที่เหมาะสม
5. ช่วยเหลือในการเรียกร้องสิทธิที่พยานพึงได้รับ
6. ดำเนินการให้มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัยในระยะเวลาที่จำเป็น
7. ดำเนินการอื่นใดให้พยานได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับความคุ้มครองตามที่เห็นสมควร

ซึ่งมาตรการดังกล่าวข้างต้นนั้นสามารถนำมาใช้กับบุคคลที่เป็นสามี ภริยา บิดา มารดา บุตรหรือบุคคลอื่นซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานได้ด้วยหากปรากฏว่าบุคคลดังกล่าวจะไม่ได้รับความปลอดภัยและตัวพยานได้ร้องขอ (เว้นแต่บุคคลเหล่านี้ไม่ยินยอม)

⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา มาตรา 10.

ความจำเป็นในการสืบพยานไว้ก่อน⁸

ดังที่ทราบกันดีว่าในกรณีความผิดฐานค้ามนุษย์นั้นมีความเกี่ยวโยงและพัวพันบุคคลหลายฝ่ายบางครั้งเราจะพบว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์เป็นคนต่างดาว หากจะต้องให้บุคคลเหล่านี้รอขั้นตอนในการสืบพยานในศาลก็อาจจะใช้เวลานาน หรือมีความไม่ปลอดภัยต่อชีวิตของบุคคลดังกล่าว รวมทั้งบางครั้งตัวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ อาจมีความต้องการอยากกลับไปสู่ประเทศของตนเองมากกว่าที่จะต้องทนรอเพื่อที่จะเป็นพยาน ในกระบวนการพิจารณา ในชั้นศาล ดังนั้นหากนำเรื่องของความจำเป็นในการสืบพยานไว้ก่อน มาปรับใช้กับการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ในส่วนของพยานบุคคล ก็น่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ ต่อผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้

ให้หลักประกันในเรื่องการชดเชยค่าเสียหายกับผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

ตาม(ร่าง)พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์⁹ ในการดำเนินคดีในความผิดฐานค้ามนุษย์ซึ่งเป็นการผิดอาญานั้น กรณีที่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์มีสิทธิที่จะเรียกร้องทรัพย์สิน หรือค่าตอบแทนหรือค่าเสียหายที่สูญเสียไป เนื่องจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญาก็ให้เรียกทรัพย์สิน หรือค่าตอบแทน หรือค่าเสียหายที่สูญเสียไปแทนผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ด้วย โดยพนักงานอัยการจะขอรวมไปกับคดีอาญาหรือจะยื่นคำร้องในระยะเวลาใดระหว่างที่คดีอาญา กำลังพิจารณาอยู่ในศาลชั้นต้นก็ได้และการยื่นคำฟ้องหรือการดำเนินกระบวนการคดีเพื่อ เรียกทรัพย์สินหรือค่าตอบแทนหรือค่าเสียหายที่สูญเสียไปเนื่องจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์นี้ ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์จะได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมต่างๆ

⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 237 ทวิ วรรคแรก ได้บัญญัติว่า “ ก่อนฟ้องคดี ต่อศาลเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าพยานบุคคลจะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือเป็นบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดี หรือมีเหตุอันควร เชื่อว่าจะมีการยุ่งเหยิงกับพยานนั้นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม หรือมีเหตุจำเป็นอันเป็นการ ยากแก่การนำพยานนั้นมาสืบในภายหน้า พนักงานอัยการโดยตนเองหรือโดยได้รับคำร้องขอ จากผู้เสียหายหรือจากพนักงานสอบสวนจะยื่นคำร้อง โดยระบุการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่า ผู้ต้องหา ได้กระทำความผิดต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้สืบพยานนั้นไว้ทันทีก็ได้ ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด และผู้นั้นถูกควบคุมอยู่ในอำนาจพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ให้พนักงานอัยการนำตัว ผู้นั้นมาศาลหากถูกควบคุมอยู่ในอำนาจของศาลให้ศาลเบิกตัวผู้นั้นมาพิจารณาต่อไป”

⁹ พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ มาตรา 22.

นอกจากนี้ยังมีเรื่องของค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญา¹⁰ ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ที่ได้บัญญัติถึงค่าตอบแทนที่ผู้เสียหายอาจได้รับ ซึ่งได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ ค่าตอบแทนในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการทำงานได้ตามปกติ ค่าตอบแทนความเสียหายอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร แต่มีข้อสังเกตว่าผู้เสียหายที่จะได้รับค่าตอบแทน ตามพระราชบัญญัตินี้จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงและมีคณะกรรมการที่จะเป็นผู้กำหนดค่าตอบแทนให้กับผู้เสียหาย ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวจะให้ค่าตอบแทนผู้เสียหายเพียงใดหรือไม่ก็ได้ ส่วนในทางแพ่งนั้นในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็ได้มีการบัญญัติถึงการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในการละเมิดไว้ ซึ่งผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำมนุษย์ก็สามารถใช้สิทธิในการเรียกร้องในทางแพ่งได้เช่นกัน¹¹

การเรียกร้องค่าจ้างจากการทำงาน

ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำมนุษย์มักจะถูกบังคับใช้แรงงาน โดยไม่มีการจ่ายค่าตอบแทนการทำงานให้กับตนเอง ซึ่งโดยหลักแล้วลูกจ้างจะต้องได้รับสินจ้างตอบแทนในการทำงาน ดังนั้นผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำมนุษย์จึงมีสิทธิที่จะเรียกร้องค่าจ้างและค่าทดแทนต่างๆ ตามสิทธิที่ตนมีอยู่ได้ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน¹² และตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์

การตั้งกองทุนสงเคราะห์ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำมนุษย์ขึ้นมาโดยเฉพาะ¹³

มาตรการในหัวข้อก่อนนี้เป็นเรื่องของค่าสินไหมทดแทนในคดีอาญา กรณีผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำมนุษย์มีสิทธิจะได้รับเพื่อบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับตนเอง แต่ในเรื่องของกองทุนสงเคราะห์ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำมนุษย์ในข้อนี้เป็นกองทุนที่ภาครัฐ

¹⁰ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา มาตรา 18

¹¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 มาตรา 425 ถึงมาตรา 427 มาตรา 438 มาตรา 443 ถึงมาตรา 446 และมาตรา 448

¹² พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน มาตรา 7 มาตรา 14

¹³ (ร่าง) พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ มาตรา 29.

จัดตั้งขึ้นในกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เพื่อเป็นทุนค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในกรณีดังนี้¹⁴

1. การช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ในเรื่องอาหาร ที่พัก การบำบัดฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ การให้การศึกษา การฝึกอบรม การให้ความคุ้มครอง การให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย

2. การจัดระบบรักษาความปลอดภัยให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

3. การช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ ให้เดินทางกลับประเทศไทย

นอกจากนี้ในระดับนโยบายภาครัฐประเทศไทยได้มีการจัดสรรเงินงบประมาณในการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์เป็นจำนวน 500 ล้านบาท โดยมติคณะรัฐมนตรีในปี พ.ศ. 2548¹⁵

มาตรการทางสังคมในการฟื้นฟู ดูแลและเยียวยาแก่ไขให้ผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์สามารถกลับเข้าสู่สังคมและดำเนินชีวิตอย่างปกติได้

มาตรการในข้อนี้เป็นการให้ความช่วยเหลือทางสังคม การให้ที่พักอาศัย อาหาร การบำบัดฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ การให้การศึกษา การฝึกอบรม รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ โดยใน(ร่าง)พระราชบัญญัติ มาตรการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์¹⁶ ได้กำหนดให้หน้าที่ดังกล่าวอยู่ในความรับผิดชอบของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการส่วนในพระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ก็ได้มีการบัญญัติถึงการให้พนักงานเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมแก่ผู้หญิงหรือเด็กที่เป็นผู้เสียหายในการจัดหาที่พัก อาหาร การฝึกอาชีพ และการรับตัวไปดูแลในสถานแรกรับ¹⁷

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 31.

¹⁵ มติคณะรัฐมนตรี เรื่องการดำเนินการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ลงวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2548

¹⁶ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 20

¹⁷ พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก มาตรา 11. มาตรา 33.

การรับรองสถานะของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนต่างด้าวในการอาศัยอยู่ในประเทศไทย¹⁸

ประเทศไทยได้บัญญัติถึงมาตรการในข้อนี้เพื่อเป็นการรับรองสถานะของคนต่างด้าวที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ว่าเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจผ่อนผันให้ผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนต่างด้าวสามารถอยู่ในราชอาณาจักรไทยได้เป็นการชั่วคราวตามสมควร และในระหว่างที่ได้รับการผ่อนผันนี้บุคคลดังกล่าวสามารถประกอบอาชีพได้ชั่วคราวตามระเบียบของอธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

การส่งตัวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนต่างด้าวกลับประเทศ¹⁹

โดยหลักแล้วเมื่อพบว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์เป็นคนต่างด้าวทางพนักงานเจ้าหน้าที่ของประเทศไทยจะต้องส่งตัวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ซึ่งเป็นคนต่างด้าวนั้นกลับประเทศที่เป็นถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนาโดยไม่ชักช้า (โดยต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและสวัสดิภาพของบุคคลดังกล่าวด้วย) เว้นแต่

1. บุคคลต่างด้าวที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์นั้น เป็นผู้ได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่เป็นการถาวรในราชอาณาจักรไทยตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองหรือกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนคนต่างด้าว หรือกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนคนต่างด้าว หรือ

2. บุคคลต่างด้าวที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์นั้น เป็นผู้ที่ได้รับผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยมีหลักฐานเอกสารตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

มีข้อสังเกตว่ามาตรการในข้อนี้อยู่ภายใต้บังคับของมาตรการในกรณีผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนต่างด้าวได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราวด้วยเหตุผลเพื่อประโยชน์ในเรื่องการดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ซึ่งหากผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในประเทศไทยได้เป็นการชั่วคราวแล้วทางพนักงานเจ้าหน้าที่ก็จะส่งตัวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์กลับประเทศไม่ได้

¹⁸ (ร่าง) พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์, มาตรา 24.

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 25.

การรับรองสถานะของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนสัญชาติไทยหรือ มีภูมิลำเนาในประเทศไทย²⁰

ไม่เพียงแต่คนต่างด้าวเท่านั้นที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในประเทศไทยหลายครั้งเราจะพบว่า มีบุคคลที่มีสัญชาติไทยหรือมีภูมิลำเนาในประเทศไทยตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์อยู่ในดินแดนของประเทศอื่น ซึ่งหากบุคคลดังกล่าวต้องการที่จะกลับประเทศไทยหรือถิ่นที่อยู่ ทางพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องดำเนินการตามที่จำเป็นเพื่อให้บุคคลนั้นได้เดินทางกลับประเทศไทยหรือถิ่นที่อยู่โดยไม่ชักช้า โดยต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและสวัสดิภาพของบุคคลนั้น

นอกจากนี้ยังมีบุคคลอีกสองประเภทที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการในข้อนี้เช่นกันคือ

1. ในกรณีที่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในต่างประเทศนั้นเป็นคนต่างด้าวที่ไม่มีสัญชาติไทยแต่มีใบสำคัญถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรหรือมีเอกสารประจำตัวที่แสดงว่ามีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรที่ได้รับการผ่อนผันเป็นกรณีพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองและก่อนออกนอกราชอาณาจักรสถานะของการได้รับอนุญาตให้อยู่ชั่วคราวยังไม่สิ้นสุดลง

2. ในกรณีที่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในต่างประเทศนั้น เป็นคนต่างด้าวที่ไม่มีสัญชาติไทยและไม่มีเอกสารประจำตัว แต่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้ที่มีหรือเคยมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร โดยถูกต้องตามกฎหมาย

ซึ่งหากได้ตรวจพิสูจน์ความถูกต้องของบุคคลทั้งสองประเภทแล้ว หากบุคคลนั้นมีความประสงค์จะกลับเข้ามาในประเทศไทย ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามที่จำเป็นเพื่อให้บุคคลดังกล่าวเดินทางกลับมาในราชอาณาจักรโดยไม่ชักช้า โดยต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและสวัสดิภาพของบุคคลนั้นด้วย

มาตรการพิเศษโดยเฉพาะสำหรับเด็ก

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก ได้ให้ความหมายคำว่าเด็ก หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์²¹ ซึ่งมีความสอดคล้องกับบทบัญญัติในพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก ในบทบัญญัติของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กได้บัญญัติถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กไว้ในหลายกรณี และได้บัญญัติถึงเด็กที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพไว้สามกรณี ได้แก่ กรณีเด็กที่ถูกทารุณกรรม เด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด และเด็กที่อยู่ในสภาพที่จำเป็นต้องได้รับ

²⁰ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 26.

²¹ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก มาตรา 4.

การคุ้มครองสวัสดิภาพตามที่กำหนดในกฎกระทรวง²² ซึ่งจะเห็นได้ว่ากรณีของเด็กที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์นั้น น่าจะถือได้ว่าเป็นเด็กที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพเช่นกัน

นอกจากนี้ในส่วนของการสืบพยานในชั้นศาลหากปรากฏว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์เป็นเด็กที่จะต้องไปเบิกความในชั้นศาลในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 ครี ได้บัญญัติว่า “ในการสืบพยานในคดีที่พยานเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ถ้าศาลเห็นสมควรและจัดให้พยานนั้นอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กแล้ว ศาลอาจปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้

(1) ศาลเป็นผู้ถามพยานเอง โดยแจ้งให้พยานนั้นทราบประเด็นและข้อเท็จจริง ซึ่งต้องการสืบแล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้นๆ หรือศาลจะถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ก็ได้

(2) ให้คู่ความถาม ถามค้าน หรือถามตงผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์

ในการเบิกความของพยานดังกล่าวตามวรรคหนึ่งให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงไปยังห้องพิจารณาคดี และเป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ทราบ

ก่อนการสืบพยานตามวรรคหนึ่ง ศาลจะจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงทำให้การของพยานที่ได้บันทึกไว้ในชั้นสอบสวนตามมาตรา 133 ทวิ หรือชั้นไต่สวนมูลฟ้องตามมาตรา 171 วรรคสอง ต่อหน้าคู่ความก็ได้และหากศาลเห็นสมควรจะให้ถือสื่อภาพและเสียงทำให้การของพยานดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของคำเบิกความของพยานนั้นในชั้นพิจารณาของศาลและให้ศาลรับฟังประกอบพยานอื่นในการพิจารณาพิพากษาคดีได้”

ซึ่งจากบทบัญญัติดังกล่าวถือได้ว่าเป็นมาตรการในการคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่เป็นเด็กในการเบิกความเป็นพยานในศาล โดยการให้บทบาทความสำคัญกับศาลในการใช้ดุลพินิจในการสืบพยานเด็กและการใช้เทคโนโลยีกล้องวีดิทัศน์ในการถ่ายทอดภาพและเสียงของพยานที่เป็นเด็กแทนการที่จะให้เด็กต้องเผชิญหน้ากับฝ่ายจำเลย

อย่างไรก็ตามมีประเด็นที่เป็นข้อสังเกตว่า ความหมายของ “เด็ก” ตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นมีความแตกต่างกัน กล่าวคือในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กได้ให้นิยามว่าเด็กหมายถึงบุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี บริบูรณ์ส่วนในประมวลวิธีพิจารณาความอาญาได้ใช้คำว่าในการสืบพยานเด็กที่มีอายุไม่เกินสิบแปดปี ทำให้เกิดช่องว่างในเรื่องของการนับเกณฑ์อายุของบุคคลที่ไม่เหมือนกันในกฎหมายสองฉบับและหากเกิดกรณีกับผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์เป็นบุคคลที่มีอายุ 18 ปี

²² เรื่องเดียวกัน, มาตรา 40.

บริบูรณ์บุคคลดังกล่าวสามารถได้รับสิทธิได้ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติไว้แต่บุคคลนั้นอาจจะไม่ได้รับสิทธิและความคุ้มครองบางอย่างตามที่พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กได้บัญญัติไว้

การจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการด้านการค้ามนุษย์²³

ประเทศไทยได้มีการดำเนินงานด้านการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการด้านการค้ามนุษย์ขึ้น โดยได้มีการวางแผนการจัดตั้งศูนย์ดังกล่าวทั้งในระดับจังหวัด ระดับชาติและในต่างประเทศ โดยในส่วนของต่างประเทศนั้นได้กำหนดให้กงสุลใหญ่กิตติมศักดิ์เป็นคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติงานด้านการค้ามนุษย์ด้วย

การสร้างความร่วมมือกับองค์กรเอกชน

การแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์และการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนในสังคมจะต้องร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาและหาแนวทางปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ประเทศไทยเองก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญขององค์กรเอกชนเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากบันทึกข้อตกลง เรื่องการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน กรณีการค้าเด็กและหญิง พ.ศ. 2546 (ค.ศ.2003) และบันทึกข้อตกลง เรื่อง แนวทางการดำเนินงานขององค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีการค้าเด็กและหญิง พ.ศ. 2546 ซึ่งข้อตกลงดังกล่าวทั้งสองฉบับได้มีการวางแผนการสร้างความร่วมมือระหว่างกันของภาครัฐและภาคเอกชนในการให้ความคุ้มครองกับผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

การให้ความสำคัญกับปัญหาเรื่องแรงงานและการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

ประเทศไทยมีปัญหายู่อเสมอในเรื่องของแรงงานต่างด้าวและถูกโจมตีอยู่บ่อยครั้งในเรื่องของการใช้แรงงานต่างด้าว การลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามาหางานทำของคนต่างด้าว บ่อยครั้งมักนำไปสู่การถูกล่อลวงและสูดท่ายแรงงานเหล่านี้กลายเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ เราจึงสามารถเห็นการแสดงออกของประเทศไทยในเรื่องของการแก้ไขปัญหาเรื่องแรงงานต่างด้าวและการลักลอบเข้าเมืองได้จากการทำความตกลงกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ประเทศกัมพูชาในเรื่องของความร่วมมือในการจ้างแรงงาน หรือบ่อยครั้งเราก็จะเห็นได้ว่ารัฐบาลไทยมักจะมีประกาศให้นายจ้างนำคนต่างด้าวมาขึ้นทะเบียนเพื่อรับการอนุญาตให้ทำงาน

²³ มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2548 เรื่องการดำเนินการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

ในประเทศไทยได้(ชั่วคราว) ซึ่งการกระทำดังกล่าวก็ถือได้ว่าเป็นการแก้ไขปัญหาเรื่องแรงงานต่างด้าวและการลักลอบเข้าเมืองได้อย่างหนึ่งและถือเป็นการสกัดกั้นปัญหาการค้ามนุษย์ได้เช่นกัน นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีส่วนในการเข้าร่วมกับประเทศแถบลุ่มน้ำโขงเพื่อการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์และมีส่วนร่วมที่สำคัญในปฏิญญากรุงเทพฯว่าด้วยการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

กรณีศึกษา²⁴

ค.ญ. น อายุ 14 ปี เป็นคนสัญชาติลาว เมื่ออยู่ที่ประเทศลาวได้มีนายหน้าคนลาวเข้ามาชักชวนว่าสามารถหางานให้ ค.ญ. น ทำในประเทศไทยได้ โดยบอกว่าเป็นงานบ้านประเภท ซักผ้า ถูบ้าน รีดผ้า โดยทำงานให้กับนายจ้างหลายๆบ้านสลับกันไป และมีรายได้ดี ค.ญ. น หลงเชื่อตามที่นายหน้าคนลาวได้หลอกลวงจึงตกลงใจเดินทางเข้ามาทำงานในประเทศไทย นายหน้าคนลาวดังกล่าวได้พา ค.ญ. น เข้ามาในประเทศไทยและได้ส่งต่อให้กับนายหน้าคนไทย ที่จังหวัดนครพนมอีกที หลังจากนั้นนายหน้าคนไทยก็นำตัว ค.ญ. น มาส่งให้นายจ้างคนไทย ที่บ้านที่เกิดเหตุ หลังจากที่ ค.ญ. น ได้เข้ามาทำงานในบ้านที่เกิดเหตุแล้วปรากฏว่า ค.ญ. น ถูกบังคับให้ทำงานบ้านโดยไม่มีเวลาให้พักผ่อนและไม่ค่อยให้กินอาหาร ถูกข่มขู่(โดยใช้อาวุธปืน) และทำร้ายร่างกาย เช่น ถูกจิกหัว ถีบ และตบ การทำงานในแต่ละเดือนก็ไม่ได้รับค่าแรง และไม่ให้เด็กติดต่อกับครอบครัว นอกจากนี้ยังขู่เด็กว่าถ้าหากหนีแล้วจับตัวได้จะจับส่งตำรวจ ขู่หาเมียบ้า พี่ชายของเด็กได้เดินทางมาที่บ้านที่เกิดเหตุและขอพบตัวเด็กแต่นายจ้างก็ไม่ให้พบและพูดกับพี่ชายของเด็กว่า "นี่เป็นบ้านของตำรวจกองปราบ ไม่สามารถให้เข้าไปได้" พี่ชายของเด็กจึงได้ไปขอความช่วยเหลือจากสถานทูตลาว ต่อมาจึงได้มีการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก และได้ทำการช่วยเหลือ ค.ญ. น ออกมาจากบ้านที่เกิดเหตุและได้ดำเนินการส่งตัวเด็กกลับภูมิลำเนาได้อย่างปลอดภัย

จากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในกรณีนี้จะเห็นได้ว่าการกระทำอันเป็นการหลอกลวง มีพฤติการณ์ในการจัดหา ขนส่ง ส่งต่อและรับตัว ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อไว้โดยเริ่มต้นจากการส่งนายหน้ามาหลอกลวงเหยื่อ โดยการให้ความหวังว่าเหยื่อจะมีงานทำและมีชีวิตที่ดีขึ้น หากได้เข้าไปทำงานในประเทศเพื่อนบ้าน จนทำให้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อหลงเชื่อ แต่เมื่อเดินทางมาถึงประเทศปลายทางแล้วกลับปรากฏว่า ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อได้ถูกนายจ้างข่มขู่ใช้กำลังทำร้ายร่างกายเพื่อบังคับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อให้ทำงาน โดยไม่มีการจ่ายค่าแรงซึ่งการกระทำดังกล่าวทั้งหมดเข้าลักษณะองค์ประกอบความผิดฐานค้ามนุษย์ตามที่ปรากฏในพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกันปราบปรามและต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก

²⁴ ข้อมูลจากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก

กรณีศึกษา²⁵

จากข้อเท็จจริงคดีนี้ได้ความว่า จำเลยที่ 2 มีวัตถุประสงค์ที่จะพาโจทก์ทั้งสองไปค้าประเวณี จึงได้ใช้อุบายหลอกลวงโจทก์ทั้งสองไปยังอำเภอหาดใหญ่ โดยมีจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 4 และนายภาพ เป็นผู้ร่วมเดินทางพาโจทก์ทั้งสองไปยังอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาด้วย หลังจากนั้นก็ได้ข่มขืนใจให้โจทก์ทั้งสองเดินทางเข้าป่าข้ามพรมแดนไปยังประเทศมาเลเซีย เมื่อถึงหมู่บ้านแห่งหนึ่งก็ได้พบกับพวกของจำเลยและพวกของจำเลยก็ได้รับตัวโจทก์ทั้งสองไปค้าประเวณีที่ประเทศมาเลเซีย

ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง

ศาลอุทธรณ์ ภาค 1 พิพากษากลับว่า จำเลยที่ 2 และที่ 3 มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 283 วรรคแรกและวรรคสอง จำคุกคนละ 7 ปี จำเลยที่ 1 มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 วรรคสอง จำคุก 15 ปี จำเลยที่ 2 มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 320 วรรคแรก จำคุก 2 ปี รวมจำคุกจำเลยที่ 1 มีกำหนด 15 ปี จำคุกจำเลยที่ 2 มีกำหนด 9 ปี จำคุกจำเลยที่ 3 มีกำหนด 7 ปี คำให้การชั้นพิจารณาของจำเลยทั้งสามเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้จำเลยทั้งสามหนึ่งในสาม คงจำคุกจำเลยที่ 1 มีกำหนด 10 ปี จำคุกจำเลยที่ 2 มีกำหนด 6 ปี จำคุกจำเลยที่ 3 มีกำหนด 4 ปี 8 เดือน

จำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 ฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า จำเลยที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และนายภาพ ได้พาโจทก์ทั้งสองไปยังอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา แล้วข่มขืนใจโจทก์ทั้งสองให้เดินทางเข้าป่าข้ามพรมแดนไปประเทศมาเลเซียถึงหมู่บ้านแห่งหนึ่งได้พบกับพวกของจำเลย พวกของจำเลยได้รับตัวโจทก์ทั้งสองไปค้าประเวณีที่ประเทศมาเลเซีย เป็นการพาโจทก์ทั้งสองออกไปนอกราชอาณาจักร จำเลยที่ 2 จึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 320 วรรคแรกด้วย แต่การกระทำของจำเลยที่ 2 เห็นได้ว่า ได้ร่วมกับจำเลยอื่นใช้อุบายหลอกลวงและพาโจทก์ทั้งสองไปเพื่อค้าประเวณี และได้พาโจทก์ทั้งสองไปค้าประเวณีที่ประเทศมาเลเซีย การกระทำของจำเลยที่ 2 มีเจตนาเดียวคือพาโจทก์ทั้งสองไปค้าประเวณี แต่เป็นการพาไปค้าประเวณีนอกราชอาณาจักร ถือได้ว่าเป็นการกระทำความผิดเป็นผิดกฎหมายหลายบท จำเลยที่ 2 ต้องรับโทษตามกฎหมายที่มีโทษหนักสุดคือ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 283 วรรคแรกและวรรคสอง แม้จำเลยที่ 2 จะมีได้ฎีกาเรื่องนี้ แต่การปรับบทลงโทษเป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลฎีกามีอำนาจปรับบทลงโทษให้ถูกต้องได้

พิพากษาแก้เป็นว่า จำเลยที่ 2 มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 283 วรรคแรกและวรรคสอง มาตรา 320 วรรคแรก มาตรา 83 เป็นการกระทำความผิด

²⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3859/2537

ผิดกฎหมายหลายบท ให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 283 วรรคแรกและวรรคสอง อันเป็นบทที่มีโทษหนักที่สุด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 ให้จำคุก 7 ปี ค่าเบิกความของ จำเลยที่ 2 เป็นประ โยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้หนึ่งในสาม คงจำคุก 4 ปี 8 เดือน นอกจากนี้แก้ไขให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ภาค 1

คำพิพากษาศาลนี้ เป็นคำพิพากษาในปี พ.ศ. 2537 ซึ่งยังไม่มีกฎหมาย เฉพาะเรื่องการค้ามนุษย์และยังไม่มีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก แต่จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏในคดีนี้ ทำให้เราเห็นได้ว่า พฤติการณ์ของจำเลยในคดีนี้มีลักษณะของการกระทำที่เป็นองค์กรอาชญากรรม และมีการกระทำที่เข้าองค์ประกอบความผิดฐานค้ามนุษย์ กล่าวคือมีพฤติการณ์ในการจัดหา ส่งต่อ และรับไว้ มีการกระทำที่เป็นการหลอกลวง ช่มชู้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาประโยชน์ ในการนำผู้เสียหายไปค้าประเวณี และถึงแม้ว่าในขณะที่เกิดเหตุคดีนี้ประเทศไทยจะยังไม่มี กฎหมายเฉพาะเรื่องการค้ามนุษย์ก็ตาม แต่การกระทำของจำเลยทั้งหมดก็ถือเป็นความผิดตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 283 วรรคแรก คือ ความผิดฐานเป็นธุระจัดหาบุคคลเพื่อสนอง ความใคร่ของผู้อื่น โดยบุคคลไม่ยินยอม มาตรา 283 วรรคสอง คือ ความผิดฐาน เป็นธุระจัดหา บุคคลอายุเกินสิบห้าปีแต่ยังไม่เกินสิบแปดปีเพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น โดยบุคคลไม่ยินยอม และมาตรา 320 คือความผิดฐานพาหรือส่งคนออกไปนอกราชอาณาจักร และศาลได้วินิจฉัยว่า จำเลยมีความผิดตามข้อกล่าวหา แต่อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตว่าในเรื่องของความผิดฐานค้ามนุษย์ นั้นความยินยอมของผู้เสียหายไม่ใช่สาระสำคัญที่จะทำให้ผู้ค้ามนุษย์หลุดพ้นความรับผิดหรือทำให้ การกระทำนั้นไม่เป็นความผิด ซึ่งมีความแตกต่างกับบทบัญญัติตามฐานความผิดตามที่ปรากฏ ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 283 และมาตรา 320 ที่หากปรากฏว่าผู้เสียหายยินยอมการกระทำ นั้นก็ไม่เป็นความผิด ดังนั้นหาก พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ มีผลบังคับใช้ แม้จะปรากฏว่าผู้เสียหายยินยอมการกระทำของผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นก็ยังคงเป็น ความผิดฐานค้ามนุษย์

4.1.2. ประเทศลาว

หลายครั้งเราจะพบว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์นั้นเป็นคนสัญชาติลาว จึงไม่น่าแปลกใจว่าทำไมประเทศลาวจึงถูกมองว่าเป็นประเทศที่เป็นต้นทางของการค้ามนุษย์ แต่ในบางครั้งก็จะพบว่าประเทศลาวเองก็อยู่ในฐานะประเทศที่เป็นทางผ่านและปลายทางของ ผู้หญิงชาวเวียดนามที่ถูกล่อลวงมาบังคับค้าประเวณีอยู่ตามท้องถนนในประเทศลาว ในปี ค.ศ. 2003 (พ.ศ.2546) ประเทศลาวได้เข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการ ต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกัน ปราบปรามและลงโทษ การค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กและถัดมาในปี ค.ศ. 2004 (พ.ศ.2547) ประเทศลาวก็ได้

แสดงออกว่าตนได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์โดยประเทศลาวได้มีกฎหมายที่ว่าด้วยการพัฒนาและปกป้องผู้หญิงและเด็กออกมา

ในบทบัญญัติของกฎหมายฉบับนี้ผู้เขียนมีข้อสังเกตว่าจากบทนิยามในกฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติว่า การค้าผู้หญิงและเด็กเป็นการกระทำความผิดอาญา²⁶ โดยไม่ได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่าการค้าผู้หญิงและเด็กเป็นการค้ามนุษย์ แต่จากนิยามความผิดของการค้าผู้หญิงและเด็ก²⁷ ตามกฎหมายฉบับนี้นั้นเห็นได้ว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับคำนิยามของการค้ามนุษย์ตามที่ปรากฏในพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกัน ปรามปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กขององค์การสหประชาชาติ กล่าวคือในกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาและปกป้องผู้หญิงของประเทศลาวนี้ได้บัญญัติถึงพฤติการณ์ในการจัดหา ขนส่งหรือรับไว้ซึ่งผู้หญิงหรือเด็ก โดยการหลอกลวง ข่มขู่ บังคับ หรือผูกมัดด้วยหนี้สินหรือด้วยวิธีการอื่นๆ เพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้แรงงาน การเป็นโสเภณี การเผยแพร่ภาพลามกหรือการกระทำอันใดก็ตามที่ขัดกับวัฒนธรรมอันดีของประเทศลาว การตัดอวัยวะของร่างกาย หรือเพื่อแสวงหาผลประโยชน์อื่นๆ ที่ผิดกฎหมาย ซึ่งจากคำนิยามดังกล่าวที่ปรากฏจึงน่าจะถือได้ว่าความผิดฐานค้าผู้หญิงและเด็กนี้คือความผิดฐานค้ามนุษย์นั่นเองเพราะบทบัญญัติในมาตรา 24 นี้ อยู่ในภาคที่ 4 ซึ่งเป็นเรื่องของการปกป้องผู้หญิงและเด็กจากการค้ามนุษย์และการใช้ความรุนแรงในครอบครัว อีกทั้งในบทบัญญัติตามมาตรา 39 ได้มีการกล่าวถึงการตั้งงบประมาณสำหรับช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ดังนั้นเพื่อให้ง่ายแก่การทำความเข้าใจผู้เขียนจึงขอใช้คำว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์แทนคำว่าผู้เคราะห์ร้าย(ซึ่งเป็นคำที่กฎหมาย ฉบับนี้ใช้) ซึ่งในกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาและปกป้องผู้หญิงฉบับนี้ได้กล่าวถึงสิทธิของผู้หญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ไว้หลายส่วน นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงการแสดงออกของประเทศลาวในกรณีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การให้ความคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์แล้ว ก็มีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์คือผู้เสียหายไม่ใช่ผู้กระทำความผิด²⁸

ประเทศลาวเองได้ให้ความสำคัญกับตัวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ โดยถึงเห็นว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์เป็นบุคคลที่ถูกหลอกลวงและได้รับความทุกข์ทรมานจากการถูกละเมิดสิทธิอยู่แล้ว ดังนั้นจึงได้บัญญัติกฎหมายขึ้นมาเป็นการเฉพาะว่าจะไม่ดำเนินคดีกับผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในสองฐานความผิด คือ

²⁶ กฎหมายที่ว่าด้วยการพัฒนาและปกป้องผู้หญิง มาตรา 24 วรรคท้าย

²⁷ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 24 วรรคแรก

²⁸ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 25. ข้อ 6.

1. ความผิดฐานเป็นโสเภณี
2. ความผิดฐานเข้า-ออกเมืองโดยผิดกฎหมาย

การให้ความคุ้มครองความเป็นส่วนตัวกับผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์²⁹

ดังเป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์นั้นไม่ควรที่จะทำการเผยแพร่ออกไปสู่สาธารณะเพราะอาจส่งผลกระทบต่อชีวิตและ ความปลอดภัยของผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้ ในบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาและปกป้องผู้หญิงของประเทศลาวจึงได้บัญญัติข้อห้ามไว้อย่างชัดเจนว่าห้ามไม่ให้ ทุบทำลายภาพ บันทึกรูปภาพหรือ เผยแพร่ภาพผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ อันจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อตัวเหยื่อ

การให้ความคุ้มครองและรับประกันความปลอดภัยกับผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์³⁰

ประเทศลาวได้ตระหนักดีว่าผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์มีความสำคัญและจะต้องได้รับความคุ้มครองเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและร่างกาย ดังนั้นจึงได้มีบทบัญญัติที่กล่าวถึงการปกป้องและดูแลผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์เพื่อรับประกันว่าผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์จะต้องได้รับความปลอดภัยในชีวิตและร่างกาย

การให้หลักประกันในการการชดใช้ค่าเสียหาย³¹

ผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ถือเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ดังนั้นจึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการเยียวยาแก้ไขเพื่อบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ในกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาและปกป้องผู้หญิงจึงได้กำหนดว่าผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์มีสิทธิที่จะเรียกร้องค่าเสียหายได้

การฟื้นฟูสภาพจิตใจเพื่อกลับเข้าสู่สังคม³²

ผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์นั้นไม่เพียงแต่จะได้รับความเสียหายทางด้านร่างกายเท่านั้นแต่ได้รับความเสียหายทางด้านจิตใจด้วย แต่อย่างไรก็ตามบุคคลดังกล่าว

²⁹ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 25. ข้อ 7.

³⁰ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 25. ข้อ 5.

³¹ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 25. ข้อ 4.

³² เรื่องเดียวกัน, มาตรา 25. ข้อ 4.

ก็จะต้องกลับเข้าสู่การใช้ชีวิตในสังคมอีกครั้ง ดังนั้นประเทศลาวจึงได้สร้างมาตรการในการฟื้นฟูจิตใจของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์เพื่อที่จะให้บุคคลดังกล่าวสามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้

การจัดมาตรการช่วยเหลือด้านสวัสดิการทางสังคม³³

การจัดสวัสดิการให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ทางประเทศลาวจึงได้ทำการจัดหาที่อยู่และที่พักอาศัยให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ นอกจากนี้ยังได้มีการจัดหาอาหารและเครื่องนุ่งห่มพร้อมทั้งการให้บริการทางด้านทางการแพทย์ รวมทั้งการอบรมและฝึกอาชีพให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

กำหนดวิธีการของเจ้าหน้าที่ในการช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์³⁴

ในส่วนของประเทศลาวนั้นเห็นว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจคือผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ดังนั้นในบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาและปกป้องผู้หญิงจึงได้ กำหนดบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจขึ้นมาเป็นการเฉพาะว่า ในเวลาที่ดำเนินคดีความผิดฐานค้ามนุษย์นั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องประสานงานกับภาคส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น แพทย์ นักสังคมสงเคราะห์ เพื่อให้เข้ามาดูแลและให้คำปรึกษา เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์มากที่สุด พร้อมกันนี้ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจรับนำตัวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ไปยังสถานที่พักที่ปลอดภัย

มาตรการเฉพาะสำหรับเด็ก³⁵

ในบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาและปกป้องผู้หญิงฉบับนี้ได้ให้ความหมายของคำว่า เด็ก คือบุคคลที่อายุไม่เกินสิบแปดปีซึ่งถือว่ามีความสอดคล้องกับบทบัญญัติในพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกัน ปรามปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก โดยทางประเทศลาวได้ให้ความสนใจเป็นพิเศษในเรื่องของมาตรการคุ้มครองเฉพาะสำหรับเด็กและได้วางหลักไว้ชัดเจนว่าหากผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์เป็นเด็ก มาตรการฟื้นฟูทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจจะต้องตอบสนองความต้องการเฉพาะของเด็ก จะต้องจัดให้เด็กได้รับการปกป้องและให้ความช่วยเหลือเพื่อให้เด็กได้กลับสู่ครอบครัวและสังคม

³³ เรื่องเดียวกัน,มาตรา 25. ข้อ 8.

³⁴ เรื่องเดียวกัน,มาตรา 28 วรรคหนึ่ง

³⁵ เรื่องเดียวกัน,มาตรา 28 วรรคสอง

การให้ความช่วยเหลือคนสัญชาติลาวที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ใน ต่างประเทศ³⁶

บ่อยครั้งที่พบว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในต่างประเทศเป็นคนสัญชาติลาว ทางประเทศลาวจึงได้มีมาตรการให้ทางเจ้าหน้าที่สถานทูตลาวประจำประเทศนั้นๆ ต้องให้ความช่วยเหลือที่จำเป็นและรีบด่วนแก่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ และให้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของประเทศที่เกิดเหตุในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด หลังจากนั้นให้รีบดำเนินการช่วยเหลือให้ผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนสัญชาติลาว ได้เดินทางกลับประเทศ

การช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในประเทศลาวที่เป็นคนต่างด้าว³⁷

ไม่เพียงแต่คนลาวเท่านั้นที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ บางครั้งก็จะพบว่ามีคนต่างด้าวที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในประเทศลาวเช่นกัน ทางประเทศลาวก็มิได้นิ่งนอนใจกับปัญหาดังกล่าว ดังนั้นในกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาและปกป้องผู้หญิงจึงได้บัญญัติรองรับสิทธิของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนต่างด้าวไว้เช่นกัน โดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของประเทศลาวต้องดำเนินการประสานงานกับสถานทูตของประเทศที่เป็นเจ้าของสัญชาติของเหยื่อ โดยการประสานงานผ่านกระทรวงการต่างประเทศเพื่อให้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้กลับสู่ประเทศของตนเองอย่างปลอดภัย

กำหนดให้ทุกภาคส่วนร่วมกันรับผิดชอบในการปกป้องผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการ ค้ามนุษย์³⁸

ในบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาและปกป้องผู้หญิงนี้ได้มีการบัญญัติถึงบทบาทของทั้งภาครัฐ ภาคสังคม ครอบครัวและตัวของผู้หญิงเอง ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมร่วมกันในความรับผิดชอบต่อการพัฒนาและปกป้องผู้หญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาครัฐจะต้องมีนโยบายและมาตรการต่างๆ ในการปกป้องสิทธิของผู้หญิงและเด็ก รวมทั้งการที่รัฐต้องจัดสรรงบประมาณตามความเหมาะสมในการช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์ของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

³⁶ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 28 วรรคสาม

³⁷ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 28 วรรคสี่

³⁸ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 39. ถึงมาตรา 42.

การสร้างความร่วมมือกับองค์กรเอกชน

ประเทศลาวได้ให้ความสำคัญกับองค์กรเอกชนในการทำงานแก้ไขปัญหาและการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ดังจะเห็นได้จากในปี ค.ศ. 2006 (พ.ศ. 2549) ประเทศลาวได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม(MLSW)ของลาวกับประธานของAFESIP(Acting for Women in Distressing Situations) ในการให้เงินบริจาคกับรัฐบาลลาวในการสร้างศูนย์ช่วยเหลือเพื่อเป็นที่พักพิงให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์³⁹(โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหยื่อที่ถูกส่งกลับมาจากประเทศไทย)

การให้ความสำคัญกับปัญหาเรื่องแรงงานและการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

ประเทศลาวมีปัญหามากในเรื่องประชากรของตนเองตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์โดยมักจะเริ่มมาจากการลักลอบเข้าไปในประเทศเพื่อนบ้าน(โดยเฉพาะประเทศไทย) ไม่ว่าจะโดยสมัครใจเข้าไปเองหรือถูกนายหน้าล่อลวงโดยส่วนใหญ่ก็เพื่อที่จะเข้าไปหางานทำแต่สุดท้ายแรงงานเหล่านี้ก็จะถูกนายจ้างเอาเปรียบหรือตกไปสู่การหาประโยชน์จากขบวนการค้ามนุษย์ ดังนั้นเราจึงจะเห็นได้ว่าในปี ค.ศ. 2002 (พ.ศ. 2545) ประเทศลาวได้ทำข้อตกลงกับประเทศไทยในเรื่องความร่วมมือในการจ้างแรงงานเพื่อเป็นหลักประกันในการให้ความคุ้มครองแรงงานและแก้ปัญหาในเรื่องแรงงานที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย รวมทั้งการเข้าร่วมกับประเทศแถบลุ่มน้ำโขงในการไขปัญหาการค้ามนุษย์และปฎิญญากรุงเทพว่าด้วยการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

กรณีศึกษา⁴⁰

Ly เป็นเด็กสาวชาวลาวถูกนายหน้าค้ามนุษย์หลอกลวงให้เข้ามาทำงานในประเทศไทยเมื่อมาถึงประเทศไทย Ly ได้ถูกนายหน้าขายต่อไปให้กับช่องในอำเภอหาดใหญ่ และถูกบังคับให้ทำงานขายบริการให้กับผู้ชายวันละห้าถึงสิบคน Ly ถูกบังคับให้ค้าประเวณีเป็นเวลาถึงหกปีจนกระทั่งทางเจ้าของช่องสงสัยว่าลี จะติดเชื้อ HIV/AIDS จึงได้ไล่เธอให้กลับบ้าน Ly ได้กลับไปยังบ้านเกิดของเธอและได้เสียชีวิตในเวลาต่อมา

³⁹ AFESIP Opens New Center for Victims of Sex trafficking in Vientiane Lao PDR, Available from: [www http://humantrafficking.org/updates/432](http://humantrafficking.org/updates/432)[2006, November 22]

⁴⁰ Unicef, Ministry of Labour and Social Welfare Lao People's Democratic Republic, Broken Promises Shattered Dreams A Profile of Children Trafficking in the Lao PDR,p.43, Available from: [www http://www.unicef.org.pdf](http://www.unicef.org.pdf)[2007, January 11]

จากข้อเท็จจริงข้างต้นทำให้เห็นได้ว่า ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์มักจะเริ่มต้นด้วยการถูกล่อลวงจากนายหน้าในการเสนองานให้ทำ แต่ต่อมาก็จะถูกนำตัวไปแสวงหาประโยชน์ทางเพศ จากกรณีนี้หญิงสาวผู้ที่ตกเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้ถูกนำเข้าไปในประเทศปลายทางและได้ถูกนายหน้าขายให้กับช่องแห่งหนึ่งและตัวเธอก็ได้ถูกเจ้าของช่องบังคับให้ขายบริการให้กับผู้มาใช้บริการ เห็นได้ชัดเจนว่าเธอถูกทำละเมิดอย่างซ้ำซ้อนจากกลุ่มผู้กระทำความผิดที่เข้าองค์ประกอบการค้ามนุษย์ โดยผู้กระทำความผิดมีพฤติการณ์ในการจัดหาขนส่งต่อและรับไว้ โดยมีการกระทำที่เป็นการข่มขู่ ใช้กำลังเพื่อที่จะนำตัวเธอไปบังคับค้าประเวณี

4.1.3. ประเทศพม่า

กรณีของประเทศพม่านี้ดูเหมือนว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์จะมีทั้งผู้หญิงผู้ชายและเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการถูกล่อลวงมาเพื่อการบังคับค้าประเวณีและบังคับใช้แรงงาน ชาวพม่าผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์จะถูกล่อลวงส่งไปยังประเทศต่างๆ เช่น ประเทศจีน ประเทศไทย ประเทศมาเลเซีย รวมทั้งการถูกส่งไปยังประเทศแถบเอเชียใต้ เช่น อินเดีย ปากีสถานและบังกลาเทศ ประเทศพม่าจึงตกอยู่ในสถานะเช่นเดียวกับประเทศลาว นั่นคือการถูกมองว่าเป็นประเทศที่เป็นแหล่งต้นทางสำคัญของการค้ามนุษย์ อย่างไรก็ตามประเทศพม่าเองได้แสดงให้เห็นว่าให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์เช่นกัน โดยในปี ค.ศ. 2004 (พ.ศ. 2547) ประเทศพม่าได้เข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติและพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก และต่อมาในปี ค.ศ. 2005 (พ.ศ. 2548) ประเทศพม่าก็ได้สนองตอบต่ออนุสัญญาและพิธีสารดังกล่าว ด้วยการออกกฎหมายว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์⁴¹ และนิยามของการค้ามนุษย์ตามกฎหมายฉบับนี้⁴² ก็มีความสอดคล้องกับคำนิยามของ

⁴¹ The Anti Trafficking in Persons Law

⁴² Ibid., Chapter 1 Article 3. (a) ได้ให้คำนิยามของ การค้ามนุษย์ หมายถึง “ การจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การขาย การจัดซื้อ การให้ยืม การให้เช่า จัดให้อยู่อาศัยหรือรับไว้ซึ่งบุคคลใดก็ตามเพื่อวัตถุประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์ไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม โดยมีพฤติการณ์ดังนี้

- (1) การข่มขู่ ไม่ว่าจะโดยใช้กำลังหรือการบังคับในรูปแบบอื่น
- (2) การลักพา
- (3) การฉ้อโกง
- (4) การหลอกลวง
- (5) การใช้อำนาจที่เหนือกว่าหรือการใช้สถานะที่เหนือกว่าต่อบุคคลที่มีความอ่อนแอ

การค้ำนุษย์ตามที่ปรากฏในพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกัน ปราบปรามและลงโทษ การค้ำนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก อีกทั้งในกฎหมายฉบับนี้ยังมีบทบัญญัติว่าด้วยการ ปกป้องสิทธิของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำนุษย์ และได้กล่าวถึงเรื่องศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำนุษย์อยู่หลายครั้ง ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

การไม่ดำเนินคดีกับผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำนุษย์⁴³

ประเทศพม่าได้เล็งเห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหาการค้ำนุษย์ จึงได้มีการตั้งหน่วยงานขึ้นมาโดยเฉพาะในการดูแลและแก้ไขปัญหาการค้ำนุษย์ คือ สำนักงาน กลางเพื่อปราบปรามการค้ำนุษย์ ซึ่งจัดตั้งขึ้นภายใต้บทบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการต่อต้าน การค้ำนุษย์ฉบับนี้และหน้าที่หนึ่งของสำนักงานกลางเพื่อปราบปรามการค้ำนุษย์ ก็คือ การรักษาไว้ซึ่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำนุษย์ รวมทั้งการดูแล ทั้งทางร่างกายและจิตใจของเหยื่อก็คือเป็นหน้าที่หนึ่งของทางสำนักงานเช่นกัน ดังนั้นเพื่อความ มุ่งหมายตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ทางสำนักงานกลางจะไม่ดำเนินคดีกับผู้ตกเป็นเหยื่อจาก การค้ำนุษย์ในความคิดตามที่ปรากฏตามกฎหมายฉบับนี้

การพิจารณาคดีลับในความผิดฐานค้ำนุษย์⁴⁴

ประเทศพม่าได้ให้ความสำคัญกับการปกป้องสิทธิของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ จากการค้ำนุษย์ดังนี้จึงได้มีบทบัญญัติไว้ชัดเจนว่าจะไม่มีการกระทำใดๆก็ตามที่จะส่งผลร้าย ต่อผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำนุษย์ทั้งที่เป็นผู้หญิง เด็ก และเยาวชน⁴⁵ แม้กระทั่งในกระบวนการ พิจารณาในชั้นศาลเรื่องของความผิดฐานค้ำนุษย์นั้น นอกจากจะเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณา เป็นการลับแล้ว ตัวของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำนุษย์นั้นก็จะได้รับการคุ้มครองโดยไม่เกิด

(6) การให้หรือรับไว้ซึ่งเงินหรือผลประโยชน์อื่นใดเพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมของ บุคคลอื่นที่มีอำนาจควบคุมบุคคลอีกคนหนึ่ง

การแสวงหาประโยชน์ หมายรวมถึงการรับไว้หรือยินยอมรับไว้ซึ่งเงิน หรือ ผลประโยชน์อื่นใดสำหรับการค้าประเวณีของบุคคลอื่นหรือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ ในรูปแบบอื่นๆ, การบังคับใช้แรงงาน, การบังคับให้เป็นทาส, การบังคับให้ทำงานด้านการบริการ, การบังคับให้ทำงานรับใช้, การผูกมัดให้เป็นหนี้ หรือการตัดหรือขายอวัยวะของร่างกาย”

⁴³ Ibid., Chapter 5. Article 13.

⁴⁴ Ibid., Chapter 5. Article 11. (a)

⁴⁵ Ibid., Chapter 1. (J) เด็ก หมายถึงบุคคลที่มีอายุยังไม่บรรลุนิติภาวะ 16 ปีบริบูรณ์

(k) เยาวชน หมายถึง บุคคลที่มีอายุบรรลุนิติภาวะ 16 ปี บริบูรณ์ แต่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ 18 ปีบริบูรณ์

การเผชิญหน้ากับผู้กระทำความผิดในขั้นตอนของการสืบพยานแต่ตัวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่เป็นผู้หญิง เด็ก และเยาวชน จะเบิกความโดยผ่านกล้องวีดิทัศน์

การให้ความคุ้มครองความเป็นส่วนตัวกับผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์⁴⁶

การให้ความสำคัญกับสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์เป็นเรื่องที่ประเทศพม่าเองให้ความสนใจ ดังนั้นการกระทำใดๆก็ตามที่จะเป็นการเผยแพร่ข่าวสารหรือข้อมูลใดๆที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบสวน การฟ้องร้อง หรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาล ที่มีผลกระทบต่อผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ จะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้รับอนุญาตหรือได้รับความยินยอม จากสำนักงานเพื่อปราบปรามการค้ามนุษย์เสียก่อน

นอกจากนี้ในส่วนของบุคคลที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับคดีความผิดฐานค้ามนุษย์ที่เกิดขึ้น จะทำการคัดลอกเอกสารหรืออ่านรายละเอียดข้อเท็จจริงของคดีที่เกิดขึ้นไม่ได้

การให้ความช่วยเหลือผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่เป็นพลเมืองของประเทศพม่าหรือบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ถาวรในประเทศพม่าและการรับตัวบุคคลนั้นกลับเข้ามาในประเทศ⁴⁷

ในกรณีที่บุคคลผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในต่างประเทศเป็นพลเมืองของประเทศพม่าหรือเป็นผู้ที่มีถิ่นที่อยู่ถาวรในประเทศพม่า ทางสถานทูตพม่าจะต้องมีหน้าที่ในการดูแลและปกป้องสิทธิของบุคคลดังกล่าวและจะต้องประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งบุคคลนั้นกลับประเทศ และทางสำนักงานกลางเพื่อปราบปรามการค้ามนุษย์จะต้องปกป้องสิทธิและสถานะของบุคคลดังกล่าวในการกลับเข้ามาในประเทศ

การให้ความคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตของผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์⁴⁸

ในบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการปราบปรามการค้ามนุษย์ฉบับนี้ ได้มอบหมายหน้าที่ให้ทางสำนักงานกลางเพื่อปราบปรามการค้ามนุษย์จะต้องดำเนินการจัดหาและดูแลความมั่นคงในชีวิตแก่ผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

⁴⁶ Ibid., Article 11. (b) และ (c)

⁴⁷ Ibid., Chapter 5 Article 13. (c) และ Chapter 7 Article 20.

⁴⁸ Ibid., Chapter 5. Article 14.

การส่งกลับและการรับรองสถานะของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนต่างด้าว⁴⁹

ในกรณีของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนต่างด้าวนั้น ในช่วงเวลาระหว่างการดำเนินคดีต่อผู้ที่กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์สามารถอยู่อาศัยได้ชั่วคราวในประเทศพม่าแต่หลังจากที่ได้ให้คำให้การแล้ว ทางสำนักงานกลางเพื่อปราบปรามการค้ามนุษย์จะต้องดำเนินการประสานงานกับฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในการส่งกลับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนต่างชาติ

มีมาตรการพิเศษขึ้นมาโดยเฉพาะในกรณีที่ผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์เป็นเด็ก ผู้หญิง หรือเยาวชน⁵⁰

เด็ก(หมายถึง บุคคลที่มีอายุยังไม่ถึง 16 ปีบริบูรณ์)หรือเยาวชน(หมายถึง บุคคลที่อายุกว่า 16 ปี แต่ยังไม่ถึง 18 ปี บริบูรณ์) ของประเทศพม่าเองก็ตกอยู่ในขบวนการค้ามนุษย์ เช่นกัน โดยมีรายงานว่าเด็ก ๆ จากรัฐคาชาและรัฐฉิน ถูกหลอกลวงจากกลุ่มผู้ค้าผู้ค้ามนุษย์ว่า สามารถที่จะหางานดีๆ ให้กับเด็กๆ ได้ไม่ว่าจะเป็นงานในโรงงานหรือภัตตาคาร ซึ่งในความเป็นจริงเมื่อเด็กๆ หลงเชื่อตามคำหลอกลวงดังกล่าว เด็กเหล่านี้ก็จะตกไปสู่วงจรการค้ามนุษย์และถูกส่งไปเพื่อบังคับใช้แรงงานหรือเป็นโสเภณี ดังนั้นส่วนของเด็ก เยาวชนและผู้หญิงนั้น ทางประเทศพม่าจึงได้วางกรอบการทำงานไว้ว่าจะต้องเป็นการทำงานร่วมกันของหลายฝ่าย ทั้งทางด้านของสำนักงานกลางเพื่อปราบปราม การค้ามนุษย์และหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องในงานเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน และสตรีที่จะต้อง ให้ความดูแลเป็นพิเศษกับผู้ตกเป็นเหยื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเรื่องของความเสียหายทางด้านจิตใจ การส่งเด็กหรือเยาวชนกลับไปอยู่ภายใต้การดูแลของบิดา มารดา หรือผู้พิทักษ์ รวมทั้งการเก็บรักษาข้อมูลของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อและข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องไว้เป็นความลับ

มีมาตรการให้ความช่วยเหลือทางสังคมแก่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์⁵¹

ในกฎหมายฉบับนี้ได้มีการกล่าวถึงการจัดหาที่พักอาศัยให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ การจัดหาทุนความไว้ในกรณีที่จำเป็น การให้คำแนะนำในการให้คำให้การ การให้การรักษาพยาบาล การจัดหาล่ามในการแปลภาษา การฝึกอาชีพเพื่อให้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้มีโอกาสในการกลับเข้าไปใช้ชีวิตในสังคม

⁴⁹ Ibid.,Chapter 5. Article 15.

⁵⁰ Ibid.,Chapter 5 Article 12,16, 17.

⁵¹ Ibid.,Chapter 7 Article 19.

การก่อตั้งกองทุนสำหรับให้ความช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์⁵²

เพื่อประโยชน์แก่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์บทบัญญัติในกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในด้านต่างๆ เช่นการช่วยเหลือในการดำเนินการส่งผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์กลับภูมิลำเนา การช่วยเหลือในการเยียวยาฟื้นฟูความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้ตกเป็นเหยื่อ โดยกองทุนดังกล่าวได้การสนับสนุนเงินทุนและทรัพย์สินมาจากภาครัฐและการบริจาคทั้งในและต่างประเทศ

การสร้างความร่วมมือกับองค์กรเอกชน

ประเทศพม่าตระหนักดีว่าองค์กรเอกชนมีความสำคัญในการช่วยแก้ไข ปัญหาการค้ามนุษย์และมีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือและปกป้องผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ดังนั้น จึงได้มีการกล่าวถึงการทำงานและประสานงานร่วมกับองค์กรเอกชนในขั้นตอนของการช่วยเหลือ ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการส่งกลับเหยื่อสู่ภูมิลำเนา การเยียวยาแก้ไข การฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจเพื่อให้เหยื่อได้กลับสู่สภาพเดิม

การให้ความสำคัญกับปัญหาเรื่องแรงงานและการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

ประเทศพม่ามีปัญหาในเรื่องของแรงงานและการลักลอบเข้าเมือง โดยผิดกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลักลอบขนคนพม่าเข้ามาในประเทศไทย(รวมทั้งการลักลอบเข้ามาในประเทศไทยด้วยตนเองของชาวพม่าทางชายแดนแถบจังหวัดตาก) และหลายครั้ง แรงงานชาวพม่าก็ตกเป็นเหยื่อของขบวนการค้ามนุษย์ ซึ่งประเทศพม่าเองก็ตระหนักดีถึงปัญหาดังกล่าว ดังนั้น เราจึงได้เห็นว่าการประสานงานกันระหว่างเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นของทั้งสองประเทศในความร่วมมือด้านชายแดนต่อกัน นอกจากนี้ประเทศพม่ายังให้ความสำคัญกับแรงงานชาวพม่าในประเทศไทย โดยในปี ค.ศ. 2003 (พ.ศ. 2546) ประเทศพม่าได้ทำบันทึกความเข้าใจกับประเทศไทยในเรื่องการจ้างแรงงาน⁵³ และยังเข้าร่วมในกลุ่มประเทศแถบลุ่มน้ำโขงในการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์รวมทั้งการเข้าร่วมในปฏิญญากรุงเทพฯด้วยการเข้าเมือง โดยผิดกฎหมาย

⁵² Ibid.,Chapter 8 Article 22,23.

⁵³ Memorandum of Understanding Between the Government of the Kingdom of Thailand and the Government of the Union of Myanmar on Cooperation in the Employment of Workers

กรณีศึกษา⁵⁴

Nyi Nyi เด็กสาวชาวพม่าอายุ 17 ปี มีความใฝ่ฝันที่จะมีชีวิตที่ดีขึ้นด้วยการเข้ามาทำงานในประเทศไทย เธอได้รับการติดต่อจากนายหน้าว่าสามารถที่จะหางานให้เธอทำในประเทศไทยได้เมื่อได้พูดคุยเจรจากันนายหน้าได้จ่ายค่าจ้างล่วงหน้าให้เธอ 15,000 บาท เธอได้มอบเงินดังกล่าวให้กับพี่สาว ต่อมาเธอได้เดินทางเข้ามาในประเทศไทยโดยนายหน้าเป็นผู้ดำเนินการหลังจากนั้นเธอได้เดินทางโดยรถบรรทุก(ที่ถูกระบุว่ามีเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้จับ) และถูกส่งเข้าไปในสถานบริการทางภาคเหนือของประเทศไทย นายหน้าได้บอกกับเธอว่าเธอเป็นหนี้เขาอยู่ 15,000 บาท และเธอต้องทำงานเพื่อใช้หนี้ Nyi Nyi พูดภาษาไทยไม่ได้ ไม่รู้จะไปที่ไหนและไม่สามารถที่จะขอความช่วยเหลือจากใครได้ อีกทั้งยังกลัวว่าตัวเองจะถูกตำรวจจับเธอทำงานอยู่ในสถานบริการจนสามารถใช้หนี้ให้กับนายหน้าได้แต่เธอไม่มีเงินที่จะกลับบ้าน ต่อมาเธอได้ทำเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมตัวและถูกส่งเข้าไปยังสถานฟื้นฟูเป็นระยะเวลาหกเดือน หลังจากนั้นจึงถูกส่งตัวกลับบ้าน

จากข้อเท็จจริงในกรณีนี้เด็กสาวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้ถูกหลอกลวงจากนายหน้าในการเสนองานให้เธอทำโดยนายหน้าได้จ่ายค่าจ้างให้เธอล่วงหน้า แต่ต่อมาเมื่อเธอได้เดินทางเข้าไปในประเทศปลายทางเธอก็ถูกตั้งเงื่อนไขว่าเธอจะต้องทำงานเพื่อใช้หนี้ ซึ่งนี่เป็นรูปแบบหนึ่งของการบังคับและสร้างเงื่อนไขให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อให้จำยอมทำงานให้กับกลุ่มผู้ค้ามนุษย์ อีกทั้งมีความเป็นไปได้ว่ามีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดด้วย มีการลักลอบขนส่งผู้ที่ตกเป็นเหยื่อในลักษณะเป็นขบวนการ นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่เราจะเห็นได้ว่าตัวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อเองมีความกลัวว่าตนเองจะถูกดำเนินคดี รวมทั้งการที่ไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาของประเทศที่ตนเองถูกส่งเข้าไปก็เป็นอุปสรรคในการที่จะไปขอความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นและนี่คือปัญหาที่เราสามารถพบได้บ่อยในกรณีของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

---

⁵⁴ Regan E. Ralph ,Testimony before the Senate Committee on Foreign Relations Subcommittee on Near Eastern and South Asian Affairs ,(Human Rights Watch 2000), Available from: <http://www.hrw.org/backgrounder/wrd/trafficking.htm>[2007, January 10]

4.1.4. ประเทศกัมพูชา

ประเทศกัมพูชาถูกจัดอยู่ในกลุ่มเดียวกับประเทศไทยและประเทศลาว นั่นคือการตกอยู่ในฐานะของประเทศที่เป็นต้นทาง ทางผ่านและปลายทางของการค้ามนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นผู้ชาย ผู้หญิงหรือเด็ก ล้วนแต่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบังคับค้าประเวณี การบังคับใช้แรงงานทั้งในภาคอุตสาหกรรมและการทำประมง การบังคับให้ขูดตามท้องถนน โดยประเทศไทย ประเทศอินโดนีเซียและประเทศมาเลเซียถูกระบุว่าเป็นประเทศปลายทางในการรับผู้ที่ถูกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ชาวกัมพูชา แต่ในขณะที่เดียวกันประเทศกัมพูชาเองก็ถูกระบุว่าเป็นทางผ่านและเป็นปลายทาง ของผู้หญิงชาวเวียดนามที่ถูกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในกรณีของการบังคับค้าประเวณี ประเทศกัมพูชาได้เข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ โดยได้ให้สัตยาบันกับอนุสัญญาดังกล่าว เมื่อ ปี ค.ศ. 2005 (พ.ศ.2548) ส่วนพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กนั้นประเทศกัมพูชาเพียงแต่ได้ลงนามไว้เมื่อปี ค.ศ. 2001 (พ.ศ. 2544) ต่อมาในปี ค.ศ. 2006 (พ.ศ. 2549)ประเทศกัมพูชาได้มีแผนปฏิบัติการแห่งชาติในเรื่องการต่อต้านการค้ามนุษย์และการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ โดยแผนปฏิบัติการดังกล่าวเป็นการวางแผนระยะยาว ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2006(พ.ศ. 2549) ถึงปี ค.ศ. 2010⁵⁵ (พ.ศ.2553) และแผนปฏิบัติการแห่งชาติในเรื่องการจัดการกระทำอันเลวร้ายต่อแรงงานเด็ก⁵⁶ แต่ในส่วนของกฎหมายนั้นยังไม่มียกกฎหมายเฉพาะในเรื่องของการค้ามนุษย์ ที่จะแสดงให้เห็นได้ว่าประเทศกัมพูชาได้มีการตอบสนองต่อการเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติและพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิง (คงมีแต่เพียงร่างกฎหมายที่ว่าด้วยการปราบปรามการค้ามนุษย์และการแสวงหาประโยชน์ทางเพศที่กำลังอยู่ในการพิจารณาของสภา) แต่อย่างไรก็ตามหากมองย้อนไปในปี ค.ศ. 1996 (พ.ศ. 2539)ประเทศกัมพูชามีกฎหมายฉบับหนึ่งที่ว่าด้วยการปราบปรามการลักพาตัว การค้ามนุษย์และการแสวงหาประโยชน์จากบุคคล⁵⁷ โดยกฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติถึงการกระทำที่เป็นการลักพาตัวบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์ในการค้ามนุษย์ การค้าประเวณี หรือการหาประโยชน์

⁵⁵ 2006-2010 The Second National Plan Against Trafficking in Persons and Sexual Exploitation

⁵⁶ 2004-2010 The National Plan of Action on Elimination of the Worst Forms of Child Labour

⁵⁷ Law on the Suppression of The Kidnapping ,Trafficking and Exploitation of Human Being

เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย⁵⁸ และได้บัญญัติถึงการกระทำของบุคคลไม่ว่าใครก็ตามที่ทำการ ล่อลวงบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง, ผู้เยาว์หรือผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้วไม่ว่าบุคคลนั้น จะเป็นคนสัญชาติใด โดยวิธีการล่อลวงหรือการกระทำอื่นใดที่คล้ายคลึงกัน, การให้สัญญา เพื่อเสนอให้ซึ่งเงินหรือทรัพย์สิน, โดยปราศจากความยินยอมของบุคคลนั้น โดยวิธีการบังคับ ข่มขู่ หรือการใช้สารเสพติด, การลักพาตัวบุคคล เพื่อวัตถุประสงค์ในการค้าหรือการเป็นโสเภณี การกระทำความผิดดังกล่าวนี้นับถือเป็นความผิดและผู้กระทำความผิดต้องรับโทษ⁵⁹ แต่กฎหมายฉบับนี้ก็ไม่ได้มี บทบัญญัติที่กล่าวถึงมาตรการให้ความคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ไว้ อย่างไรก็ตาม หากไปพิจารณาถึงบทบัญญัติของกฎหมายอื่นๆ บางฉบับและการแสดงออกของรัฐบาลกัมพูชา ต่อการให้ความสำคัญกับการให้ความช่วยเหลือคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ก็จะเห็นได้ว่ามีความน่าสนใจในหลายประเด็นดังที่จะกล่าวถึง ต่อไปนี้

ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์คือผู้เสียหายไม่ใช่ผู้กระทำความผิด⁶⁰

รัฐบาลกัมพูชาตระหนักดีว่าเด็กและผู้หญิงที่ถูกนำเข้าสู่กระบวนการ ค้ามนุษย์เป็นผู้ที่ถูกทำละเมิด ดังนั้นจึงจะไม่ดำเนินคดีกับผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ในความผิดฐานเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย โดยได้มีการจัดการอบรมให้กับตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ในการพิจารณาถึงผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์และการไม่ตั้งข้อกล่าวหาบุคคลดังกล่าว ในความผิดฐานเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย นอกจากนี้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ก็จะไม่ถูก ดำเนินคดีในความผิดฐานค้าประเวณีด้วยเช่นกัน

การจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาเป็นการเฉพาะในการทำงานด้านการต่อต้าน การค้ามนุษย์

ในปี ค.ศ. 2002 (พ.ศ. 2545) ทางกระทรวงกิจการภายในของประเทศกัมพูชาได้ ก่อตั้งหน่วยงานต่อต้านการค้ามนุษย์และการปกป้องเด็กและเยาวชนขึ้น⁶¹ หน่วยงานดังกล่าวจะ ทำงานในเชิงรุกในการต่อต้านการค้ามนุษย์ และการดำเนินการในกระบวนการทางอาญาโดยจะมี

⁵⁸ Ibid, Article 2.

⁵⁹ Ibid, Article 3.

⁶⁰ Memorandum of Understanding Between The Government of The Kingdom of Thailand and The Government of The Kingdom of Cambodia on Bilateral Cooperation for Eliminating Trafficking in Children and Women and Assisting Victims of Trafficking , Article.7 (a)

⁶¹ Department of Anti- Human Trafficking and Juvenile Protection (DAHTJP)

เจ้าหน้าที่ตำรวจหญิงทำหน้าที่ประจำการ มีการเปิดสายด่วนในการแจ้งเหตุ โดยมีเจ้าหน้าที่ในการรับเรื่องร้องทุกข์ซึ่งผู้ร้องทุกข์หรือผู้ขอความช่วยเหลือสามารถเลือกใช้ภาษาในการติดต่อได้ถึงสามภาษา คือ ภาษาเขมร ภาษาอังกฤษและภาษาเวียดนาม

การประสานงานกับองค์กรเอกชนในการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์⁶²

รัฐบาลกัมพูชาได้ให้ความสำคัญกับองค์กรเอกชนในเรื่องของการร่วมมือกันให้ความช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ โดยได้ทำการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในกรณีของผู้หญิงและเด็ก โดยศูนย์ดังกล่าวจะกระจายไปยังจังหวัดต่างๆ บริเวณลุ่มน้ำแม่โขง ในศูนย์ช่วยเหลือดังกล่าวจะเป็นสถานที่พักพิง มีบริการการให้คำปรึกษาและดูแลรักษาทั้งร่างกายและจิตใจของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ การฝึกอาชีพให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อเพื่อให้เขาได้ช่วยเหลือตนเองได้และกลับเข้าไปสู่สังคมโดยการใช้ชีวิตได้อย่างปกติ

สิทธิทางกฎหมายของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์⁶³

ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์มีสิทธิที่จะได้รับการชดเชยค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ หรือมีสิทธิที่จะเรียกคืนทรัพย์สินของตนที่ถูกเจ้าหน้าที่ยึดไว้ได้

การกำหนดหน้าที่โดยตรงให้หน่วยงานของรัฐรับผิดชอบในการดูแลผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในเรื่องสวัสดิการสังคม⁶⁴

กระทรวงกิจการสตรี(MOWA) และกระทรวงกิจการสังคมเพื่อฟื้นฟูทหารผ่านศึกและเยาวชน(MOSAVY) เป็นสองหน่วยงานหลักในการทำงานด้านการดูแลและให้ความคุ้มครองช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการให้การดูแล

⁶² Cambodia Support Center Established for Women Victims of Sex Abuse and trafficking, Available from: <http://www.humantrafficking.org/updates/295>[2007, January 10]

⁶³ Memorandum of Understanding Between The Government of The Kingdom of Thailand and The Government of The Kingdom of Cambodia on Bilateral Cooperation for Eliminating Trafficking in Children and Women and Assisting Victims of Trafficking, Article 8.

⁶⁴ Royal Government of Cambodia, The Second National Plan against Trafficking in Person and Sexual Exploitation (2006-2010)

ความปลอดภัย การให้การศึกษา การจัดบริการทางการแพทย์ การรักษาพยาบาล ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ การฝึกอาชีพ รวมทั้งการดูแลและติดตามผลภายหลังจากผู้ที่ถูกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์กลับไปสู่ภูมิลำเนา

มาตรการในการส่งกลับผู้ที่ถูกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนต่างชาติ⁶⁵

รัฐบาลกัมพูชามีแนวทางในการจัดให้ผู้ที่ถูกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนต่างชาติได้กลับประเทศโดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ที่ถูกเป็นเหยื่อให้มากที่สุด มีการจัดตั้งจุดประสานงานเพื่อส่งตัวผู้ที่ถูกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ให้กลับประเทศอย่างปลอดภัย

การวางแผนยุทธในการทำงานแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์และการคำนึงถึงสิทธิของผู้ที่ถูกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์⁶⁶

ในประเทศกัมพูชานั้นมีกระทรวงกิจการสตรีที่เป็นหน่วยงานหลักหน่วยงานหนึ่งที่มีการทำงานในเชิงรุกในเรื่องการค้ามนุษย์โดยเฉพาะกรณีของผู้หญิงและทางกระทรวงเองได้วางแผนการทำงานในเรื่องการต่อต้านการค้ามนุษย์ไว้หลายกรณี ไม่ว่าจะเป็นการป้องกันปราบปรามหรือการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ถูกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ มีการจัดการประชุมร่วมกลุ่มย่อยไม่ว่าจะเป็นการประชุมร่วมกับหน่วยงานขององค์การสหประชาชาติหรือองค์กรเอกชน ร่วมทั้งการร่วมมือกับกระทรวงยุติธรรมและสภาสตรีแห่งชาติ(CNCW) ในการร่างและแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ขึ้นมาใหม่

มาตรการพิเศษโดยเฉพาะสำหรับเด็ก

ในกรณีของเด็กนั้น รัฐบาลกัมพูชาได้ให้ความสำคัญกับการให้ความคุ้มครองเด็ก(บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์)เป็นกรณีพิเศษ ในกัมพูชาได้มีการก่อตั้งสภาเด็ก

⁶⁵ Memorandum of Understanding Between The Government of The Kingdom of Thailand and The Government of The Kingdom of Cambodia on Bilateral Cooperation for Eliminating Trafficking in Children and Women and Assisting Victims of Trafficking , Article 16,17

⁶⁶ The Ministry of Women's and Veteran's and Affairs (MWVA),Concept Paper Strengthening Mechanisms and Strategies to Counter Trafficking (23 March 2002), Available from: <http://www.no-trafficking/content/pdf/mowa%20concept%20paper-ontrafficking%202002pdf> [2007, January 10]

แห่งชาติ⁶⁷ (CNNCC) และจัดการดำเนินกิจกรรม เช่นการประชุมในเรื่องของการปกป้องสิทธิเด็ก ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ โดยจะระดมความคิดจากทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ องค์กรเอกชน และองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและร่างกฎหมายในการปกป้อง สิทธิของเด็ก

การให้ความสำคัญกับปัญหาเรื่องแรงงานและการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

ประเทศกัมพูชาตระหนักดีว่า แรงงานชาวกัมพูชามักจะถูกลักลอบขนส่ง เข้าไปในประเทศเพื่อนบ้านอยู่เสมอและบ่อยครั้งก็กลายเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ดังนั้นประเทศ กัมพูชา จึงพยายามสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการควบคุมดูแลปัญหาด้านชายแดน และการลักลอบเข้าเมือง เช่นการทำบันทึกข้อตกลงกับประเทศไทยในเรื่องการจัดการค้ามนุษย์ (ซึ่งมักมีความเชื่อมโยงกับปัญหาการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายอยู่บ่อยครั้ง) หรือการเข้าร่วม ในกลุ่มประเทศในแถบลุ่มน้ำโขงเพื่อในการทำงานเชิงรุกเรื่องการต่อต้านการค้ามนุษย์ และมีส่วนร่วมในปฏิญญากรุงเทพฯด้วยการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

กรณีศึกษา⁶⁸

Vanny เด็กสาวชาวกัมพูชาอายุ 17 ปี เธออาศัยอยู่กับแม่ในหมู่บ้าน มีนายหน้าซึ่งเป็นผู้หญิงมาติดต่อบอกว่า ที่ประเทศไทยต้องการคนงานไปทำงานบ้านโดยมีอัตรา เงินเดือน เดือนละ 3,000 บาท Vanny ได้ตกลงที่จะไปทำงานตามที่นายหน้าเสนอ หลังจากนั้น นายหน้าได้พาเธอพร้อมกับเด็กๆ อีก 26 คน จากหมู่บ้านไปยังประเทศไทย เมื่อมาถึงกรุงเทพ Vanny ถูกขายให้กับช่องแห่งหนึ่ง เธอถูกข่มขืนและถูกบังคับให้รับแขก เธอแอบส่งจดหมาย ไปหาแม่ แม่ของเธอได้หาเงินมาไถ่ตัวเธอเพื่อให้ได้เป็นอิสระจากเจ้าของช่อง เมื่อกลับมาถึงบ้าน ในกัมพูชา Vanny ได้ถูกส่งตัวเข้าไปในศูนย์บำบัดสำหรับผู้หญิงเพื่อฟื้นฟูสภาพจิตใจ

จากข้อเท็จจริงในคดีนี้ทำให้เราเห็นได้ว่ากลุ่มองค์กรอาชญากรรม ที่ค้ามนุษย์นั้นมีการทำงานที่เจาะกลุ่มเป้าหมายและลงไปในพื้นที่เพื่อหลอกลวงเด็กสาวเป็นจำนวนมากให้เข้ามาสู่กระบวนการค้ามนุษย์ กลุ่มผู้ค้ามนุษย์ได้มีการขนส่ง ส่งต่อเด็กๆเหล่านี้ ข้ามพรมแดนระหว่างประเทศและเมื่อไปถึงประเทศปลายทาง เด็กๆที่ตกเป็นเหยื่อก็จะถูกขายให้กับ สถานบริการทางเพศ ในกรณีนี้เด็กสาวที่ตกเป็นเหยื่อได้ถูกข่มขืนก่อนที่จะถูกบังคับให้ขายบริการ

⁶⁷ The Cambodian National Council for Children

⁶⁸ The face of child trafficking in Cambodia , Available from:

<http://www.TIPinAsia.info>[2006, December 29]

ให้กับชายที่มาซื้อบริการและนี่เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงที่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ถูกละเมิดและความร้ายแรงของการกระทำผิดของกลุ่มผู้ค้ามนุษย์

4.1.5. ประเทศเวียดนาม

ประเทศเวียดนามเป็นประเทศหนึ่งในสมาชิกอาเซียนที่มีปัญหาในเรื่องการค้ามนุษย์ที่คาบเกี่ยวกับเรื่องของการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณทางตอนเหนือของประเทศที่มีการพบว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ชาวเวียดนามที่เป็นเด็กและผู้หญิงถูกส่งเข้าไปในประเทศจีนเพื่อการบังคับค้าประเวณี หรือการบังคับให้เป็นภริยาโดยผิดกฎหมาย ส่วนทางตอนใต้ก็พบว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อถูกส่งเข้าไปในประเทศกัมพูชาเพื่อการบังคับค้าประเวณี นอกจากนี้ทั้งประเทศสิงคโปร์และมาเลเซียก็ถูกระบุว่าเป็นจุดหมายปลายทางของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ชาวเวียดนามเช่นกัน ประเทศเวียดนามเพียงแต่ได้ลงนามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติและไม่ได้เข้าเป็นภาคีของพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กและไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ขึ้นมาโดยเฉพาะ แต่เราสามารถพบความผิดที่เกี่ยวกับการค้าและการลักพาตัวเด็กได้ในประมวลกฎหมายอาญาของเวียดนามซึ่งได้กำหนดให้เป็นความผิด และได้บัญญัติบทลงโทษไว้⁶⁹ และประเทศเวียดนามก็ได้ตระหนักถึงปัญหาเรื่องการค้ามนุษย์ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญ⁷⁰ โดยเมื่อปี ค.ศ. 2004 ประเทศเวียดนามได้มีแผนปฏิบัติการแห่งชาติเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ในกรณีของเด็กและผู้หญิง⁷¹ โดยแผนปฏิบัติการดังกล่าวมีการวางกรอบการดำเนินงานตั้งแต่ปี ค.ศ. 2004 (พ.ศ.2547) ถึง ปี ค.ศ. 2010 (พ.ศ. 2553)เลขที่เดียว นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติของกฎหมายอื่นบางเรื่องที่สามารถนำมาปรับใช้ในเรื่องของการให้ความคุ้มครองกับผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ได้ดังมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

⁶⁹ Criminal Code of 1985, amended in 1992, Section 149.

⁷⁰ United Nations Office on Drugs and Crime, Unicef, Department of Criminal and Administrative Laws Ministry of Justice, Assessment of the Legal System in Vietnam in Comparison with the United Nations Protocol to Prevent Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, Supplementing the United Nations Convention Against Transnational Organized Crime. , Available on website: <http://www.unodc.org/pdf/crime/human-trafficking/legal-system2004-2005.pdf>[2006December 8]

⁷¹ 2004-2010 National Plan of Action Against Crime of Trafficking in Children and Women.

**ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์จะถูกปฏิบัติในฐานะผู้เสียหายไม่ใช่ผู้กระทำ
ความผิด**

แม้ว่าจะยังไม่มีกฎหมายภายในของเวียดนามบัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าจะไม่ดำเนินคดีกับผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติแล้วประเทศเวียดนามถือว่า ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์คือผู้เสียหายไม่ใช่ผู้ที่กระทำความผิด และจุดมุ่งหมายของรัฐบาลเวียดนามคือการฟื้นฟูเหยื่อจากผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ไม่ใช่การมุ่งหมายที่จะเอาผิด เช่นในกรณีของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อที่ถูกบังคับค้าประเวณีก็จะถูกส่งไปพักรักษาตัวและรับการรักษาทางการแพทย์เป็นเวลาประมาณสามถึงสิบแปดเดือน⁷² รวมทั้งการไม่ดำเนินคดีในความผิดฐานเข้าหรือออกเมืองโดยผิดกฎหมายและความผิดฐานใช้เอกสารเดินทางปลอมกับผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

การให้ความคุ้มครองความปลอดภัยกับผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์⁷³

ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์จะได้รับการดูแลและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและร่างกาย รวมทั้งได้รับความเคารพในเกียรติและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ องค์กรและหน่วยงานต่างๆของรัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องให้การดูแลและช่วยเหลือในการรักษาความปลอดภัยให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

การคุ้มครองพยาน⁷⁴

ในขั้นตอนการดำเนินคดีอาญานั้นหากปรากฏว่าพยานจะตกอยู่ในอันตรายไม่ว่าต่อชีวิต ร่างกาย เกียรติหรือศักดิ์ศรี ให้พยานนั้นได้รับความคุ้มครองตามมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน

การไม่เปิดเผยข้อมูลทางคดีในความผิดฐานค้ามนุษย์⁷⁵

ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อที่จะรักษาไว้ซึ่งความลับของกระบวนการสืบสวนและสอบสวนไม่ว่าจะเป็นในขั้นตอนของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ข้อมูลต่างๆเหล่านั้นจะต้องเก็บเป็นความลับ

⁷² Ordinance on Handling Administrative Violations, Article 26.

⁷³ Constitution Article 69., Penal Procedure Code Article 7., 101.

⁷⁴ Penal Procedure Code, Article 7. Section 3., 55. Section 3., 211.

⁷⁵ Ibid., Article 124.

**การให้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำนุษย์มีส่วนร่วมในกระบวนการทางกฎหมาย
อย่างเหมาะสม⁷⁶**

ในประเทศเวียดนามผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำนุษย์คือผู้เสียหาย ซึ่งมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นและนำเสนอข้อเท็จจริงต่างๆที่เกิดขึ้นกับตนเอง มีสิทธิที่เรียกร้องค่าเสียหายหรือบริการต่างๆเพื่อประโยชน์ของตนเองได้ เช่น ในกรณีคนต่างชาติก็มีสิทธิที่จะมีล่ามเป็นผู้ช่วยเหลือในการติดต่อสื่อสาร ส่วนในกระบวนการพิจารณาในชั้นศาลนั้นผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำนุษย์ถือเป็นคู่ความฝ่ายหนึ่งในคดี มีสิทธิที่จะเบิกความและรับฟังการสืบพยานในชั้นศาลรวมทั้งการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายที่เกิดขึ้นกับตนเอง ส่วนกรณีผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำนุษย์ที่เป็นเด็กนั้นก็จะมีผู้แทนโดยชอบธรรมหรือมีผู้ดำเนินการแทนเพื่อพิทักษ์และปกป้องสิทธิต่างๆรวมทั้งการเรียกร้องค่าเสียหายแทนตัวเด็ก

**การให้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำนุษย์สามารถเข้าถึงข้อมูลต่างๆของกระบวนการ
พิจารณาคดี การให้คำแนะนำและความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย⁷⁷**

ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำนุษย์จะได้รับการปกป้องและพิทักษ์ผลประโยชน์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับตัวเหยื่อ ไม่ว่าจะเป็นการได้รับแจ้งข้อมูลต่างก่อนที่จะให้การในชั้นสอบสวน การมีสิทธิที่จะมีทนายความในการให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือทางกฎหมาย นอกจากนี้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำนุษย์ยังมีสิทธิที่จะอ่าน เขียนและทำสำเนาเอกสารต่างๆในทางคดีที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและประโยชน์ของตนเอง

การชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำนุษย์⁷⁸

ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำนุษย์มีสิทธิที่จะได้รับการชดใช้ค่าเสียหายทั้งทางแพ่งและทางอาญา นอกจากนี้การที่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำนุษย์ได้เรียกร้องค่าเสียหายในทางแพ่งนั้นก็ไม่ได้ส่งผลต่อการชดใช้ค่าเสียหายในทางคดีอาญาแต่อย่างใด

⁷⁶ Ibid., Article 51. Section 2.

⁷⁷ Ibid., Article 59. Section 1. Section 4. Article 110.

⁷⁸ Civil Code Article 609., 612.-615. , Penal Procedure Code Article 28.

การรับรองสถานะผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนต่างชาตินที่อยู่ในประเทศเวียดนาม⁷⁹

ในกรณีของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนต่างชาตินนั้น ทางรัฐบาลเวียดนามได้รับรองสถานะให้อยู่อาศัยในประเทศเวียดนามได้เป็นการชั่วคราวเพื่อประโยชน์ในการสืบสวน สอบสวนและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์

การรับรองสถานะผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ชาวเวียดนามที่อยู่ในต่างแดน และการรับตัวกลับประเทศเวียดนาม

ในปัจจุบันประเทศเวียดนามยังไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะในเรื่องของการรับตัวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์กลับประเทศแต่อย่างไรก็ปี ค.ศ.1995(พ.ศ.2538) ได้มีคำสั่งของนายกรัฐมนตรี⁸⁰ในเรื่องของการรับตัวพลเมืองชาวเวียดนามกลับประเทศในกรณีบุคคลนั้นไม่ได้รับอนุญาตให้อยู่อาศัยในดินแดนของประเทศอื่นกลับเข้าสู่ประเทศเวียดนาม หากปรากฏว่าบุคคลนั้นมีสัญชาติเวียดนามโดยไม่มีสัญชาติอื่นและมีถิ่นที่อยู่ถาวรในประเทศเวียดนามอย่างชัดเจน ซึ่งคำสั่งดังกล่าวน่าจะสามารถปรับใช้ได้กับกรณีของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่อยู่ในต่างแดนที่มีสัญชาติและมีถิ่นที่อยู่ถาวรในประเทศเวียดนาม

มาตรการพิเศษโดยเฉพาะสำหรับเด็ก

ประเทศเวียดนามมีกฎหมายสำหรับการปกป้องและดูแลเด็กเป็นการเฉพาะและในกฎหมายฉบับดังกล่าวได้ให้คำนิยามของเด็กว่าหมายถึงบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี⁸¹ ส่วนกรณีหากผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์เป็นเด็กนั้น ในขั้นตอนของการดำเนินคดีทางกฎหมายนั้นก็ให้มีผู้ดำเนินการแทนเด็ก การส่งหมายหรือการเรียกตัวเด็กต้องกระทำผ่านบิดามารดาหรือผู้แทนโดยชอบธรรมของเด็ก หากจะมีการสอบถามหรือสอบปากคำเด็กก็จะต้องมีบิดามารดาหรือบุคคลอื่นที่เป็นตัวแทนโดยชอบด้วยกฎหมายเข้าร่วมในการรับฟัง นอกจากนี้จะต้องใช้ความระมัดระวังไม่กระทำการใดที่จะเป็นการกระทบกระเทือนจิตใจของเด็กหรือให้เด็กต้องเผชิญหน้ากับผู้กระทำความผิด⁸²

⁷⁹ The Ordinance on Existing and Entering the Country

⁸⁰ The Directive NO. 747/TTg of 15/11/1995

⁸¹ Law on Child Protection, Care and Education Article 1.

⁸² Penal Procedure Code Article 110., 113., 133. Section 3., 135. Section 5., Article 137.

มาตรการในการเยียวยา พื้นฟูแก้ไขและให้ความช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

ประเทศเวียดนามให้ความสำคัญกับการดูแลและเยียวยารักษาผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ดังนั้นจึงมีการจัดศูนย์ในการช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อทั้งบริการทางการแพทย์ การให้การศึกษา การฝึกอาชีพ เพื่อไม่ให้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์กลับไปสู่วงจรของกลุ่มผู้ค้ามนุษย์อีก

การให้ความสำคัญกับปัญหาเรื่องแรงงานและการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

ประเทศเวียดนามก็เป็นอีกประเทศหนึ่ง ที่หนีไม่พ้นปัญหาเรื่องแรงงานและปัญหาการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย อีกทั้ง ประเทศเวียดนามก็อยู่ในภูมิภาคของประเทศไทยด้วย ดังนั้น เราจึงได้เห็นประเทศเวียดนามเป็นหนึ่งในประเทศผู้นำโขงที่สร้างความร่วมมือระหว่างกันในการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์และมีส่วนร่วมในปฏิญญากรุงเทพว่าด้วยการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

กรณีศึกษา⁸³

Dien-Hien หญิงสาวชาวเวียดนามได้รับการติดต่อจากแม่สื่อว่ามีชายหนุ่มจากไต้หวันต้องการที่จะแต่งงานกับสาวเวียดนาม โดยชายคนดังกล่าวได้หย่าร้างกับภรรยาแล้วและมีลูกเล็กๆ สี่คนเขาต้องการที่จะแต่งงานและเริ่มต้นชีวิตใหม่ Dien-Hien ได้ตกลงที่จะเป็นภรรยาของชายชาวไต้หวัน เธอเดินทางไปไต้หวันและได้แต่งงานกับเขา ชีวิตหลังแต่งงานกลับทำให้เธอได้รับความทุกข์ทรมานเธอถูกบังคับทำงานหนักโดยเธอจะเริ่มทำงานตั้งแต่ตีห้า ทั้งงานบ้านงานชายของในร้านและการดูแลเด็กๆ นอกจากนี้เธอยังถูกทุบตีจากสามีและแม่ยายของสามี จนในที่สุดเธอคิดฆ่าตัวตายแต่ไม่สำเร็จ ต่อมาเธอรู้ว่าตั้งท้องแต่สามีของเธอบอกให้เธอไปทำแท้งเธอไม่ยอม เขาจึงได้เตะเธอที่ท้อง เธอต้องการที่จะขอหย่าแต่สามีของเธอขู่ว่าจะฆ่าเธอเสียถ้าเธอคิดไปจากเขา เธอหวาดกลัวมากและพยายามที่จะหลบหนี จนในที่สุดเธอได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนของเธอและได้มาขอความช่วยเหลือจากองค์กรเอกชนที่ทำงานด้านการช่วยเหลือผู้หญิงเวียดนามในไต้หวัน

การหาเจ้าสาวเพื่อแต่งงานเป็นอีกกรณีหนึ่งของรูปแบบการค้ามนุษย์ บ่อยครั้งเราจะพบว่า การแต่งงานดังกล่าวได้กระทำไปเพื่อบังหน้าทั้งๆที่วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของชายที่ประกาศหาภู่ก็เพื่อที่จะหาแรงงานมารับใช้ทำงานบ้านหรือมาแทนลูกจ้างเพื่อประหยัด

⁸³ Vietnamese Migrant Workers and Brides (2006), Available from :

<http://www.humantrafficking.org/updates/441> [2007, January 17]

ค่าจ้าง ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวก็สามารถเข้าข่ายการกระทำอันเป็นการค้ำมนุษย์ได้ กรณีนี้หญิงสาวผู้ตกเป็นเหยื่อได้ตกลงใจที่จะแต่งงานกับชายต่างชาติ และเมื่อไปถึงประเทศปลายทางเธอถูกบังคับใช้แรงงานอย่างไม่มีเวลาหยุดพักผ่อนอีกทั้งยังถูกทุบตีทำร้าย จากสามีและแม่ยายของสามีสิ่งที่เกิดขึ้นกับเธอมีลักษณะคล้ายกับผู้หญิงที่ถูกกระทำอย่างรุนแรงในครอบครัว แต่หากจะได้มองถึงกระบวนการและพฤติกรรมที่บุคคลอื่นกระทำต่อเธอนั้นเราจะเห็นได้ว่าเธอถูกติดต่อจากคนกลางมีการส่งตัวเธอไปยังอีกประเทศหนึ่งแม้ว่าเธอจะยินยอมในข้อเสนอเรื่องการแต่งงานแต่จากการกระทำของสามีของเธอที่มีลักษณะของการข่มขู่ ใช้กำลังใช้อำนาจที่เหนือกว่าบังคับเธอเพื่อความมุ่งหมายในการแสวงหาประโยชน์จากตัวเธอทั้งทางด้านการใช้แรงงานและทางเพศ ทั้งหมดถือได้ว่าเป็นการกระทำที่เข้าองค์ประกอบการค้ำมนุษย์เช่นกัน

4.1.6. ประเทศฟิลิปปินส์

ประเทศฟิลิปปินส์เป็นอีกหนึ่งของประเทศสมาชิกอาเซียน ที่มีปัญหาเรื่องการค้ำมนุษย์โดยประเทศที่เป็นจุดหมายปลายทางโดยส่วนใหญ่ของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำมนุษย์ชาวฟิลิปปินส์คือประเทศญี่ปุ่น แต่ในขณะเดียวกันประเทศฟิลิปปินส์เองก็ถูกระบุว่าเป็นประเทศที่เป็นทางผ่านและประเทศปลายทางของการค้ำมนุษย์เช่นกัน ส่วนใหญ่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำมนุษย์ที่เป็นผู้ชายถูกบังคับใช้แรงงานทั้งในภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม ส่วนผู้หญิงก็จะถูกล่อลวงบังคับค้าประเวณี หรือเป็นหญิงรับใช้ในบ้าน ประเทศฟิลิปปินส์ได้เข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติและพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ำมนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก โดยการให้สัตยาบันเมื่อปี ค.ศ. 2002 (พ.ศ.2545) ต่อมาในปี ค.ศ. 2003 (พ.ศ.2546) ประเทศฟิลิปปินส์ก็ได้มีกฎหมายว่าด้วยการขจัดการค้ำมนุษย์ขึ้นมาโดยเฉพาะ⁸⁴ และได้กำหนดการกระทำอันเป็นการค้ำมนุษย์ไว้คล้ายๆกับบทบัญญัติในพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ำมนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก กล่าวคือได้มีการกำหนดว่ากระทำที่เป็นการจัดหาขนส่ง ส่งต่อหรือให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลโดยปราศจากความยินยอม ความรับรู้หรือความเข้าใจของตัวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำภายในพรมแดนหรือการข้ามพรมแดนด้วยวิธีการข่มขู่หรือบังคับหรือการกระทำในรูปแบบอื่นใดที่เป็นการบีบบังคับ การลักพา การฉ้อโกง การหลอกลวงหรือการใช้อำนาจในทางที่ไม่ชอบหรือการใช้อำนาจที่เหนือกว่าหรือได้เปรียบบุคคลที่อ่อนแอกว่า หรือการให้หรือรับไว้ ซึ่งเงินหรือผลประโยชน์เพื่อให้ได้รับความยินยอมจากบุคคลหนึ่งที่มีอำนาจควบคุมบุคคลอีกคนหนึ่งเพื่อวัตถุประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์ โดยการแสวงหาประโยชน์อย่างน้อยที่สุดเป็นการแสวงหาประโยชน์ในทางค้าประเวณี

⁸⁴ Anti – Trafficking in Persons Act

หรือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น, การบังคับใช้แรงงานหรือการบริการ, การทำให้เป็นทาส, การทำให้ตกอยู่ภายใต้บังคับหรือ การตัดอวัยวะออกจากร่างกาย⁸⁵ และโดยผลของกฎหมายฉบับนี้เอง ก็ได้มีการตั้งหน่วยงาน Inter –Agency Council Against Trafficking (IACAT)⁸⁶ ขึ้นมาโดยเฉพาะในการทำงานด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และเมื่อได้พิจารณาในบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ ของประเทศฟิลิปปินส์แล้วก็จะเห็นได้ว่า มีประเด็นน่าสนใจที่กล่าวถึงการให้ความคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ดังนี้

ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์คือผู้เสียหายไม่ใช่ผู้กระทำความผิด⁸⁷

สำหรับประเทศฟิลิปปินส์นั้นผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์จะไม่ถูกดำเนินคดีอาญาในฐานะของผู้กระทำความผิดในกรณีความผิดที่มีความเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ ยกตัวอย่างเช่นความผิดที่ปรากฏตามบทบัญญัติของกฎหมายนี้ หรือความผิดที่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์จะต้องกระทำไปตามคำสั่งของผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ (โดยที่ความยินยอมของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจะไม่ถูกนำมาพิจารณาว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์มีเจตนามุ่งหมายในการกระทำความผิด)

การให้ความคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์⁸⁸

การรักษาข้อมูลส่วนตัวของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ เป็นเรื่องที่ประเทศฟิลิปปินส์ตระหนักถึงและให้ความสำคัญ ดังนี้ การเปิดเผยชื่อหรือข้อมูลใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์จึงไม่อาจกระทำได้นอกจากนี้ข้อมูลต่างๆ ในขั้นตอนของการสืบสวน สอบสวน ไม่ว่าจะเป็นในชั้นของเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการหรือกระบวนการพิจารณาในชั้นศาลก็ไม่อาจที่จะนำมาเปิดเผยได้เช่นกัน

การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีลับในความผิดฐานค้ามนุษย์⁸⁹

ในขั้นตอนการพิจารณาคดีของศาลในความผิดฐานค้ามนุษย์นั้นก็จะต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นการลับ นอกจากนี้ยังห้ามไม่ให้สื่อมวลชนไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์

⁸⁵ Ibid., Section 3.

⁸⁶ Ibid., Section 20.

⁸⁷ Ibid., Section 17.

⁸⁸ Ibid., Section 7.

⁸⁹ Ibid., Section 7.

หรือสื่อโทรทัศน์ทำการเผยแพร่ถึงรายละเอียดของกระบวนการพิจารณาดีไม่ว่าจะเป็นการตีพิมพ์
 ในนิตยสารหรือคอลัมน์นิสต์รวมทั้งห้ามมิให้มีการรายงานข่าวไม่ว่าจะเป็นทางวิทยุหรือโทรทัศน์
 หากมีการฝ่าฝืนที่จะทำการเผยแพร่ข้อมูลต่างๆก็จะถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

การได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมในการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายทางแพ่ง⁹⁰

หากว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำมนุษย์ได้ดำเนินการฟ้องร้องเรียก
 ค่าเสียหายในทางแพ่งต่อผู้กระทำความผิด ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำมนุษย์นั้นก็จะได้รับการ
 ยกเว้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมสำหรับการดำเนินคดีในทางแพ่งดังกล่าว

การจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำมนุษย์⁹¹

ทางประเทศฟิลิปปินส์ ได้จัดตั้งกองทุนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับ
 ช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำมนุษย์ขึ้นมาโดยเฉพาะไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการปกป้อง
 การฟื้นฟูแก้ไขการเยียวยา รักษาให้ผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำมนุษย์สามารถที่จะกลับไปมีชีวิต
 ในสังคมได้อีกครั้ง และเงินงบประมาณส่วนหนึ่งในการนำมาสนับสนุนกองทุนนี้ ก็ได้มาจากการ
 ยึดหรือริบทรัพย์สินจากผู้กระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์

**การกำหนดให้หน่วยงานด้านต่างๆเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลและแก้ไข
 ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการค้ำมนุษย์ในแต่ละเรื่อง⁹²**

รัฐบาลฟิลิปปินส์ได้วางแผนงานในการป้องกันการค้ำมนุษย์ มาตรการ
 ปกป้องและฟื้นฟูผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำมนุษย์ ซึ่งแผนงานดังกล่าวจะต้องอาศัยการทำงาน
 ของหน่วยงานหลายฝ่ายดังนั้นทางรัฐบาลฟิลิปปินส์ จึงได้กำหนดนโยบายให้หน่วยงานของรัฐ
 ในแต่ละหน่วยงานเข้ามาดูแลรับผิดชอบตามแผนงานที่ได้วางนโยบายไว้ เช่น กระทรวง
 การต่างประเทศ กระทรวงแรงงาน ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง
 คณะกรรมการสตรีแห่งชาติ องค์กรต่างๆเหล่านี้จะต้องเข้ามาช่วยกันทำงานและแก้ไขปัญหา

⁹⁰ Ibid., Section 13.

⁹¹ Ibid., Section 14.,15.

⁹² Ibid.,Section 16.

การให้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้รับสิทธิตามโครงการคุ้มครองพยาน⁹³

เป็นที่ทราบดีว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์เป็นพยานปากสำคัญในคดีที่จะเอาผิดกับผู้กระทำความผิดได้ ประเทศฟิลิปปินส์เองก็ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้บัญญัติให้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์เป็นผู้ที่ได้รับการคุ้มครอง ตามโครงการคุ้มครองพยานได้ซึ่งเรื่องของการคุ้มครองพยานนี้มีปรากฏอยู่ในพ.ร.บ.ว่าด้วยการคุ้มครองความมั่นคงและปกป้องผลประโยชน์ของพยาน⁹⁴

การให้หลักประกันกับผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนต่างชาติ⁹⁵

กรณีพบว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์เป็นคนต่างชาติอยู่ในประเทศ ฟิลิปปินส์ บุคคลดังกล่าวมีสิทธิที่จะได้รับการปกป้อง ช่วยเหลือและสามารถได้รับการบริการต่างๆจากรัฐตามมาตรการที่ปรากฏในบทบัญญัติของกฎหมายนี้

การให้ความช่วยเหลือและบริการทางด้านสังคมและสาธารณสุขกับผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์⁹⁶

ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์จะได้รับการช่วยเหลือในการให้ที่พักอาศัยที่เหมาะสมเพื่อฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ นอกจากนี้ยังจะได้มีการจัดให้บริการและการให้คำปรึกษาทางการแพทย์ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกายและจิตใจ การจัดหาถ้ำมในการแปลภาษา นอกจากนี้ยังมีการจัดให้มีการฝึกอาชีพและการจัดการศึกษาให้สำหรับผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่เป็นเด็ก

การให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายกับผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์⁹⁷

ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์จะได้รับการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการให้คำแนะนำเกี่ยวกับสิทธิของตัวเหยื่อหรือเกี่ยวกับขั้นตอนในการพิจารณาคดีรวมทั้งสิทธิต่างๆในการเรียกร้องค่าเสียหาย

⁹³ Ibid.,Section 18.

⁹⁴ Republic Act NO.6981 An Act Providing for A Witness Protection, Security and Benefit

⁹⁵ Anti – Trafficking in Persons Act ,Section 19.

⁹⁶ Ibid.,Section 23. (a) (b) (d) (e) (f)

⁹⁷ Ibid., Section 24. Section 23. (a). (b) (c)

มาตรการในการส่งกลับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์⁹⁸

ในกรณีของการส่งตัวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์กลับประเทศนั้น ทางประเทศฟิลิปปินส์ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของกระทรวงการต่างประเทศและกระทรวงแรงงาน หรือหน่วยงานอื่นๆที่เหมาะสม จะต้องเป็นตัวแทนในการรับผิดชอบประสานงานในการส่งกลับ และจะต้องดูแลผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ให้ได้กลับประเทศแม้ว่าบุคคลนั้นจะไม่มีเอกสาร ในการเดินทางผ่านเข้า-ออกประเทศ ก็ตาม

การสร้างความร่วมมือกับองค์กรเอกชน

ประเทศฟิลิปปินส์เองตระหนักดีถึงความสำคัญขององค์กรเอกชน ดังนั้นในบทบัญญัติของกฎหมายฉบับนี้จึงได้วางแนวทางไว้อย่างชัดเจนว่าองค์กรหรือหน่วยงาน ของภาครัฐจะต้องทำงานประสานกับองค์กรเอกชนในการแก้ไขปัญหาเรื่องการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของมาตรการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์นั้น องค์กรเอกชนเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งต่อการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ และจากข้อมูลของ องค์กรเอกชนที่ได้ทำงานใกล้ชิดกับปัญหาการค้ามนุษย์นั้นก็ทำให้ทราบได้ว่าผู้หญิงฟิลิปปินส์ ถูกส่งไปยังทางตะวันตกของประเทศมาเลเซียเป็นจำนวนมากโดยผู้หญิงเหล่านี้ถูกบังคับ ให้ค้าประเวณีในสถานบริการ บาร์ คาราโอเกะ รวมทั้งในแคว้นซาบาร์ของประเทศมาเลเซีย ก็มีผู้หญิงฟิลิปปินส์ที่ถูกส่งผ่านเข้ามาจากทางตอนใต้ของประเทศ ข้อมูลต่างๆเหล่านี้ล้วนแต่เป็น ประโยชน์ต่อรัฐบาลฟิลิปปินส์ในการทำงานแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์และการให้ความคุ้มครอง ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

มาตรการพิเศษโดยเฉพาะสำหรับเด็ก

นอกจากประเทศฟิลิปปินส์จะมีบทบัญญัติเรื่องการค้ามนุษย์ และการปกป้องผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ขึ้นมาโดยเฉพาะแล้ว ในส่วนของเด็กนั้นประเทศ ฟิลิปปินส์ยังมีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับความผิดที่กระทำต่อเด็ก(ซึ่งรวมถึงการค้าเด็กด้วย) และมี มาตรการในการฟื้นฟูและเยียวยาให้กับเด็ก⁹⁹

⁹⁸ Ibid.,Section 25.

⁹⁹ Child and Youth Welfare Code(Republic Act 7610), An Act Establishing A Comprehensive Juvenile Justice and Welfare System Creating The Juvenile Justice and Welfare Council Under The Department of Justice Appropriating Funds There for and for Other Purposes(Republic Act 9344)

การให้ความสำคัญกับปัญหาเรื่องแรงงานในต่างประเทศ

รัฐบาลฟิลิปปินส์ ตระหนักดีว่าปัญหาเรื่องแรงงานเป็นปัญหาหนึ่ง ที่ประเทศฟิลิปปินส์ต้องเผชิญอยู่และ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานของฟิลิปปินส์ที่เข้าไปทำงาน ในต่างประเทศรัฐบาลฟิลิปปินส์พยายามที่จะแสดงให้เห็นว่าฟิลิปปินส์ต้องการให้ความคุ้มครอง และปกป้องแรงงานเหล่านี้อย่างจริงจัง เช่นการมีหน่วยงานเฉพาะในการให้ความช่วยเหลือทางด้าน กฎหมายสำหรับแรงงานฟิลิปปินส์ในต่างประเทศ(OLAMWA)¹⁰⁰ การพยายามทำความเข้าใจกับประจักษ์ใน รูปแบบของบันทึกความเข้าใจกับประเทศผู้รับแรงงานของฟิลิปปินส์ไว้¹⁰¹

กรณีศึกษา¹⁰²

ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของขบวนการค้ามนุษย์นั้น ไม่ใช่เพียงแค่ถูกบังคับ ให้ค้าประเวณีหรือบังคับใช้แรงงานในสถานที่ใดสถานที่หนึ่งเพียงแห่งเดียวเท่านั้น แต่บ่อยครั้งที่ เราจะพบว่ากลุ่มผู้ค้ามนุษย์จะส่งผู้ที่เป็นเหยื่อไปยังสถานที่ต่างๆที่สามารถนำผลประโยชน์มาให้กับ ตนเองมากที่สุด ดังนั้นเราจึงสามารถพบได้ว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้ถูกกระทำ อย่างซ้ำซ้อนในเวลาเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากกรณีของ Alicia หญิงสาวชาวฟิลิปปินส์ ได้ถูก กลุ่มผู้ค้ามนุษย์หลอกลวงเธอให้เข้าไปทำงานในสถานบริการในมาเลเซียที่แคว้น Sabah แต่เธอ ไม่ได้ถูกบังคับให้ค้าประเวณีที่นั่นเท่านั้น เพราะกลุ่มผู้ค้ามนุษย์ยังได้ส่งเธอให้เข้าไปที่เมือง Johor Bahru และบังคับให้เธอเข้าไปเดินในคลับแห่งหนึ่ง

เป็นที่ทราบกันดีว่าการค้ามนุษย์นั้นบ่อยครั้งที่มีการกระทำความผิด ในรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐขึ้นไป โดยจากตัวอย่างก่อนหน้านี้เราจะเห็นได้ว่าผู้กระทำความผิดเป็นการค้ามนุษย์ได้มีการหลอกลวงผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากประเทศหนึ่งเข้าไปสู่อีกประเทศหนึ่ง แต่จากกรณีนี้เราจะเห็นได้ว่าหญิงสาวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้ถูกส่งเข้าไปใน อีกประเทศหนึ่งอยู่เป็นประจำเพื่อการหารายได้ของกลุ่มผู้กระทำความผิด และจากกรณีดังกล่าว ทำให้มองเห็นได้ว่าการข้ามพรมแดนมีส่วนเกี่ยวข้องกับวงจรการค้ามนุษย์อยู่ตลอดเวลา

¹⁰⁰ Office for Legal Assistant for Migrant Worker's Affairs

¹⁰¹ 1997 Memorandum of Understanding on Labor and Manpower Development between The Government of the Republic of the Philippines and The Government of the State of Kuwait

¹⁰² Sex abuse and sex trafficking in Malaysia, Available from:

http://www.walnet.org/csis/news/word_2002/aiw-020905.html[2007, January 28]

และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในเรื่องการผ่านด่านน่าจะมีผลประโยชน์ในเรื่องนี้อยู่ไม่มากนักน้อย ดังนั้นการที่ทบพันญญติในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ ได้มีการบัญญัติถึงการเอาผิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำการฉ้อราษฎร์บังหลวงและการเอาผิดกับผู้ที่ให้สินบนเจ้าพนักงาน น่าจะเป็นประเด็นที่รัฐภาตินามาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาและลงโทษผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย

4.1.7. ประเทศอินโดนีเซีย

ประเทศอินโดนีเซียเป็นประเทศที่ตกอยู่ในสถานะของประเทศต้นทาง ประเทศทางผ่านและประเทศปลายทางสำหรับการค้ามนุษย์ โดยผู้ที่ตกเป็นเหยื่อชาวอินโดนีเซียมักจะถูก ล่อลวงและส่งไปยังประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ในสภาพของหญิงรับใช้ภายในบ้าน การถูกบังคับค้าประเวณี ไม่เว้นแม้แต่เด็กก็ตกอยู่ในสภาพถูกบังคับใช้แรงงาน นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้หญิงและเด็กหญิงชาวอินโดนีเซียจะถูกล่อลวงให้แต่งงานกับชายในประเทศมาเลเซียหรือไต้หวัน แต่หลังจากนั้นก็จะถูกนำไปค้าประเวณี แต่ในขณะที่เดียวกันก็จะพบได้ว่ามีผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนไทยถูกล่อลวงไปบังคับค้าประเวณีในประเทศอินโดนีเซีย ในปี ค.ศ. 2000 (พ.ศ. 2545) ประเทศอินโดนีเซียเพียงแต่ได้ลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้าน องค์การอาชญากรรมข้ามชาติและพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกัน ปรามปรามและลงโทษ การค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก และยังไม่มิกฎหมายเฉพาะในเรื่องการค้ามนุษย์คงมี แผนปฏิบัติการแห่งชาติเพื่อจัดการค้ามนุษย์ในผู้หญิงและเด็ก¹⁰³ ซึ่งแม้ว่าประเทศอินโดนีเซีย จะไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องการค้ามนุษย์เป็นการเฉพาะ แต่ก็มีบทบัญญัติของประมวล กฎหมายอาญาที่มีการกล่าวถึงการค้าผู้หญิงและเด็กผู้ชายเป็นความผิดทางอาญาและผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษจำคุกไม่เกินหกปี¹⁰⁴ นอกจากนี้ยังมีการบัญญัติถึงความผิดบางลักษณะที่ได้ กระทำการละเมิดหรือการข่มขู่ใช้กำลังต่อหญิง(ที่ไม่ใช่ภรรยา)เพื่อวัตถุประสงค์ในทางเพศ เป็นการกระทำที่เป็นความผิดทางอาญา¹⁰⁵ รวมทั้งการกระทำที่มีพฤติการณ์ที่เป็นการจัดหา ให้สัญญาหรือให้ซึ่งเงินหรือสิ่งของอื่นใดแก่บุคคลหรือการล่อลวงผู้อื่นเพื่อวัตถุประสงค์ในการ

¹⁰³ The National Plan of Action for the Elimination of Trafficking in Women and Children (RAN P3A) และยังมีแผนปฏิบัติการอื่นๆที่เกี่ยวข้องอีกหลายฉบับ เช่น National Plan of Action on the Elimination of Sexual Exploitation of Children (Presidential Decree NO.87 Year 2002) , 2004-2009 National Plan of Action on Human Right (Presidential Decree NO.401)

¹⁰⁴ Penal Code, Chapter XIV: Crimes Against Morals Article 297.

¹⁰⁵ Ibid., Article 286,287,289.

กระทำอนาจารก็ให้ถือเป็นการกระทำความผิดทางอาญาเช่นกัน¹⁰⁶ และมีการกล่าวถึงความผิดต่อเสรีภาพของบุคคลการบังคับผู้อื่นให้เป็นเสมือนทาส¹⁰⁷ นอกจากนี้ยังมีข้อนำพิจารณาในส่วนของ การแสดงออกของรัฐบาลอิน โคนีเซียและบทบัญญัติของกฎหมายอื่นๆ ที่น่าจะนำมาปรับใช้กับการให้ความคุ้มครองช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้ ดังมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์เป็นผู้เสียหายไม่ใช่ผู้กระทำความผิด

แม้ว่าประเทศอิน โคนีเซียจะ ไม่มีกฎหมายเรื่องการค้ามนุษย์เป็นการเฉพาะก็ตาม แต่จากการแสดงเจตนารมณ์ของรัฐบาลอิน โคนีเซียในแผนปฏิบัติการแห่งชาติในการจัดการค้ามนุษย์ในผู้หญิงและเด็ก ทำให้เราสามารถเห็นได้ว่า รัฐบาลอิน โคนีเซียให้ความสำคัญกับผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์และมองว่า ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์คือผู้เสียหายไม่ใช่ผู้กระทำความผิด ดังนั้นวิธีที่รัฐบาลอิน โคนีเซียปฏิบัติต่อผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์จึงเป็นไปในลักษณะของการให้ช่วยเหลือไม่ใช่การลงโทษ

การให้ความคุ้มครองช่วยเหลือพลเมืองของประเทศอิน โคนีเซีย ในกรณีที่ถูกคดดังกล่าวตกอยู่ในอันตรายในดินแดนรัฐต่างประเทศ¹⁰⁸

ในกรณีที่พบว่าพลเมืองของอิน โคนีเซียที่ตกอยู่ในรัฐต่างแดน ตกอยู่ในอันตรายให้ผู้ที่เป็นตัวแทนของประเทศอิน โคนีเซียรีบดำเนินการให้ความช่วยเหลือบุคคลดังกล่าวโดยทันทีไม่ว่าจะเป็นการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย การจัดหาที่อยู่ที่พักอาศัย และการดำเนินการส่งตัวบุคคลนั้นกลับประเทศอิน โคนีเซียโดยเร็ว

การชดใช้ค่าเสียหายให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศอิน โคนีเซียนั้น ได้มีการกล่าวถึง การให้สิทธิกับผู้เสียหายในการเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้กระทำความผิดได้ เมื่อมีการดำเนินคดีกับผู้ต้องหา

¹⁰⁶ Ibid., Article 293.

¹⁰⁷ Ibid., Article 324.

¹⁰⁸ Law No. 7 Year 1999 on International Relationship Article 19.,21.

การพยายามให้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้เข้าถึงบริการทางการแพทย์ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

ประเทศอินโดนีเซียได้ให้ความสำคัญกับการให้บริการทางการแพทย์แก่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ดังนั้นจึงได้กำหนดรายชื่อของโรงพยาบาลต่างๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคขึ้นเป็นการเฉพาะในการที่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์จะเข้าไปขอรับบริการได้ เช่น ทางสุมาตราตอนเหนือก็มีโรงพยาบาล Medan Bhayangkara ทางสุมาตราตะวันตกก็มีโรงพยาบาล Tebing Tinggi Bhayangkara ที่บาหลีกีมีโรงพยาบาล Trijata Bhayangkara ไม่ว่าจะเป็นการรักษาพยาบาลโดยทั่วไป การให้คำแนะนำปรึกษาทางทางด้านจิตใจ รวมทั้งการจัดหาที่พักอาศัยชั่วคราวให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้พักผ่อนหรือฟื้นฟูสภาพจิตใจ ก่อนที่จะออกไปสู่สังคม และหน่วยงานโรงพยาบาลต่างๆ เหล่านี้จะมีการประสานงานกันเพื่อดูแลปกป้อง ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

การจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือโดยเฉพาะสำหรับเด็ก

ประเทศอินโดนีเซียมีกฎหมายว่าด้วยการปกป้องเด็ก(หมายถึงบุคคลที่มีอายุไม่ครบ 18 ปีบริบูรณ์) ขึ้นมาโดยเฉพาะและได้มีการกล่าวถึงการกระทำที่เป็นการค้า, ขาหรือลักพาเด็กเพื่อหาประโยชน์หรือเพื่อการค้าเป็นการกระทำที่เป็นความผิด¹⁰⁹ และการกระทำที่เป็นการหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจหรือหาประโยชน์ในทางเพศต่อเด็กเป็นการกระทำที่เป็นความผิด และผู้กระทำต้องรับโทษ¹¹⁰ นอกจากนี้ทางกระทรวงพัฒนาสังคมของประเทศอินโดนีเซียได้จัดตั้งบ้านพักสำหรับเด็กขึ้นมาโดยเฉพาะ โดยมีการวางโครงการที่จะจัดตั้งบ้านพักดังกล่าวขึ้นมาอีกในหลายจังหวัดและจะเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างกระทรวงพัฒนาสังคม องค์กรปกป้องเด็ก และองค์กรเอกชน โดยบ้านพักดังกล่าวจะมีเจ้าหน้าที่ในการทำงานเพื่อให้ความคุ้มครองช่วยเหลือเด็กในหลายๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นการดูแลรักษาทางร่างกายและการฟื้นฟูสภาพจิตใจ

การให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เป็นผู้หญิงทำหน้าที่ในการดูแลผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่ผู้หญิงและเด็ก

ในปี ค.ศ. 2004 ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติของประเทศอินโดนีเซียได้จัดตั้งหน่วยงานพิเศษขึ้นมาโดยเฉพาะในการดูแลผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่ผู้หญิงและเด็กซึ่งรวมถึงผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ด้วย โดยให้อยู่ในความรับผิดชอบของตำรวจ

¹⁰⁹ Law No 23 Year 2002 on Child Protection, Article 83

¹¹⁰ Ibid, Article 84

หญิงที่จะต้องเป็นผู้ดูแลและจัดหาบริการต่างๆให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ โดยหน่วยงานนี้จะมืออยู่ประจำทั้งในสถานีตำรวจระดับจังหวัดและระดับเขต

การให้ความช่วยเหลือและการส่งกลับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

การดำเนินการให้ความช่วยเหลือในการส่งกลับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์นี้จะเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานหลักๆสามหน่วยงาน คือ ทางกระทรวงแรงงาน กระทรวงพัฒนาสังคม และสำนักงานเกี่ยวกับผู้อพยพ เนื่องจากในหลายครั้งมีการพบว่ามี ความเกี่ยวข้องกันระหว่างกรณีของการค้ามนุษย์ แรงงานอพยพและการลักลอบเข้าเมือง หน่วยงานทั้งสามจึง ได้มีการทำงานร่วมกันในเรื่องของการให้ความช่วยเหลือในการจัดหาที่พักอาศัยชั่วคราว การให้การศึกษา การฝึกอาชีพให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ก่อนที่จะดำเนินการส่งตัวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์กลับภูมิลำเนา

การสร้างความร่วมมือกับองค์กรเอกชน

ทางรัฐบาลอินโดนีเซียให้ความสำคัญกับองค์กรเอกชนมาก ดังนั้นการทำงานในเรื่องการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์นั้น ทางภาครัฐได้ทำงานประสานกับองค์กรเอกชนโดยตลอดในหลายๆ กรณี ไม่ว่าจะเป็นการตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้หญิงในแต่ละจังหวัดโดยศูนย์ช่วยเหลือดังกล่าวจะเป็นหน่วยงานในการคุ้มครองผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ และเป็นที่พักอาศัยชั่วคราวให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อด้วย เช่น ทางตะวันตกของกาลิมันตัน ก็มีศูนย์ช่วยเหลือของ Women's Organization Coordinating Board (BKOW) Shelter ส่วนทางใต้ของสุลาเวสี ก็มีศูนย์ช่วยเหลือของ Women 's Issues Observers Forum (FPMP) Women's Crisis Centre นอกจากนี้องค์กรเอกชนหลายแห่งในอินโดนีเซียยังมีการให้ความช่วยเหลือในการจัดหาบริการทางด้านกายภาพ การฟื้นฟูทางด้านจิตใจและการหาสมัครงานในการฟื้นฟูเยียวยาแก่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย

การให้ความสำคัญกับปัญหาแรงงานและการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

แรงงานของอินโดนีเซียมักประสบปัญหาเสมอ ในเรื่องของการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและมีแรงงานจำนวนมากที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ประเทศอินโดนีเซียได้มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งศูนย์การทำงานแบบครบวงจรเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับแรงงานที่ต้องการไปทำงานยังต่างประเทศเพื่อที่จะไม่เกิดปัญหา เรื่องการลักลอบเข้าเมืองและการสร้างความร่วมมือกับประเทศปลายทางที่รับแรงงานของอินโดนีเซียไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างความร่วมมือกับประเทศมาเลเซีย เนื่องจากประเทศ

อิน โคนีเซียพบว่า แรงงานของตนเองถูกลักลอบเข้าไปในบริเวณพื้นที่ทางตอนเหนือของ แคว้นสุมาตราและสุลาเวสี รวมทั้งทางตะวันตกของกาลิมันตัน ดังนั้นทางรัฐบาลอิน โคนีเซียจึงได้มีการประสานงานในระดับท้องถิ่นของบริเวณพื้นที่เหล่านี้ เพื่อที่จะเพิ่มกลไกและความเข้มงวด ในการตรวจหาแรงงานของอิน โคนีเซียเพื่อที่จะปกป้องบุคคลเหล่านี้ไม่ให้ตกเป็นเหยื่อ จากการค้ามนุษย์หรือได้รับการคุ้มครองหากบุคคลเหล่านี้ได้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

กรณีศึกษา¹¹¹

เมื่อ ปี ค.ศ. 2004 Nurlela หญิงสาวชาวอิน โคนีเซีย ได้รับการติดต่อ ว่าจ้างให้ทำงานที่ภัตตาคารในประเทศมาเลเซีย เธอจึงได้เดินทางไปยังมาเลเซีย เมื่อไปถึง เธอกลับถูกนำตัวไปยังอพาร์ทเมนท์แห่งหนึ่งซึ่งมีคนคอยควบคุมและที่นี้เองเธอได้ถูกบังคับ ให้รับแขก (มีผู้หญิงคนอื่นที่ตกอยู่ในสภาพเดียวกับเธอเช่นกัน) แต่ Nurlela ไม่ยอม หลังจากนั้น มีผู้ชายคนหนึ่งจะข่มขืนเธอและพยายามที่จะใช้อาวุธทำร้ายเธอ เธอต่อสู้ขัดขืนและในที่สุดเธอ ได้แทงผู้ชายคนนั้นเสียชีวิต ต่อมาเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจมาที่อพาร์ทเมนท์ที่เกิดเหตุ เธอถูกจับกุมตัว ไปพร้อมกับเพื่อนอีกสองคน ต่อมาเธอถูกตั้งข้อหาว่าฆ่าคนตายโดยประมาทส่วนเพื่อนอีกสองคน ถูกตั้งข้อหาว่าเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย Nurlela ถูกจำคุกเป็นเวลา 2 ปีในมาเลเซีย (ในขณะที่ นายหน้าที่ลอบลวงเธอถูกตั้งข้อหาว่าค้าหญิง และถูกจำคุก 18 เดือน)

ตัวอย่างในกรณีนี้ทำให้เราเห็นถึงปัญหาที่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการ ค้ามนุษย์ได้รับจากกระบวนการทางกฎหมายได้เป็นอย่างดี จากข้อเท็จจริงดังกล่าวเห็นได้ว่า หญิงสาวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ ได้ถูกลอบลวงจากประเทศของตนเองเข้ามาในประเทศปลายทางและเธอ ได้ถูกบังคับให้ค้าประเวณีแต่เธอไม่ยอม เมื่อเกิดการต่อสู้และเธอได้ฆ่าผู้ที่ทำละเมิดเธอตาย ผลปรากฏว่าเธอกลับถูกตัดสินว่าฆ่าคนตายและเพื่อนของเธอที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์เช่นกัน ถูกตั้งข้อหาว่าเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ส่วนผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ได้ถูกตัดสินลงโทษ จำคุกน้อยกว่าตัวเธอที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการที่รัฐ ไม่ยอมรับว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์คือผู้เสียหายไม่ใช่ผู้กระทำความผิด เมื่อเกิดกรณี ดังกล่าวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์จึงถูกดำเนินคดี ซึ่งในบทบัญญัติของพิธีสารเพิ่มเติม ว่าด้วยการป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กนั้น ได้วางหลัก ไว้ว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์เป็นผู้เสียหายไม่ใช่ผู้กระทำความผิด ดังที่ได้เคยกล่าว รายละเอียดไว้ในบทก่อนหน้านี้นี้ ดังนั้นรัฐซึ่งมีผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์อยู่ในดินแดน

¹¹¹Statement of Complaint to Suhakam Over Case of Nurlela Binti Usman ,Available from: [http://www.geeklog.tenaganita.net/classic/article.\[2007 January 30\]](http://www.geeklog.tenaganita.net/classic/article.[2007 January 30])

ของคนน่าจะต้องพิจารณาและนำหลักนี้มาปรับใช้เพื่อเป็นการรองรับและให้ความคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

4.1.8. ประเทศมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียเป็นประเทศที่ถือว่าเป็นประเทศต้นทาง ทางผ่านและปลายทาง สำหรับการค้ามนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งพบว่า มีผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ชาวอินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์อยู่ในประเทศมาเลเซียเป็นจำนวนมาก (ในที่นี่ยังมีชาวไทย กัมพูชาและพม่า) โดยการถูกหลอกลวงเพื่อบังคับใช้แรงงานไม่ว่าจะเป็นภาคเกษตรกรรมหรือในงานก่อสร้าง รวมทั้งการเป็นหญิงรับใช้ในบ้านและการบังคับค้าประเวณี ประเทศมาเลเซียได้ลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ เมื่อวันที่ 26 กันยายน ค.ศ. 2002 (พ.ศ. 2545) และต่อมาได้เข้าเป็นภาคีโดยการให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 24 กันยายน ค.ศ. 2004 (พ.ศ. 2547) แต่ไม่ได้เข้าเป็นภาคีของพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก ประเทศมาเลเซียไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ขึ้นมาโดยเฉพาะ(แต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของมาเลเซียได้กล่าวไว้ว่ารัฐบาลมาเลเซียกำลังจะดำเนินการร่างกฎหมายเกี่ยวกับการต่อต้านการค้ามนุษย์¹¹²)และไม่มีแผนปฏิบัติการแห่งชาติเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์(มีรายงานว่าในบริเวณมาเลเซียตะวันตกมีกลุ่มองค์กรอาชญากรรมอยู่ถึง 11 กลุ่มและองค์กรอาชญากรรมเหล่านี้มีความเชื่อมโยงกับการกระทำความผิด ที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์หรือการลักลอบขนคนเข้าเมือง นอกจากนี้ในแคว้นซาบารุของมาเลเซียก็พบว่ามีการค้ามนุษย์อย่างเป็นระบบของกลุ่มผู้ค้ามนุษย์ มีการแบ่งขั้นตอนและระดับชั้นการทำงาน เริ่มตั้งแต่คนที่ทำหน้าที่หาเป้าหมายซึ่งถูกจ้างโดยนายหน้า โดยคนที่ทำหน้าที่ในการหาเป้าหมายเหล่านี้จะมุ่งไปที่เด็กผู้หญิงที่มีฐานะยากจนโดยเฉพาะเด็กจากประเทศฟิลิปปินส์ ขึ้นต่อมาก็คือนายหน้าที่จะทำหน้าที่ในการหลอกลวงผู้ที่ตกเป็นเหยื่อในการเสนองานให้ทำ ส่วนสุดท้ายก็คือผู้ที่รับบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ไว้) แต่อย่างไรก็ตามมีความน่าสนใจในกฎหมายสองฉบับที่มีการกล่าวถึงการค้ามนุษย์ในกรณีผู้หญิงและเด็ก ฉบับแรกคือ พ.ร.บ.ว่าด้วยการปกป้องผู้หญิงและเด็กผู้หญิง ค.ศ. 1973¹¹³(พ.ศ. 2516) ที่บัญญัติห้ามการกระทำที่เป็นการค้าหญิงเพื่อวัตถุประสงค์ในการค้าประเวณีไว้ในบรรพที่ห้า มาตรา 18 ส่วนฉบับที่สองคือ พ.ร.บ.เด็ก ค.ศ. 2001¹¹⁴(พ.ศ.2544) ได้บัญญัติถึงการกระทำอันถือเป็น

¹¹² Malaysia Promises to Act Against Human trafficking, 22 March 2006, Available from : <http://www.humantrafficking.org>, [2007 January 3]

¹¹³ Women and Girl Protection Act Part IV, Section 18.

¹¹⁴ Child Act Part VIII, Section 48.

การค้าและลักพาตัวเด็ก ว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ในบรรพที่แปด มาตรา 48 ดังนั้น จึงจะได้พิจารณาในส่วนของมาตรการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากบทบัญญัติของกฎหมาย ทั้งสองฉบับ ว่ามีมาตรการให้ความคุ้มครองใดบ้างที่พอจะเห็นเป็นรูปธรรมที่น่าจะนำมาปรับใช้ กับกรณีของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

การปกป้องความเป็นส่วนตัวของผู้เสียหายและพยาน¹¹⁵

รัฐบาลมาเลเซีย ให้ความสำคัญกับผู้หญิงและเด็กผู้หญิงที่ต้องตกเป็น ผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับการค้าประเวณี ดังนั้น จึงได้มีบทบัญญัติของกฎหมายที่ห้าม หนังสือพิมพ์ไม่ให้ทำการรายงานข่าวเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีในศาล และห้ามตีพิมพ์เผยแพร่ ชื่อ ที่อยู่ รูปภาพหรือข้อมูลต่างๆที่จะทำให้รู้ได้ว่าผู้เสียหายคือใคร การห้ามนี้ให้รวมไปถึงการ ห้าม เผยแพร่ข้อมูลของบุคคลที่เป็นพยานในคดีด้วย

การจัดให้ผู้เสียหายอยู่ในสถานที่ปลอดภัย¹¹⁶

ในกรณีที่ศาลเห็นสมควร ศาลอาจพิจารณาจัดให้ผู้เสียหายไปอยู่ใน สถานที่ปลอดภัยชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งจนกว่าจะเสร็จสิ้นกระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาล

การชดใช้ค่าเสียหายให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม¹¹⁷

การที่ศาลสั่งให้ชดใช้ค่าเสียหายให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ในคดีอาญาและการได้รับชดใช้ค่าเสียหายในคดีอาญานี้ไม่ตัดสิทธิของผู้เสียหายในการเรียกร้อง ค่าเสียหายในทางแพ่งอีก

การสืบพยานโดยการถ่ายทอดผ่านวิดีโอ¹¹⁸

ประเทศมาเลเซีย ได้มีบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องของการให้การของ พยานในขั้นตอนของการพิจารณาคดีในชั้นศาลด้วยเช่นกัน กล่าวคือในกรณีที่เป็นการสะดวก หรือมีเหตุฉุกเฉินและผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเห็นสมควรในกรณีความผิดบางฐานก็ให้มีการอนุญาต ให้พยานให้การ โดยการถ่ายทอดผ่านวิดีโอได้

¹¹⁵ Women and Girl Protection Act, Part VI Section 30.

¹¹⁶ Ibid., Part IV Section 26.(2)

¹¹⁷ Criminal Procedure Code

¹¹⁸ Ibid., Section 272. B

มาตรการพิเศษโดยเฉพาะสำหรับเด็ก¹¹⁹

รัฐบาลมาเลเซียให้ความสำคัญกับเด็กเป็นพิเศษจึงได้บัญญัติกฎหมายขึ้นมาโดยเฉพาะคือพระราชบัญญัติเกี่ยวกับเด็ก โดยในพระราชบัญญัตินี้ได้กล่าวถึงกรณี que เด็กตกเป็นผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับเพศและได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองเด็กเอาไว้ในหลายกรณี เช่น การจัดให้เด็กอยู่ในสถานที่ปลอดภัย การกำหนดหลักเกณฑ์ของกระบวนการพิจารณาคดีอาญาสำหรับเด็ก

การแสวงหาความร่วมมือกับต่างประเทศในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์และการให้ความคุ้มครองผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

ประเทศมาเลเซียเองก็ให้ความสนใจในปัญหาการค้ามนุษย์เช่นกัน โดยเมื่อปี ค.ศ. 2004 นายกรัฐมนตรีบันดาวิ ของมาเลเซียและนายกรัฐมนตรีฮุนเซ็น ของกัมพูชา ได้มีการปรึกษาหารือกันในเรื่องของการให้ความช่วยเหลือผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์โดยประสานงานกับสถานทูตกัมพูชาในมาเลเซียในการส่งตัวผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ชาวกัมพูชา นอกจากนี้เมื่อ ปี ค.ศ. 2006 รัฐมนตรีต่างประเทศของมาเลเซียได้แสดงเจตนาว่า รัฐบาลของมาเลเซียกำลังจะพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ขึ้นมาเป็นการเฉพาะเพื่อร่างมาตรการในการคุ้มครองผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของการแยกเหยื่อที่ถือว่าเป็นผู้เสียหายไม่ใช่เป็นผู้กระทำความผิด¹²⁰

กรณีศึกษา¹²¹

Naka เด็กสาวชาวกัมพูชาอายุ 15 ปี ได้ถูกนายหน้าค้ามนุษย์ชาวกัมพูชา หลอกลวงโดยชายคนดังกล่าวได้สัญญากับเธอว่าจะหางานในโรงงานให้กับเธอทำได้ที่ประเทศไทย เธอหลงเชื่อและได้จ่ายเงินให้กับนายหน้าไป 100 US เพื่อให้ดำเนินการให้เธอได้ข้ามชายแดน

¹¹⁹ Child Act, Part I Section 2 (1) บัญญัติว่า “เด็ก หมายถึง บุคคลที่อายุต่ำกว่าสิบแปดปี”

¹²⁰ Malaysia Promises to Act Against Human Trafficking, Available from :

[http://www.humantrafficking.org/updates/158\[2007, January 3\]](http://www.humantrafficking.org/updates/158[2007, January 3])

¹²¹ Cambodia Women's Crisis Centre (CWCC), *Trafficking of Cambodia Women and Children Report of the Fact-Finding in Malaysia (2005)*, Available from: <http://www.cwcc.org.kh/downloads/TRAFFICKING%20F%20CAMBODIAN%20WOMEN%20AND%20CHILDREN.pdf> [2006, December 29]

เข้าประเทศไทย นายหน้าได้นำเธอเข้ามาในกรุงเทพมหานครและเดินทางต่อไปยังปอยเปต โดยเธอพบว่ามีส่วนร่วมเดินทางไปกับเธออีกห้าคน หลังจากนั้นเธอถูกนำทางต่อไปยังประเทศมาเลเซียที่นี้เธอถูกนายหน้าขายต่อให้กับเจ้าของโฮเต็ลในราคา 3,500 US และถูกบังคับให้ค้าประเวณี ถูกควบคุมตัวและกักขัง เธอพยายามหาทางหลบหนีและในที่สุดจากการช่วยเหลือของลูกค้าคนหนึ่งเธอจึงสามารถหลบหนีออกมาได้ หลังจากนั้นเธอถูกจับกุมตัวและถูกกักตัวไว้ในศูนย์กักกัน โดยปราศจากคำสั่งศาล

จากข้อเท็จจริงในตัวอย่างนี้เป็นอีกกรณีหนึ่งที่ทำให้เห็นว่ากรณีที่รัฐที่มีการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์เกิดขึ้นไม่ยอมรับว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์เป็นผู้เสียหาย ไม่ใช่ผู้กระทำความผิดนั้น เมื่อผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์หลุดพ้นจากกลุ่มผู้ค้ามนุษย์ออกมาได้ ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ก็อาจจะไม่หลุดพ้นไปจากการลงโทษตามกฎหมายของรัฐผู้รับการค้ามนุษย์ไปได้ หากรัฐผู้รับการค้ามนุษย์มองว่าการเข้าเมืองของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์นั้นเป็นการเข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้นในกรณีของความผิดเกี่ยวกับการเข้าหรือออกเมืองโดยผิดกฎหมายนี้ควรที่จะเป็นข้อยกเว้นความผิดให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

4.1.9. ประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์ถูกมองว่าเป็นประเทศที่เป็นจุดหมายปลายทางของการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพบว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์อย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น ชาวไทย ชาวกัมพูชา ชาวพม่า ชาวเวียดนาม ชาวฟิลิปปินส์ ไม่เว้นแม้แต่ประเทศใกล้เคียงอย่างมาเลเซีย แต่ในขณะเดียวกันก็มีการพบว่าประเทศสิงคโปร์เป็นทางผ่านของขบวนการค้ามนุษย์โดยการส่งผู้ที่ตกเป็นเหยื่อชาวไทยผ่านเข้าไปในประเทศสิงคโปร์เพื่อส่งต่อไปยังประเทศมาเลเซีย ฮองกง หรือแม้กระทั่งแอฟริกาใต้ แต่ทั้งนี้ก็คงปรากฏว่ามีผู้ที่ตกเป็นเหยื่อชาวสิงคโปร์เองถูกส่งไปยังออสเตรเลียเช่นกัน เมื่อวันที่ 26 กันยายน ค.ศ. 2002 (พ.ศ. 2545) ประเทศสิงคโปร์เพียงแค่นี้ได้ลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติและไม่ได้เข้าเป็นภาคีของพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก ประเทศสิงคโปร์ไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ขึ้นมาโดยเฉพาะและไม่มีแผนปฏิบัติการแห่งชาติเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหการค้ามนุษย์ เช่นเดียวกันกับประเทศมาเลเซีย แต่อย่างไรก็ตามมีประเด็นที่น่าสนใจว่าในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศสิงคโปร์นั้นได้มีการกล่าวถึงความผิดฐานลักพาและซื้อขายบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้แรงงาน บังคับค้าประเวณีและบังคับให้แต่งงาน¹²² ซึ่งถือได้ว่าเจ้าของประกอบความผิดของการค้ามนุษย์ได้

¹²² Penal Code, Section 366.-367., 370.-372., 376-377.

เช่นกัน หรือหากจะค้นหาถึงมาตรการให้ความคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์นั้น ก็มีข้อนำพิจารณาในกฎหมายอีกสองฉบับคือในกฎบัตรว่าด้วยสตรีที่ได้มีการกล่าวถึงการค้าผู้หญิงกับเด็กผู้หญิงเพื่อวัตถุประสงค์ในการค้าประเวณี ว่าเป็นความผิด¹²³ และพ.ร.บ.ว่าด้วยเด็กและเยาวชน¹²⁴ ที่ได้บัญญัติความผิดที่กระทำต่อเด็กเอาไว้หลายลักษณะ(ตามกฎหมายฉบับนี้เด็กหมายถึงบุคคลที่อายุต่ำกว่า 14 ปี) ซึ่งรวมถึงการกระทำที่เป็นความผิด ฐานค้าเด็กเอาไว้ด้วย ซึ่งแม้ว่าความหมายของการค้าผู้หญิงและเด็กตามกฎหมายทั้งสองฉบับจะไม่ครอบคลุมตามคำนิยามที่ปรากฏในพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก แต่ในกฎหมายทั้งสองฉบับก็มีความน่าสนใจในส่วนของ การให้ความคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อที่น่าจะสามารถนำมาปรับใช้กับเรื่องมาตรการให้ความคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ได้บ้าง ดังประเด็นที่จะกล่าวต่อไปนี้

การกำหนดให้มีหน่วยงานเฉพาะในการดูแลสวัสดิภาพของผู้หญิงและเด็กผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อจากการกระทำความผิด¹²⁵

ตามบทบัญญัติของกฎบัตรว่าด้วยสตรีนี้ ได้มีหน่วยงานที่ตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะในการดูแลและดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย โดยได้กำหนดให้มีผู้อำนวยการสวัสดิการสังคมเป็นผู้ทำหน้าที่ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้าประเวณี และทำหน้าที่บริหารงานให้เป็นไปตามข้อกำหนดในบทบัญญัติของกฎหมายฉบับนี้

การพิจารณาคดีโดยการถ่ายทอดสัญญาณผ่านกล้องโทรทัศน์วงจรปิด¹²⁶

รัฐบาลสิงคโปร์ตระหนักดีถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับผู้หญิงและเด็กผู้หญิงในกรณีความผิดที่เกี่ยวกับการค้าประเวณี ดังนั้นเมื่อศาลเห็นสมควรศาลจะให้ดำเนินการพิจารณาคดีโดยการให้ผู้เสียหายเบิกความผ่านการถ่ายทอดภาพแทนการให้ผู้เสียหายต้องเผชิญหน้ากับผู้ถูกกล่าวหา

¹²³ Women 's Charter, Chapter 353.Part XI Section 141.

¹²⁴ Children And Young Persons Act , Chapter 38. Section 12

¹²⁵ Women 's Charter, Chapter 353 Part I Section 2.

¹²⁶ Ibid.,Chapter 353.Part XI Section 153.(1) และ Criminal Procedure Code, Chapter XXXVII Section 364. A

การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเป็นการลับ¹²⁷

การพิจารณาคดีตามความผิดเกี่ยวกับการค้าประเวณีที่เกิดขึ้นกับผู้หญิง และเด็กผู้หญิง ให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเป็นการลับ ห้ามบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในห้องพิจารณาคดี เว้นแต่กรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาคดี

การห้ามเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว¹²⁸

รัฐบาลสิงคโปร์ได้บัญญัติกฎหมายห้ามไม่ให้หนังสือพิมพ์ทำการรายงานข้อมูลใดๆก็ตามที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศต่อผู้หญิงและเด็กผู้หญิง ไม่ว่าจะป็นชื่อ ที่อยู่หรือรูปถ่ายของผู้เสียหายหรือพยานในคดี

ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับการชดใช้ค่าเสียหายในคดีอาญา¹²⁹

ให้ศาลพิจารณาให้ผู้เสียหายได้รับการชดใช้ค่าเสียหายจากการกระทำความผิดอาญาและการที่ได้รับการชดใช้ค่าเสียหายในคดีอาญานี้ไม่ตัดสิทธิของผู้เสียหายในการเรียกร้องค่าเสียหายในทางแพ่งอีก

การจัดที่พักที่ปลอดภัยให้กับผู้หญิงและเด็กผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้าประเวณี¹³⁰

ในระหว่างกระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาล ผู้อำนวยการสวัสดิการสังคมอาจจะพิจารณาให้ผู้หญิงและเด็กผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้าประเวณีไปอยู่ในสถานที่ปลอดภัยโดยได้รับสวัสดิการต่างๆที่จำเป็น จนกว่าจะเสร็จสิ้นกระบวนการพิจารณา

มาตรการในการปกป้องเด็กและเยาวชน¹³¹

รัฐบาลสิงคโปร์ได้มีบทบัญญัติในการให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชนเป็นการเฉพาะและมีความเอาใจใส่ในการจัดหาที่พักที่ปลอดภัยให้กับเด็ก รวมทั้งการจัดหาที่พักอาศัยและการจัดการรักษาพยาบาลให้กับเด็ก

¹²⁷ Women 's Charter, Chapter 353 Part XI section 153.(2)

¹²⁸ Ibid.,Chapter 353 Part XI section 153. (4)

¹²⁹ The Criminal Procedure Code, Section 401. (4)

¹³⁰ Women 's Charter, Part XI Section 155.

¹³¹ Children And Young Persons Act, Chapter 38 Section 27.

กรณีศึกษา¹³²

Wongsa เป็นหญิงสาวเผ่าอาข่า ที่อยู่ในประเทศไทย เธอถูกหลอกลวงจากนายหน้าค้ามนุษย์ให้เข้าไปทำงานที่หาดใหญ่และถูกบังคับให้ค้าประเวณี หลังจากนั้นนายหน้าที่หาดใหญ่ได้ส่งตัวเธอเข้าไปในประเทศสิงคโปร์ ที่สิงคโปร์เธอได้ถูกจับกุมตัวและถูกตั้งข้อกล่าวหาว่าเข้าเมืองโดยไม่ได้รับอนุญาต

จากข้อเท็จจริงในกรณีนี้ทำให้เราเห็นได้ว่าชนกลุ่มน้อยเองก็ไม่อาจหลุดพ้นไปจากขบวนการค้ามนุษย์ได้มีหน้าจ่ากลุ่มคนดังกล่าวยังเป็นเป้าหมายของขบวนการค้ามนุษย์ในการเข้าไปหลอกลวงและแสวงหาประโยชน์จากกลุ่มคนเหล่านี้ ตามตัวอย่างหญิงสาวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้ถูกหลอกลวงและส่งต่อไปยังพื้นที่อื่นๆภายในประเทศก่อนแต่ต่อมาเธอก็ถูกส่งตัวออกไปยังอีกประเทศหนึ่งโดยการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย สุดท้ายเมื่อเธอถูกจับกุมตัวเธอถูกตั้งข้อหาว่าเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจากรัฐผู้รับการค้ามนุษย์ซึ่งไม่ได้มองว่าเธอคือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ ไม่ใช่ผู้กระทำความผิด

4.1.10. ประเทศบรูไนดารุซาลาม

หากมองอย่างผิวเผินประเทศบรูไนดารุซาลามไม่น่าจะมีปัญหาในเรื่องของการค้ามนุษย์แต่สิ่งหนึ่งที่เรามองข้ามไม่ได้ก็คือ ประเทศบรูไนดารุซาลามเป็นจุดหมายปลายทางของแรงงานต่างด้าวแห่งหนึ่ง เราจะพบแรงงานจากประเทศไทย ฟิลิปปินส์หรือแม้กระทั่งอินโดนีเซียเป็นกลจักรสำคัญในภาคแรงงานของประเทศบรูไน แต่ในมุมมองกลับกันชาวบรูไนเองก็ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ โดยการบังคับให้หนังสือเดินทางแบบนักศึกษาไปยังประเทศออสเตรเลีย ทั้งที่ความจริงเป็นการตกเข้าไปสู่กระบวนการค้ายาเสพติดหรือค้าประเวณี ดังนั้นปัญหาการค้ามนุษย์จึงเป็นปัญหาหนึ่งที่ประเทศบรูไนดารุซาลามหนีไม่พ้นเช่นเดียวกับประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นๆ ประเทศบรูไนดารุซาลามนั้นไม่ได้ได้เข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก แต่มีเรื่องที่น่าสนใจมากกว่าในปี ค.ศ. 2004 (พ.ศ. 2547) ประเทศบรูไนดารุซาลาม ได้มีกฎหมายเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ และการลักลอบขนคนเข้าเมือง¹³³ ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวถือได้ว่ามีความสอดคล้องกับบทบัญญัติในพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก โดยได้มีการบัญญัติถึงการกระทำที่เป็นการค้ามนุษย์ไว้ว่า บุคคลใดๆก็ตามได้ที่จัดหา ขนส่ง ส่งต่อหรือรับไว้

¹³² The Akha Heritage Foundation, Available from: <http://www.akha.org/>

[2007 ,January 25]

¹³³ Trafficking and Smuggling of Person Order(NO.S82)

ซึ่งบุคคลใดๆเพื่อวัตถุประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์โดยการข่มขู่, ใช้อำนาจ, บังคับ, ลักพา, หนีอ้อม, หลอกลวงใช้อำนาจในทางมิชอบหรืออาศัยความอ่อนแอของบุคคล, ให้หรือรับไว้ซึ่งเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นเพื่อให้ได้รับความยินยอมของบุคคลหนึ่งที่มีอำนาจควบคุมบุคคลอีกคนหนึ่ง¹³⁴ การกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิดฐานค้ามนุษย์และผู้กระทำจะต้องรับโทษส่วนกรณีของเด็กนั้นก็ได้มีการบัญญัติแยกไว้โดยเฉพาะเรื่องการค้าเด็กว่า บุคคลใดๆก็ตามที่จัดหา, ส่ง, ส่งต่อ, ให้อยู่อาศัยหรือรับไว้ ซึ่งเด็กเพื่อวัตถุประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์ใดๆก็ตามเป็นการกระทำความผิดฐานค้าเด็กและผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษ¹³⁵ นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติในกฎหมายอื่นที่สามารถนำมาปรับใช้ในส่วนของการคุ้มครองผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้ ดังมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

ผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์คือผู้เสียหายไม่ใช่ผู้กระทำความผิด

แม้ว่าประเทศบรูไนดารุซซาลามจะไม่ได้เข้าเป็นภาคีของพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ แต่ประเทศบรูไนก็มีกฎหมายเฉพาะเรื่องการค้ามนุษย์และนั่นทำให้เราสามารถเห็นได้ว่า หลักในเรื่องของผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์คือผู้เสียหายไม่ใช่ผู้กระทำความผิด เป็นเรื่องที่รัฐบาลบรูไนให้ความสำคัญดังนั้นเราจึงได้เห็นมาตรการให้ความคุ้มครองผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ปรากฏอยู่ในกฎหมายว่าด้วยการค้ามนุษย์และการลักลอบขนคนเข้าเมืองของประเทศบรูไน

ผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์จะได้รับการชดเชยค่าเสียหาย¹³⁶

ประเทศบรูไนดารุซซาลามได้ตระหนักถึงความเสียหายที่ผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้รับ ดังนั้นจึงได้วางหลักไว้ว่าในกระบวนการพิจารณาคดีในความผิดฐานค้ามนุษย์นั้นให้นอกจากพนักงานอัยการจะต้องดำเนินคดีในส่วนของผู้กระทำความผิดแล้วให้พนักงานอัยการเรียกร้องค่าเสียหายให้กับผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ด้วยและศาลจะเป็นผู้กำหนดค่าสินไหมทดแทนความเสียหายให้กับผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

¹³⁴ Ibid., section 4

¹³⁵ Trafficking and Smuggling of Person Order(NO.S82), section 5.

¹³⁶ Trafficking and Smuggling of Person Order, Section 21.

การเรียกร้องค่าเสียหายของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในคดีอาญาไม่เป็นการตัดสิทธิของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่จะเรียกร้องค่าชดเชยในทางแพ่งอีก¹³⁷

ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์นั้นเป็นบุคคลที่ได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรงดังนั้นแม้ว่าบุคคลดังกล่าวจะได้รับการชดเชยค่าเสียหายในขั้นตอนของกระบวนการพิจารณาคดีทางอาญาไปแล้วก็ตาม กฎหมายก็ไม่ตัดสิทธิบุคคลนั้นในการที่จะเรียกร้องค่าเสียหายในทางแพ่งอีก และศาลก็จะต้องมีคำสั่งและกำหนดค่าเสียหายให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์หากปรากฏว่าเขาได้ทำการเรียกร้องค่าเสียหายในทางแพ่งด้วย

การจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์¹³⁸

ทางรัฐบาลของบรูไนได้จัดตั้งกองทุนขึ้นมาโดยเฉพาะสำหรับการดูแลผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์และผู้ที่ถูกลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย กองทุนดังกล่าวจะอยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงมหาดไทย โดยเงินจากกองทุนนี้จะนำไปใช้ในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ การใช้จ่ายเป็นเงินรางวัลให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการช่วยป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และการใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์และผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายกลับประเทศ

การจัดหาที่พักที่ปลอดภัยให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์¹³⁹

สำหรับกรณีการดูแลเด็กและผู้หญิงนั้นตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปกป้องผู้หญิงและเด็ก ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการในการพิจารณาหาสถานที่อยู่ที่ปลอดภัยให้กับผู้หญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่าเป็นการสมควร เช่น กรณีที่เด็กและผู้หญิงนั้นจะได้รับอันตราย

มาตรการพิเศษโดยเฉพาะสำหรับเด็ก

สำหรับเด็กนี้ทางประเทศบรูไนในคารูซาลามได้วางหลักเกณฑ์เฉพาะในการปกป้องเด็กขึ้นมาไม่ว่าจะเป็นการจัดหาที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่มและเครื่องอุปโภคบริโภคต่างๆ ให้กับเด็กอย่างเพียงพอ¹⁴⁰ (ในบทบัญญัติของ Children Order ได้กำหนดคำนิยามของเด็กไว้ว่า เด็กหมายถึงบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์) และที่สำคัญก็คือในขั้นตอนของ

¹³⁷ Criminal Procedure Code, Caption 22.

¹³⁸ Trafficking and Smuggling of Person Order, Section 19.

¹³⁹ The Women and Girl Protection Act, Caption 120.

¹⁴⁰ Children Order 2000, Section 13. ,36. ,44. ,49.

กระบวนการสืบพยานในชั้นศาลนั้น พยานที่เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 14 ปี จะให้การโดยการถ่ายทอดผ่านกล้องโทรทัศน์แทนที่จะต้องเผชิญหน้ากับฝ่ายผู้ต้องหา¹⁴¹ นอกจากนี้ยังห้ามไม่ให้ผู้ต้องหาถามคำถามพยานเด็กด้วยตนเอง¹⁴² ส่วนในด้านการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของเด็กนั้น ก็ได้มีบัญญัติที่ห้ามทำการเผยแพร่และเปิดเผยเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของเด็กไม่ว่าจะเป็นชื่อที่อยู่ โรงเรียนหรือข้อมูลอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก รวมทั้งข้อมูลหรือรายละเอียดเกี่ยวกับคดีในกระบวนการพิจารณาในชั้นศาล ก็ห้ามทำการเผยแพร่ออกสู่สาธารณะชนเช่นกัน

การสืบพยานไว้ก่อน¹⁴³

ในกรณีของพยานบุคคลที่จะต้องเดินทางออกนอกประเทศบรูไนในศาลอาญา ให้ดำเนินการให้พยานนั้นได้ให้การโดยผ่านการบันทึกภาพวิดีโอไว้

หน่วยงานที่ให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

ทางสำนักงานอธิบดีกรมอัยการของบรูไนในศาลอาญาก็ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาในการดูแลและช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในการให้คำแนะนำและให้ความรู้เกี่ยวกับข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสืบพยานในชั้นศาลเพื่อที่จะช่วยให้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้เข้าใจในขั้นตอนของกระบวนการทางศาล

กรณีศึกษา¹⁴⁴

ในปี ค.ศ. 2003 (พ.ศ. 2546) สถานทูตฟิลิปปินส์ในบรูไนในศาลอาญาได้ทำการช่วยเหลือหญิงสาวชาวฟิลิปปินส์สองคนที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในประเทศบรูไน โดยได้ความว่า หญิงสาวทั้งสองได้รับการว่าจ้างให้ไปทำงานในภัตตาคาร แต่เมื่อไปถึงทั้งสองกลับถูกหลอกลวงและถูกนำไปบังคับค้าประเวณี

จากข้อเท็จจริงคดีนี้หญิงสาวผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้ถูกหลอกลวงว่าจะมีงานทำให้ประเทศปลายทาง เมื่อเธอหลงเชื่อและได้เดินทางเข้าไปในประเทศปลายทางเธอก็ถูกบังคับให้ไปค้าประเวณี โดยแม้ว่าเธอทั้งสองจะยินยอมในการเข้าไปในประเทศ

¹⁴¹ Criminal Procedure Code, Caption 108. Section 236. B

¹⁴² Ibid.,Caption 108, Section 236E

¹⁴³ Ibid., Caption 108., Section 236.B(2)

¹⁴⁴ Trafficking Routes, Available from : <http://www.protectionproject.org/brunei.doc>

ปลายทางแต่พฤติกรรมของกลุ่มผู้ค้ามนุษย์ที่ได้ทำการจัดหาและหลอกลวงเธอเพื่อวัตถุประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ ก็ถือว่าเข้าองค์ประกอบของการกระทำที่เป็นการค้ามนุษย์

4.2. มาตรการความร่วมมือแบบทวิภาคี

มีประเด็นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งของประเทศสมาชิกอาเซียนในเรื่องของ มาตรการให้ความคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์นอกเหนือไปจากมาตรการภายในของ ประเทศสมาชิกอาเซียนในแต่ละประเทศแล้วก็คือ มาตรการความร่วมมือระหว่างประเทศ ในรูปแบบของความร่วมมือทวิภาคี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปแบบของบันทึกความเข้าใจหรือ ข้อตกลงระหว่างกันซึ่งเป็นการจับคู่กันระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกันเองในการสร้าง ความร่วมมือเป็นการเฉพาะในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์และการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็น เหยื่อจากการค้ามนุษย์ ดังนั้นจึงจะนำบันทึกความเข้าใจและข้อตกลงบางฉบับที่น่าสนใจ มาพิจารณา ดังนี้

4.2.1 ความร่วมมือระหว่างประเทศไทยกับประเทศลาว

มีบันทึกความเข้าใจระหว่างประเทศไทยและประเทศลาวอยู่สองฉบับที่น่าสนใจ และถือว่ามี ความเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์และการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็น เหยื่อจากการค้ามนุษย์ คือ ในปี พ.ศ. 2545 ทั้งสองประเทศได้ทำบันทึกความเข้าใจระหว่างกัน ในเรื่องความร่วมมือในการจ้างแรงงาน และในปี พ.ศ. 2548 ได้ทำบันทึกความเข้าใจระหว่างกัน ในเรื่องความร่วมมือต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก โดยในบันทึกความเข้าใจฉบับนี้ ได้มีการอ้างอิงถึงพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะ ผู้หญิงและเด็กเอาไว้ และคำนิยามของการค้ามนุษย์ตามที่ปรากฏในบันทึกความตกลงฉบับนี้¹⁴⁵ ถือว่ามีความสอดคล้องกับคำนิยามของการค้ามนุษย์ตามที่ปรากฏในพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการ

¹⁴⁵ บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว ว่าด้วยความร่วมมือต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก ข้อ 2 ได้บัญญัติว่า “การค้ามนุษย์ หมายถึง การจัดหา ขนส่ง ขนย้าย ให้ที่พักหรือรับเอาบุคคลโดยการ ข่มขู่ ใช้กำลัง หรือการกระทำอื่นซึ่งมีลักษณะของการข่มขืนใจ ลักพาตัว น้อฉล ใช้กลลวง ใช้อำนาจในทางมิชอบ หรือใช้ความอ่อนแอไปในทางมิชอบ หรือการให้หรือรับเงินหรือ ผลประโยชน์เพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือบุคคลอีกคนหนึ่งโดยมี วัตถุประสงค์เพื่อการแสวงหาประโยชน์ การแสวงหาประโยชน์ให้รวมถึงการแสวงหาประโยชน์ จากผู้อื่น โดยการค้าประเวณีหรือรูปแบบอื่นของการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ แรงงานหรือการ บริการบังคับ แรงงานทาส หรือการใช้แรงงานเชิงทาส การเป็นทาสรับใช้ หรือการตัดอวัยวะ”

ป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะ ผู้หญิงและเด็กด้วย ซึ่งในเรื่องคำนิยามเกี่ยวกับอายุของเด็ก ในบันทึกข้อตกลงฉบับนี้ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า เด็ก หมายถึงบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี (ซึ่งมีสอดคล้องกับบทบัญญัติในพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก) แต่ก็มีข้อยกเว้นเอาไว้ว่า เว้นแต่กฎหมายของภาคีจะระบุไว้เป็นอย่างอื่น ซึ่งในกฎหมายภายในของทั้งประเทศไทยและประเทศลาวนั้นได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่าเด็กหมายถึงบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ ดังนั้นทั้งสองประเทศจึงไม่มีปัญหาในเรื่องความแตกต่างเกี่ยวกับการกำหนดอายุของเด็กและในบันทึกข้อตกลงฉบับนี้ยังได้มีการกล่าวถึงการปกป้องคุ้มครองเหยื่อหรือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กดังมีประเด็นดังนี้

1. มาตรการการคุ้มครองความปลอดภัยให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์¹⁴⁶

ในบันทึกความเข้าใจระหว่างประเทศไทยกับประเทศลาวฉบับนี้ได้มีการกล่าวถึงการให้ความคุ้มครองความปลอดภัยให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ โดยการกำหนดให้หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องของทั้งสองประเทศจัดทำแผนการคุ้มครองความปลอดภัยให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์และพยานในระหว่างที่มีการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดหรือในเวลาภายหลังหากเห็นสมควรเพื่อปกป้องผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์และพยานจากการคุกคามหรือตอบโต้จากผู้กระทำความผิด

2. มาตรการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายกับผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์¹⁴⁷

บันทึกความเข้าใจฉบับนี้ได้บัญญัติรับรองว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์จะได้รับการปกป้องและคุ้มครองทางกฎหมายในระหว่างที่อยู่ในขั้นตอนและกระบวนการส่งกลับประเทศของตน นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้แต่ละประเทศจะต้องให้การช่วยเหลือทางด้านกฎหมายกับผู้ตกเป็นเหยื่ออย่างถูกต้องและยุติธรรม

3. มาตรการช่วยเหลือทางด้านสวัสดิการสังคม¹⁴⁸

ทั้งประเทศไทยและประเทศลาวเล็งเห็นถึงการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่นอกเหนือจากการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย ดังนั้นในบทบัญญัติของบันทึกข้อตกลงฉบับนี้จึงได้กล่าวถึง การให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์ในการรักษาสุขภาพของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ รวมทั้งมาตรการอื่นๆในการฟื้นฟูแก้ไข

¹⁴⁶ เรื่องเดียวกัน, ข้อ 13

¹⁴⁷ เรื่องเดียวกัน, ข้อ 6 และ ข้อ 7

¹⁴⁸ เรื่องเดียวกัน, ข้อ 16 ข้อ 17

หรือเชี่ยวชาญ เช่น การอบรมวิชาชีพและอบรมทักษะชีวิตต่างๆ เพื่อให้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้กลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ

4. การประสานงานเพื่อดำเนินการส่งตัวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์กลับประเทศ¹⁴⁹

ในบันทึกข้อตกลงฉบับนี้ได้บัญญัติถึงการกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางกลับประเทศของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์จะต้องมีหน้าที่ในการประสานงานในการรับส่ง การรักษาความปลอดภัยให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ และจะต้องดำเนินการแจ้งรายชื่อและข้อมูลต่างๆของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์โดยผ่านช่องทางการทูตให้กับรัฐภาคีที่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์มีสำมะโนครัว หรือมีภูมิลำเนา หรือมีถิ่นที่อยู่ได้ทราบ หรือหากว่ารัฐภาคีที่จะเป็นผู้รับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์นั้นได้รับรองถึงสถานะของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์นั้นแล้ว ก็ให้ทั้งสองฝ่ายดำเนินการในการรับตัวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์กลับประเทศ

4.2.2. ความร่วมมือระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชา¹⁵⁰

ในปี พ.ศ. 2546 (ค.ศ.2003) ประเทศไทยและประเทศกัมพูชาได้มีความร่วมมือกัน โดยการทำบันทึกความเข้าใจระหว่างกันในเรื่องของการจัดการค้าเด็กและผู้หญิง และได้มีการกล่าวถึงมาตรการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ไว้ และได้มีการอ้างถึงพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กเอาไว้ ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจว่าค่านิยมของการค้าเด็กและหญิง¹⁵¹ตามบันทึกความเข้าใจ

¹⁴⁹ เรื่องเดียวกัน, ข้อ 14. และ ข้อ 15.

¹⁵⁰ บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา เรื่องความร่วมมือทวิภาคีว่าด้วยการจัดการค้าเด็กและหญิงและการช่วยเหลือเหยื่อของการค้ามนุษย์

¹⁵¹ เรื่องเดียวกัน, ข้อ 2 (ก) ได้บัญญัติว่า “การค้าเด็กและหญิง” หมายถึง การจัดหาขนส่ง ขนย้าย ให้ที่พัก หรือรับบุคคล โดยการข่มขู่ ใช้อำนาจ หรือการกระทำอื่นซึ่งมีลักษณะของการข่มขืนใจ ลักพาตัว น้อฉล ใช้อกลวง ใช้อำนาจในทางมิชอบ หรือใช้ความอ่อนแอไปในทางมิชอบ หรือการให้หรือรับเงินหรือผลประโยชน์เพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือบุคคลอีกคนหนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการแสวงหาประโยชน์ การแสวงหาประโยชน์ให้รวมถึงการแสวงหาประโยชน์จาก ผู้อื่นโดยการค้าประเวณีหรือรูปแบบอื่นของการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ แรงงานหรือการบริการบังคับ แรงงานทาสหรือการใช้แรงงานเยี่ยงทาส การเป็นทาสรับใช้หรือการตัดอวัยวะ

ฉบับนี้จึงมีความสอดคล้องกับค่านิยมในบทบัญญัติของพิธีสารเพิ่มเติมนั่นเอง ส่วนในประเด็นของการให้ความคุ้มครองช่วยเหลือเด็กและผู้หญิงที่ถูกค้านั้นก็มีความน่าสนใจดังนี้

1. การไม่ดำเนินคดีอาญากับเด็กและผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์¹⁵²

ทั้งประเทศไทยและ ประเทศกัมพูชาเห็นตรงกันว่าทั้งเด็กและผู้หญิงที่ถูกนำมาค้ามนุษย์นั้นคือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อไม่ใช่ผู้กระทำความผิด ดังนั้นจึงได้กำหนดข้อตกลงกันไว้อย่างชัดเจนว่าจะไม่ดำเนินคดีกับบุคคลดังกล่าวในความผิดฐานเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และบุคคลเหล่านี้จะไม่ถูกกักกันไว้ในศูนย์กักกันคนเข้าเมืองในระหว่างที่รอการส่งกลับประเทศ แต่จะอยู่ในความดูแลของหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องของแต่ละประเทศโดยหน่วยงานเหล่านี้จะเป็นผู้จัดหาที่พักอาศัยให้กับบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ตามนโยบายของแต่ละประเทศ

2. มาตรการรักษาความปลอดภัยให้กับเด็กและผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์¹⁵³

ในบันทึกความเข้าใจฉบับนี้ได้มีข้อกำหนดในเรื่องการรักษาความปลอดภัยให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์และพยาน ตามโครงการคุ้มครองความปลอดภัยให้กับเหยื่อและพยานในกรณีที่อาจเกิดการถูกคุกคามหรือตอบโต้จากฝ่ายของผู้กระทำความผิดในระหว่างการดำเนินคดีหรือหลังการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด

3. การชดเชยค่าเสียหายให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์¹⁵⁴

ในบันทึกความเข้าใจระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชาฉบับนี้ได้มีการรับประกันสิทธิของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ไว้ว่า ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ และยังมีสิทธิในการเรียกให้ผู้กระทำความผิดชดเชยเงินค่าจ้างที่ตนเองยังไม่ได้รับได้ด้วย นอกจากนี้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

(ข) ความยินยอมของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการค้าเด็กและหญิงต่อการแสวงประโยชน์ตามที่มิเจตนาตามที่ได้ระบุไว้ในวรรค (ก) ของข้อนี้จะไม่เป็นประเด็นพิจารณา ในกรณีที่มีการใช้วิธีการตามที่ระบุไว้ในวรรค (ก)

(ค) เด็กซึ่งถูกจัดหา ขนส่ง ขนย้าย หรือให้ที่พัก เพื่อวัตถุประสงค์ในการแสวงประโยชน์จะถือว่าเป็น “เหยื่อของการค้ามนุษย์” แม้มิได้ใช้วิธีการที่ระบุไว้ในวรรค(ก) ของข้อนี้ก็ตาม

(ง) เด็ก หมายถึง บุคคลใดซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

¹⁵² เรื่องเดียวกัน, ข้อ 7 (ก)

¹⁵³ เรื่องเดียวกัน, ข้อ 7(ค) ข้อ 15

¹⁵⁴ เรื่องเดียวกัน, ข้อ 8

ยังสามารถเรียกคืนทรัพย์สินของตนเองที่เจ้าหน้าที่รับไว้ในระหว่างกระบวนการควบคุมตัวหรือกระบวนการทางอาญาอื่นหากทรัพย์สินนั้นไม่ได้ถูกโต้แย้งสิทธิ

4. มาตรการให้ความช่วยเหลือทางด้านสวัสดิการสังคม¹⁵⁵

ทั้งประเทศไทยและประเทศกัมพูชาได้เห็นพ้องต้องกันว่าจะต้องให้การช่วยเหลือไม่ให้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ต้องทนทุกข์ทรมานหรือได้รับความกระทบกระเทือนทางด้านจิตใจในกระบวนการทางศาลเพิ่มขึ้นอีก นอกจากนี้ยังจะต้องจัดให้มีการบริการด้านการรักษาพยาบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ติดเชื้อ HIV /AIDS จะต้องได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง การให้การศึกษาแก่เหยื่อที่เป็นเด็กที่อยู่ในวัยเรียน รวมทั้งการฝึกอาชีพ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้กลับเข้าสู่สังคมและครอบครัวได้อย่างปลอดภัยและภาคภูมิใจในตนเอง

5. มาตรการในการส่งตัวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์กลับประเทศของตนเอง¹⁵⁶

ตามบทบัญญัติในบันทึกความเข้าใจฉบับนี้ได้กำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ประสานงานในการดำเนินการส่งเด็กและผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์กลับประเทศ โดยเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบจะต้องดำเนินการติดต่อโดยใช้ช่องทางการทูตในการแจ้งต่อรัฐบาลอีกฝ่ายหนึ่งให้ทราบล่วงหน้าถึงการส่งตัวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อกลับประเทศ และการดำเนินการต่างๆ จะต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

4.2.3. ความร่วมมือระหว่างประเทศกัมพูชากับประเทศเวียดนาม¹⁵⁷

ประเทศกัมพูชาและประเทศเวียดนามได้มีข้อตกลงเกี่ยวกับการบริหารจัดการค้ามนุษย์กรณีผู้หญิงและเด็กและการช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์เอาไว้ ในปี พ.ศ.2548 (ค.ศ.2005) โดยในข้อตกลงดังกล่าวได้มีการอ้างถึงพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กของสหประชาชาติและเมื่อได้มีการพิจารณาถึงมาตรการในการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในข้อตกลงฉบับนี้แล้วก็มีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

¹⁵⁵ เรื่องเดียวกัน, ข้อ 18 ข้อ 19

¹⁵⁶ เรื่องเดียวกัน, ข้อ 16 ข้อ 17

¹⁵⁷ Agreement between the Royal Government of Cambodia and the Government of the Socialist Republic of Vietnam on Bilateral Cooperation for Eliminating Trafficking in Women and Children and Assisting Victims of Trafficking.

1. การไม่ดำเนินคดีอาญากับผู้หญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์¹⁵⁸

ทั้งประเทศกัมพูชาและประเทศเวียดนามเห็นพ้องต้องกันว่าผู้หญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์นั้นไม่ถือว่าเป็นบุคคลที่กระทำผิดกฎหมายว่าด้วยการเข้าเมืองนอกจากนี้ก็จะไม่ถูกต้องขอล่าอาหาหรือถูกดำเนินคดีในความคิดเกี่ยวกับการค้าประเวณีด้วยและในช่วงระยะเวลาที่กำลังดำเนินการส่งตัวกลับประเทศของตนบุคคลผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ก็จะไม่ถูกกักตัวหรือกักขังไว้ในศูนย์กักกันคนเข้าเมือง แต่บุคคลเหล่านี้จะได้รับการดูแลในสถานที่ปลอดภัยตามที่แต่ละประเทศจะได้พิจารณาตามความเหมาะสม

2. มาตรการรักษาความปลอดภัยให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์¹⁵⁹

ในเรื่องของการรักษาความปลอดภัยให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์นั้นทั้งรัฐบาลของประเทศกัมพูชาและประเทศเวียดนามได้กำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ดูแลและรับประกันความปลอดภัยให้กับบุคคลผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ นอกจากนี้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์จะได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมและเหมาะสมไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการดำเนินการส่งตัวกลับหรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นศาล

3. การชดใช้ค่าเสียหายให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์¹⁶⁰

ในข้อตกลงฉบับนี้ได้มีบัญญัติที่รับรองสิทธิของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ว่าบุคคลดังกล่าวมีสิทธิที่จะเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ได้นอกจากนี้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ยังมีสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการเรียกร้องสิทธิต่างๆของตนเองไม่ว่าจะเป็นการชดใช้ค่าเสียหายหรือการได้รับการเยียวยาอื่นๆในทางศาล

4. การมีสิทธิได้รับค่าจ้างที่ยังค้างชำระ¹⁶¹

ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์มีสิทธิที่จะให้ผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์จ่ายค่าแรงที่ยังค้างชำระกับผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ นอกจากนี้ผู้ที่กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ยังจะต้องรับผิดชอบส่งคืนทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบจากการค้ามนุษย์หรือจากการกระทำละเมิดหรือแสวงหาประโยชน์จากผู้หญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ด้วย

¹⁵⁸ Ibid., Article 5. paragraph 1., 2.

¹⁵⁹ Ibid., Article 5. paragraph 3., 4.

¹⁶⁰ Ibid., Article 6. paragraph 3., 5.

¹⁶¹ Ibid. Article 4., 2.

5. มาตรการในการส่งตัวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์กลับประเทศ¹⁶²

ทั้งประเทศกัมพูชาและประเทศเวียดนามเห็นตรงกันว่าจะใช้ช่องทางทางการทูตในการติดต่อประสานงานระหว่างกันและจัดตั้งจุดประสานงานขึ้นมาเป็นการเฉพาะเพื่อทำงานเกี่ยวกับการดำเนินการส่งตัวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์กลับสู่ประเทศของตนเองอย่างรวดเร็วและปลอดภัย นอกจากนี้ในขั้นตอนของการดำเนินการดังกล่าวจะต้องเป็นไปโดยการพินัยในศักดิ์ศรีและผลประโยชน์ของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

6. มาตรการในส่วนของสวัสดิการสังคม¹⁶³

การฟื้นฟูสภาพจิตใจและการพยายามให้ผู้ที่ถูกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์สามารถกลับเข้าไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกตินั้นถือเป็นจุดมุ่งหมายหลักอย่างหนึ่งของทั้งประเทศกัมพูชาและประเทศเวียดนาม ดังนั้นทั้งสองประเทศจึงได้กำหนดให้มีการสร้างมาตรการที่เหมาะสมในการเยียวยาผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการให้การรักษาพยาบาลทางการแพทย์ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่ติดเชื้อ HIV /AIDS การให้โอกาสทางการศึกษากับเด็ก การรับประกันว่าผู้หญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์จะไม่ถูกประณามหรือถูกกีดกันจากสังคม

4.2.4 ความร่วมมือระหว่างประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย¹⁶⁴

เป็นที่ทราบกันว่าปัญหาการค้ามนุษย์นั้นมีความเกี่ยวข้องและโยงถึงปัญหาอื่นๆ อีกหลายด้านและปัญหาหนึ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ก็คือปัญหาเรื่องแรงงาน ดังนั้นเราจึงจะเห็นว่า มีหลายประเทศในภูมิภาคอาเซียนที่หันมาทำความตกลงระหว่างกันในเรื่องของการแก้ไขปัญหาแรงงาน ในปี ค.ศ. 2006 ประเทศมาเลเซียและประเทศอินโดนีเซียได้ทำบันทึกความเข้าใจระหว่างกันในเรื่องของลูกจ้างชาวอินโดนีเซียที่มาทำงานรับใช้ภายในบ้านอยู่ในประเทศมาเลเซีย ซึ่งตามบทบัญญัติในความตกลงฉบับนี้มีผู้เขียนข้อสังเกตว่า ไม่ค่อยมีข้อตกลงที่เป็นประโยชน์กับผู้ที่เป็นลูกจ้างและไม่มีมาตรการที่ให้ความคุ้มครองแรงงานของฝ่ายลูกจ้างในทางที่จะเป็นประโยชน์กับลูกจ้างโดยตรงในกรณีที่ลูกจ้างถูกทำละเมิด แต่กลับเป็นการตั้งข้อกำหนดและกฎเกณฑ์ที่เป็นภาระกับฝ่ายลูกจ้าง ส่วนความรับผิดชอบของนายจ้างที่มีต่อลูกจ้างนั้นก็เป็นที่ที่โดยทั่วไปที่นายจ้างต้องพึงปฏิบัติโดยปกติอยู่แล้ว ส่วนหน่วยงานของทั้งสองประเทศที่ด้งขึ้นมา

¹⁶² Ibid., Article 11., 12.

¹⁶³ Ibid. Article 13.

¹⁶⁴ Memorandum of Understanding between the Government of the Republic of Indonesia on the Government of Malaysia on the Recruitment and Placement of Indonesia Domestic Workers

โดยเฉพาะในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายลูกจ้าง(ของอิน โคนีเซีย) และนายจ้าง(ของมาเลเซีย)นั้นก็เข้าไปในแนวทางของการควบคุมและจับผิดมากกว่าที่จะเป็นการทำงานในเชิงของการคุ้มครองและปกป้องสิทธิและสวัสดิภาพของลูกจ้าง

4.3 มาตรการความร่วมมือแบบพหุภาคี

4.3.1 ความร่วมมือช่วยเหลือระหว่างกันผ่านทางอาญา

ประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศได้มีความร่วมมือระหว่างกันผ่านทางอาญาโดยได้ทำสนธิสัญญาต่อกัน เช่น สนธิสัญญาความร่วมมือระหว่างกันผ่านทางอาญาของประเทศบรูไนดารุซซาลาม ประเทศกัมพูชา ประเทศอิน โคนีเซีย ประเทศลาว ประเทศมาเลเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศสิงคโปร์และประเทศเวียดนามซึ่งได้มีการลงนามเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน ค.ศ. 2004¹⁶⁵ สนธิสัญญาฉบับนี้ได้วางแนวทางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางการให้ความช่วยเหลือกันในการหาพยานหลักฐาน การค้น การยึดและการส่งเอกสารที่เป็นประโยชน์ต่อการแสวงหาข้อเท็จจริงทางคดี ซึ่งเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในสนธิสัญญาดังกล่าวแล้วก็น่าจะสามารถนำมาปรับใช้ได้กับกรณีของการให้ความคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้กล่าวคือ หากผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์จะต้องให้รายละเอียดเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดี แต่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ไม่ได้อยู่ในดินแดนของรัฐผู้รับการค้ามนุษย์แล้วแต่ได้กลับมาอยู่ในดินแดนของประเทศตนเอง ซึ่งหากประเทศผู้รับการค้ามนุษย์ต้องการที่จะทราบถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นก็น่าจะสามารถใช้ช่องทางความร่วมมือตามสนธิสัญญานี้หรือน่าจะรวมถึงการปรับใช้อย่างกว้างในกรณีที่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ยังอยู่ในดินแดนของรัฐผู้รับการค้ามนุษย์อยู่ แต่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ไม่ต้องการที่จะอยู่ในดินแดนรัฐผู้รับการค้ามนุษย์และไม่ต้องการที่จะเป็นพยานในคดีซึ่งอาจเป็นการไม่สะดวกหรือจะต้องใช้เวลานานและผู้ตกเป็นเหยื่อต้องการที่จะประเทศของตนเอง รัฐที่เกี่ยวข้องควรที่จะดำเนินการส่งตัวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อให้ได้กลับประเทศของตนเองตามความต้องการของเขา หลังจากนั้นจึงใช้ช่องทางในเรื่องการขอข้อมูลจากพยาน(ตัวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์) หากเขาสมัครใจที่จะให้ข้อมูลในขณะที่อยู่ในประเทศของตนเอง นอกจากนี้ในส่วนของประเทศสมาชิกอาเซียนแต่ละประเทศที่ได้ทำสนธิสัญญาความร่วมมือทางอาญากับประเทศต่างๆ ก็ที่น่าจะนำแนวทางที่ปรากฏในสนธิสัญญาที่ตนได้ทำไว้มาปรับใช้ได้กับการให้ความช่วยเหลือคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้เช่นกัน

¹⁶⁵ Treaty on Mutual Assistance in Criminal Matters

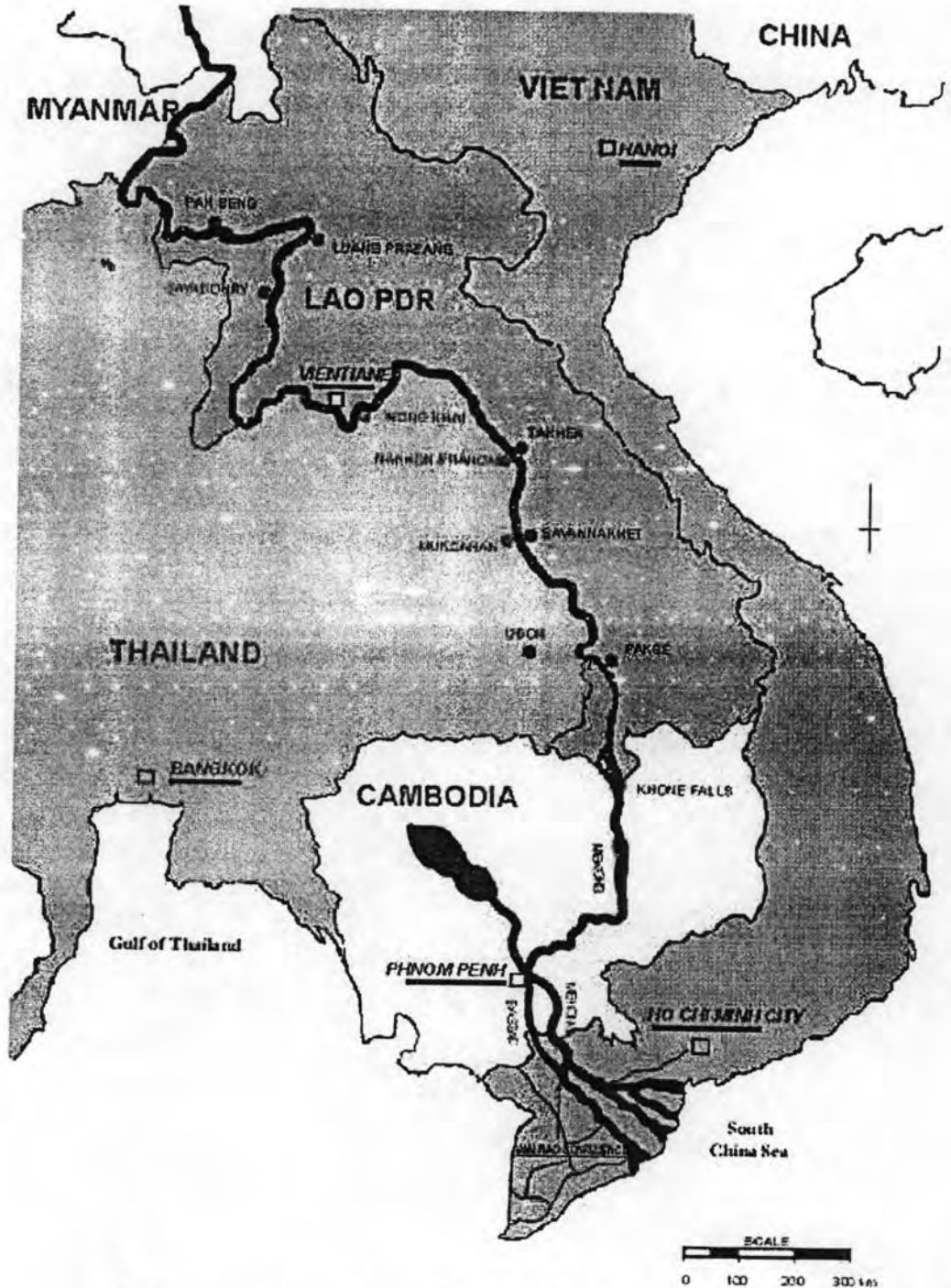
4.3.2 ความร่วมมือในเรื่องการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

มีประเด็นที่น่าสนใจมากเรื่องหนึ่งคือ ในปี ค.ศ. 1999 มีหลายประเทศ ที่ได้ให้ความสนใจกับปัญหาการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ซึ่งประเทศเหล่านี้ได้แก่ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น เกาหลี(ใต้) ลาว มาเลเซีย พม่า นิวซีแลนด์ ปาปัวนิวกินี ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ศรีลังกา ไทย และเวียดนาม (ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีประเทศที่เป็นสมาชิกอาเซียนอยู่ในกลุ่มนี้ถึงเจ็ดประเทศ) ทั้งหมดได้ร่วมกันแสดงเจตนาในปฏิญญากรุงเทพฯว่าด้วยการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย¹⁶⁶ โดยในปฏิญญาดังกล่าวได้มีการยอมรับว่าการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายนั้นมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาเรื่องการค้ามนุษย์ มีการกล่าวถึงประเทศที่เป็นต้นทาง ทางผ่านและปลายทางของการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายนี้จะต้องหามาตรการในการป้องกันการลักลอบเข้าเมือง รวมทั้งจะต้องมีการร่วมมือกันทั้งในระดับทวิภาคี พหุภาคีและระดับภูมิภาคในการแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อแก้ไขปัญหาการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและการค้ามนุษย์ นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงการปฏิบัติต่อผู้ที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายอย่างมีมนุษยธรรม ซึ่งหากพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของประเทศต่างๆ ตามที่ปรากฏในปฏิญญาดังกล่าวแล้วก็ถือได้ว่าเป็นเรื่องที่น่ายินดีที่รัฐต่างๆ เห็นความสำคัญของผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ แต่อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตว่าปฏิญญาดังกล่าวไม่ได้มีข้อผูกมัดที่ชัดเจนกับรัฐที่แสดงเจตนา แต่เป็นเสมือนเวทีในการแสดงความคิดเห็นร่วมกันเท่านั้น ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจว่าเหตุใดจึงมีช่องว่างในเรื่องของการให้ความคุ้มครองผู้ที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเสมอในทางปฏิบัติ และไม่เว้นแม้แต่ในเวทีของอาเซียนดังที่จะกล่าวต่อไปเมื่อถึงหัวข้อของการร่วมมือในระดับภูมิภาค

¹⁶⁶ Bangkok Declaration on Irregular Migration (1999)

4.4. มาตรการความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาค

รูปที่ 5 แผนที่ทางภูมิศาสตร์ของประเทศลุ่มน้ำแม่โขง

เมื่อพิจารณาจากสภาพภูมิศาสตร์ของบริเวณลุ่มน้ำโขงแล้ว เราสามารถเห็นได้ว่า มีประเทศต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอยู่หกประเทศ คือ ประเทศสมาชิกอาเซียนห้าประเทศ อันได้แก่ ประเทศพม่า ประเทศลาว ประเทศพม่า ประเทศไทย ประเทศเวียดนาม และประเทศที่ไม่ใช่สมาชิกอาเซียนอีกหนึ่งประเทศ คือ ประเทศจีนและบริเวณลุ่มน้ำโขงนี้เองที่ถูกระบุว่าเป็นแหล่ง

ที่มาและเส้นทางของขบวนการค้ามนุษย์ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และถือเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาการค้ามนุษย์ในระดับที่รุนแรง ดังนั้นในปี ค.ศ. 2004 (พ.ศ. 2547) ประเทศต่างๆ เหล่านี้จึงได้จับมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ที่มีขึ้นในอนุภูมิภาคนี้อย่างจริงจังและได้มีการดำเนินการในเชิงรุกด้วยการสร้างความร่วมมือในระดับรัฐมนตรีของประเทศที่ตั้งอยู่บริเวณลุ่มน้ำโขงเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ขึ้นมา (COMMIT)¹⁶⁷ และในปี พ.ศ. 2548 ทั้งหกประเทศก็ได้ร่วมกันลงนามในบันทึกความเข้าใจ ว่าด้วยความร่วมมือในการต่อต้านการค้ามนุษย์ในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง¹⁶⁸ ซึ่งในบันทึกความเข้าใจดังกล่าวได้มีการกล่าวถึงมาตรการให้ความคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ดังนี้

1. การให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายกับผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์
2. การจัดหาล่ามแปลภาษาให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์
3. การจัดหาที่พักอาศัยให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์
4. การให้ความช่วยเหลือทางด้านการแพทย์ การดูแลสุขภาพของผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์
5. การให้ความช่วยเหลือทางด้านสวัสดิการสังคม การให้การศึกษา การบำบัดฟื้นฟูให้ผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้กลับคืนสู่สังคมได้อีกครั้ง
6. การส่งผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ให้กลับประเทศอย่างปลอดภัย
7. การให้สถานทูตหรือสถานกงสุลเข้ามามีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

ความร่วมมือของกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงนี้ หากจะมองในแง่ของการวางนโยบายและการปฏิบัติแล้วต้องยอมรับว่าความร่วมมือของประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงมีความก้าวหน้าและมีผลงานให้เห็นอย่างต่อเนื่อง(มากกว่าความร่วมมือของอาเซียน) นอกจากนี้เรายังจะสามารถเห็นได้ว่าการประสานความร่วมมือและการเข้ามามีบทบาทขององค์กรเอกชน เช่น IOM¹⁶⁹ และองค์กรของสหประชาชาติ เช่น ILO¹⁷⁰ ในการพัฒนากลยุทธ์ และสร้างยุทธศาสตร์ในการต่อต้านการค้ามนุษย์ในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง รวมทั้งการสร้างเครือข่ายในการติดตามช่วยเหลือและให้ความคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในระดับที่น่าพอใจและมีความต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

¹⁶⁷ The Coordinated Mekong Ministerial Initiative Against Trafficking

¹⁶⁸ Memorandum Of Understanding Cooperation Against Trafficking in Persons in The Great Mekong Sub- Region

¹⁶⁹ International Organization for Migration

¹⁷⁰ International Labour Organization

4.5 มาตรการในระดับภูมิภาค

ความร่วมมือของอาเซียนในการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิง และเด็ก

ในปีค.ศ.2004 (ภายหลังจากที่องค์การสหประชาชาติได้มีพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก ประมาณสองปี) อาเซียนได้แสดงให้เห็นว่าอาเซียนเองได้ให้ความสำคัญกับปัญหาค้ามนุษย์ และมีความพยายามในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยอาเซียนได้มีปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กออกมา¹⁷¹ ในปฏิญญาดังกล่าวได้มีการกล่าวถึงความร่วมมือกันในการจัดการกับปัญหาค้ามนุษย์และการแสดงออกว่าประเทศสมาชิกอาเซียน มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติและพิธีสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง(ในฐานะภาคีสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ) ซึ่งน่าจะหมายรวมถึงพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก โดยในปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กฉบับนี้ ได้มีการให้คำรับรองในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในประเด็นดังต่อไปนี้

1. การให้คำรับรองว่าจะปฏิบัติต่อผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์โดยมีมนุษยธรรมคำนึงถึงศักดิ์ศรีและสิทธิมนุษยชนของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ
2. การแยกผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ออกจากการเป็นผู้กระทำความผิด
3. การให้ความช่วยเหลือทางสังคม เช่นการจัดให้ผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้รับการบริการทางการแพทย์หรือได้รับความช่วยเหลืออื่นๆ ตามความเหมาะสม
4. การรับรองว่าจะตรวจหาประเทศต้นทางและสัญชาติของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์และดำเนินการส่งตัวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์กลับประเทศของตนเองโดยไม่ชักช้า

จากบทบัญญัติของปฏิญญาดังกล่าวทำให้เราเห็นได้ว่าแนวคิดอันเป็นแม่แบบของปฏิญญาดังกล่าวนั้นมาจากพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กนั่นเอง ซึ่งแม้ว่าในบทบัญญัติของปฏิญญาดังกล่าวนั้นจะได้มีการกล่าวถึงการให้ความคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ไว้หลายประการ (โดยมีการกล่าวถึงหลักมนุษยธรรมและหลักสิทธิมนุษยชน) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแยกผู้เสียหายออกจากการผู้กระทำความผิด แต่สิ่งหนึ่งที่เราไม่อาจมองข้ามไปได้ก็คือปฏิญญาดังกล่าวนั้นไม่ได้มีสภาพในการผูกมัด

¹⁷¹ Asean Declaration Against Trafficking in Persons Particularly Women and Children (2004)

หรือบังคับประเทศสมาชิกอาเซียนแต่อย่างใด แต่เป็นการแสดงเจตนารมณ์ร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิก อาเซียนต่อการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์และการสร้างมาตรการในการให้ความคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในมุมมองแบบกว้างๆ ดังนั้นการที่จะดำเนินการอย่างจริงจังต่อการสร้างมาตรการให้ความคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์อย่างเป็นทางการนั้นคงจะต้องอาศัยความจริงใจในการดำเนินการของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นสำคัญ

ความร่วมมือของอาเซียนในการแก้ไขปัญหาแรงงานข้ามชาติ

ในเดือนมกราคม ค.ศ. 2007 อาเซียนได้แสดงให้เห็นว่าอาเซียนได้เล็งเห็นความสำคัญของการปกป้องและสนับสนุนแรงงานข้ามชาติ ดังนั้นในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ 12 ณ ประเทศฟิลิปปินส์ เราจึงได้เห็นปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการปกป้องและส่งเสริมสิทธิของแรงงานข้ามชาติ¹⁷² ในปฏิญญานี้ได้มีการกล่าวอ้างอิงถึงปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติในทุกรูปแบบต่อสตรีและอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก รวมทั้งได้มีการกล่าวถึงมาตรการในการปกป้องและส่งเสริมสิทธิของแรงงานข้ามชาติ การให้รัฐผู้รับแรงงานข้ามชาติมีความเคารพในสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ใช้แรงงาน(รวมทั้งบุคคลอื่นที่เป็นสมาชิกในครอบครัวของแรงงานข้ามชาติด้วย) นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงกฎ ข้อบังคับ หรือกฎหมายของรัฐผู้รับแรงงานข้ามชาติที่จะต้องไม่เป็นไปในทางที่จะทำให้ลายสิทธิของแรงงานข้ามชาติ อีกทั้งยังมีการสร้างพันธกรณีให้กับรัฐสมาชิก(ภายใต้ความสะดวกของรัฐสมาชิก) จัดหามาตรการให้แรงงานข้ามชาติได้รับความสะดวกและสามารถเข้าถึงระบบความยุติธรรมในรัฐผู้รับแรงงานข้ามชาติได้หากเกิดการละเมิดสิทธิหรือมีการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายต่อแรงงานข้ามชาติ จากแนวทางที่กล่าวมาแม้จะเป็นที่น่าพอใจว่าอาเซียนได้เห็นถึงความสำคัญของแรงงานข้ามชาติและพอที่จะทำให้เห็นแนวทางที่เป็นรูปเป็นร่างได้บ้างในการให้ความคุ้มครองกับกรณีของแรงงานข้ามชาติ แต่ก็ยังมีประเด็นที่ต้องพิจารณาในเรื่องประเภทของแรงงานข้ามชาติเนื่องจากเป็นที่รู้กันว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์นั้น ส่วนมากเป็นแรงงานข้ามชาติที่เข้าเมืองโดยไม่มีเอกสารการเข้าเมืองที่ถูกต้องหรืออาจเป็นการลักลอบเข้าเมืองมา แต่ความที่ปรากฏในปฏิญญานี้ได้มีการบัญญัติว่าปฏิญญานี้จะไม่ใช้ตีความที่ครอบคลุมไปถึงแรงงานข้ามชาติที่ไม่มีเอกสารเข้าเมืองที่ถูกต้องซึ่งทำให้เกิดปัญหาขึ้นมาว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่เป็นแรงงานข้ามชาติที่ไม่มีเอกสารก็ยังคงถูกมองข้ามและเป็นปัญหาที่ไม่มีใครอยากเข้าไปสอดแทรกแม้แต่ในเวทีของอาเซียนที่เป็นกลุ่มประเทศที่ประสบกับปัญหาแรงงานข้ามชาติที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายในระดับวิกฤติ

¹⁷² Asean Declaration on the Protection and Promotion of the Rights of Migrant Workers

ตารางที่ 4 ตารางสรุปการส่งออกของประเทศสมาชิกอาเซียนในการบัญญัติกฎหมายเฉพาะเรื่อง
การคุ้มครองและการมีแผนปฏิบัติการแห่งชาติเรื่องการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์

ประเทศ	มีกฎหมายเฉพาะเรื่อง การคุ้มครอง	ไม่มีกฎหมายเฉพาะ เรื่องการคุ้มครอง	มีแผนปฏิบัติการ แห่งชาติเรื่องคุ้มครอง
ไทย	-	/	/
ลาว	/	-	-
พม่า	/	-	-
กัมพูชา	-	/	/
เวียดนาม	-	/	/
ฟิลิปปินส์	/	-	/
อินโดนีเซีย	-	/	/
มาเลเซีย	-	/	-
สิงคโปร์	-	/	-
บรูไนดารุสซาลาม	/	-	-

จากภาพรวมทั้งหมดเราสามารถเห็นได้ว่าประเทศสมาชิกอาเซียนสี่ประเทศ
อันได้แก่ ประเทศลาว ประเทศพม่า ประเทศฟิลิปปินส์และประเทศบรูไนดารุสซาลาม มีกฎหมาย
เฉพาะในเรื่องการคุ้มครอง ส่วนประเทศสมาชิกอาเซียนที่เหลืออีกหกประเทศที่ไม่มีกฎหมาย
เฉพาะเรื่องการคุ้มครอง คือ ประเทศไทย ประเทศกัมพูชา ประเทศเวียดนาม ประเทศ
อินโดนีเซีย ประเทศมาเลเซียและประเทศสิงคโปร์ ประเทศต่างๆเหล่านี้ที่แม้ว่าจะไม่มีกฎหมาย
เฉพาะเรื่องการคุ้มครองก็ตาม แต่เราก็จะเห็นว่าในบทบัญญัติของกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่นๆ
ได้มีการกล่าวถึงการกระทำที่เป็นการค้าหญิงและเด็กไว้และได้บัญญัติให้การกระทำในลักษณะนี้
เป็นความผิด ดังนั้นโดยหลักแล้วหากเกิดการกระทำที่เข้าข่ายความผิดที่เป็นการคุ้มครอง
ในดินแดนของประเทศสมาชิกอาเซียนเหล่านี้ผู้กระทำความผิดก็ไม่อาจที่จะหลุดพ้นความรับผิดชอบ
ไปได้และสิ่งที่ต่อเนื่องตามมาก็คือเรื่องของการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายหรือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ
จากการคุ้มครองซึ่งแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนก็มีมาตรการให้ความคุ้มครองในแต่ละส่วน
ตามแนวทางของตนเองโดยอาจมีความแตกต่างกันบ้างในบางประเด็น แต่โดยส่วนใหญ่แล้ว
ในมาตรการหลักๆ ก็จะมีคล้ายคลึงกัน เช่น การให้ความปลอดภัย การทดแทนความเสียหาย
การฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ นอกจากนี้ก็จะเห็นได้ว่าประเทศสมาชิกอาเซียนเองได้มีความร่วมมือ
ระหว่างกันในรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการทำข้อตกลงในรูปแบบของการทำบันทึกความเข้าใจ

การทำสนธิสัญญา การรวมกลุ่มกันในระดับอนุภูมิภาคหรือแม้กระทั่งในระดับภูมิภาคเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์และให้ความช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะความร่วมมือของอนุภูมิภาคประเทศลุ่มน้ำโขงที่ถือว่ามีความก้าวหน้า จริงจังและมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตาม เราจะเห็นได้ว่าในแต่ละมาตรการไม่ว่าจะเป็นมาตรการในระดับภายในประเทศหรือระหว่างประเทศยังคงมีประเด็นที่เป็นปัญหาและยังไม่ครอบคลุมพอที่จะให้ความช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้อย่างเต็มที่ เวทีการประชุมในทางระหว่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวทีของอาเซียนยังไม่สามารถที่จะเข้าไปมีบทบาทในการสร้างความกดดันให้กับประเทศสมาชิกอาเซียนในการให้ความสำคัญกับตัวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ทั้งๆที่อาเซียนเองได้แสดงเจตนาที่จะปฏิบัติตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยอาชญากรรมข้ามชาติและพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กและการแสดงเจตนาในการแยกผู้เสียหายออกจากการเป็นผู้กระทำความผิดไว้ในปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก แต่ก็เห็นได้ว่าในทางปฏิบัติยังคงมีปัญหาในเรื่องการลงโทษผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์อยู่ในบางประเทศ โดยเฉพาะประเทศสิงคโปร์และประเทศมาเลเซียหรือแม้แต่ในประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีกฎหมายเฉพาะเรื่องของการค้ามนุษย์หรือประเทศที่ไม่มีกฎหมายเฉพาะเรื่องการค้ามนุษย์ แต่ได้วางแนวทางหลักปฏิบัติในการยอมรับว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ไม่ใช่ผู้กระทำความผิดแต่เป็นผู้เสียหาย ก็ยังคงมีความแตกต่างกันในเรื่องของฐานความผิดที่จะไม่ดำเนินคดีกับผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์หรือในมาตรการเรื่องการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ เราก็จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกันในส่วนของแต่ละประเทศบางประเทศก็ได้บัญญัติไว้อย่างละเอียดแต่บางประเทศก็บัญญัติไว้เป็นแนวทางปฏิบัติอย่างกว้างๆ ดังนั้นจึงทำให้เห็นได้ว่าหากประเทศสมาชิกอาเซียนได้แสดงเจตนาในการเข้าเป็นภาคีของพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กแล้ว ประเทศสมาชิกอาเซียนเหล่านี้จะต้องดำเนินการสร้างกฎหมายและวางหลักปฏิบัติเพิ่มเติมขึ้นมาในหลายส่วนและจะต้องพยายามให้เกิดประโยชน์สูงสุดให้กับตัวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ด้วย ในขณะที่เดียวกันในระดับของภูมิภาคในส่วนของเวทีอาเซียนควรที่จะต้องสร้างบรรทัดฐาน แนวทางปฏิบัติและสภาพผูกมัดให้กับประเทศสมาชิกในการสร้างมาตรการให้ความคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ขึ้นมา โดยเริ่มต้นที่การอาศัยฐานจากปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กในการสร้างความกดดันกับประเทศสมาชิกอาเซียนในเรื่องของการเห็นความสำคัญของปัญหาการค้ามนุษย์และการยอมรับว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ไม่ใช่ผู้กระทำความผิดแต่เป็นผู้เสียหายและการสร้างมาตรการให้ความคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในด้านต่างๆ และการผลักดันให้ประเทศสมาชิกอาเซียนที่ยังไม่ได้เข้าเป็นภาคีของพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กให้เข้าเป็นภาคี

ของพิธีสารดังกล่าว เพื่อที่ประเทศสมาชิกอาเซียนเหล่านี้จะได้พยายามสร้างมาตรการตอบสนอง
ในการให้ความคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ให้มีความสอดคล้องและมีมาตรฐาน
ที่ไม่ต่ำกว่ามาตรการตามที่ปรากฏในพิธีสารดังกล่าว